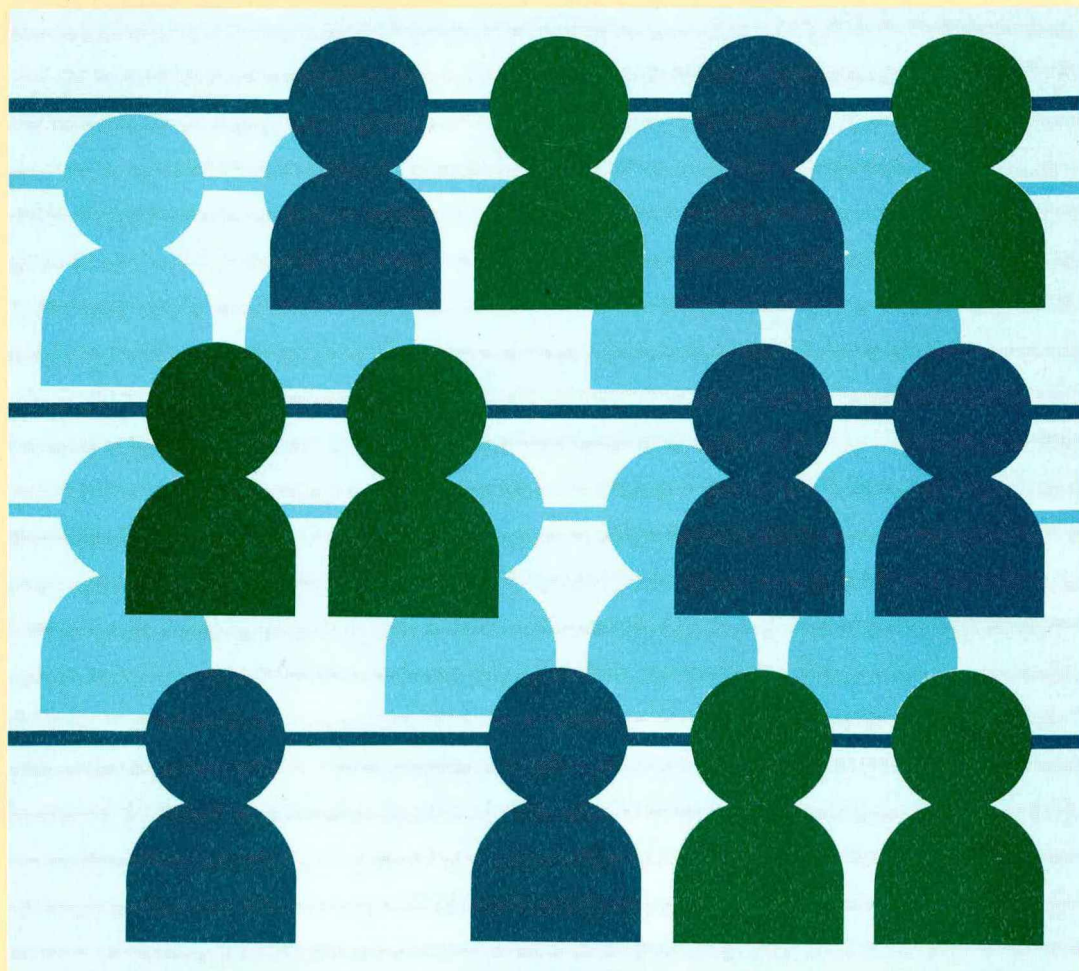

Vuoden 1985 väestölaskennan luotettavuus

Väestön taloudellista toimintaa kuvaavat tiedot

Christian Starck

Vuoden 1985 väestölaskennan luotettavuus

Väestön taloudellista toimintaa kuvaavat tiedot

Christian Starck

Tiedustelut
Christian Starck
(90) 17 341

Helsinki 1989

HAKAPAINO OY 1989

ALKUSANAT

Tilastokeskuksen tavoitteena on aina ollut tietojen mahdollisimman korkea laatu ja luotettavuus. Erillisiä laatuselvityksiä on kuitenkin tehty vasta 1970-luvulta lähtien. Väestölaskenta-aineiston luotettavuutta tutkittiin ensimmäistä kertaa laajemmin vuoden 1980 laskennan yhteydessä. Vuosien 1970 ja 1975 laskentojen luotettavuutta on myös joiltakin osin selvitetty.

Nyt käsillä olevan vuoden 1985 väestölaskennan luotettavuutta koskevan tutkimuksen on kirjoittanut yliaktuaari Christian Starck. Koko väestölaskentaprojektin johtajana on toiminut Lauri Yli-Pekka. Väestölaskennan atk-työ on tehty erikoistutkija Risto Heinosen johdolla. Luotettavuustutkimuksessa on käytetty vertailuaineistona Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yhteydessä kerättyjä tietoja. Tämän aineiston keruusta ja käsittelystä on vastannut yliaktuaari Salme Kiiski.

Helsingissä kesäkuussa 1989

Olavi E. Niitamo

Aarno Laihonon

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	7
2. VUODEN 1985 VÄESTÖLASKENTA	8
2.1. Tausta ja tavoitteet	
2.2. Tietosisältö ja -lähteet	
2.3. Lomaketietojen keruu ja käsittely	
3. MISTÄ KOOSTUU TILASTOJEN LAATU?	13
3.1. Tilaston rakenneosat	
3.2. Laadun osatekijät	
3.3. Voidaanko laatua mitata?	
4. TÄMÄN TUTKIMUKSEN TAVOITTEET	21
5. VÄESTÖLASKENTATIETOJEN LUOTETTAVUUS	23
5.1. Tutkimusaineistot ja -menetelmät	
5.2. Tietokohtainen arviointi	
5.2.1. Pääasiallinen toiminta	
5.2.2. Ammattiasema	
5.2.3. Elinkeino (toimiala)	
5.2.4. Ammatti	
5.2.5. Muita väestön taloudellista toimintaa kuvaavia muuttujia	
6. TILASTOJEN LAATUUN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ	52
6.1. Tutkimusaineistot ja -menetelmät	
6.2. Peittävyysvirheet	
6.3. Osittaiskato	
6.4. Mittausvirheet	
6.5. Tallennus- ja muut käsittelyvirheet	
7. VERTAILUKELPOISUUS VUODEN 1980 VÄESTÖLASKENNAN TIETOIHIN	68
7.1. Pääasiallinen toiminta	
7.2. Liikkuvuustyypit	
7.3. Ammattiasema	
7.4. Elinkeino (toimiala)	
7.5. Ammatti	
7.6. Sosioekonominen asema	

KIRJALLISUUSLUETTELO 97

LIITTEET

1. Vuoden 1980 laskennan luotettavuus
2. Sammanfattning på svenska
3. Kymmenen hyvää neuvoa - Tio goda råd
4. Väestölaskentalomake
5. Työvoimatutkimuksen lomake

1. JOHDANTO

Marraskuussa vuonna 1985, samoihin aikoihin kun kolumbialaiset saivat kokea tuhoisan tulivuorenpurkauksen, Fazer Finland purjehti maailman valtamerillä ja presidentti Reagan tapasi puoluejohtaja Gorbatshovin Moskovassa, suoritettiin Suomessa lakisääteinen väestölaskenta. Lähes jokaiselle työikäiselle lähetettiin lomake, jossa mm. kysyttiin, oliko henkilö kyseisellä viikolla ollut työssä ja - mikäli vastaus oli myönteinen - missä työpaikassa hän oli työskennellyt ja mikä hänen ammattinsa oli.

Nämä lomaketiedot tallennettiin, kooditettiin, täydennettiin ja tarkistettiin noin puolentoista vuoden aikana - ensimmäiset lopulliset tilastot väestön taloudellisesta toiminnasta ilmestyivät kesällä 1987. Tässä tutkimuksessa yritetään arvioida, kuinka luotettavina näitä vuoden 1985 väestölaskennan tilastoja voidaan pitää.

Tilastojen luotettavuuteen vaikuttaa monta eri tekijää. Luotettavuutta - tai yleisemmin tilastojen laatua - voidaan myös tarkastella monesta eri näkökulmasta. Siksi tutkimuksen alussa tarkastellaan tilastojen laatua yleensä sekä eritellen niitä tekijöitä, jotka ovat omiaan vaikuttamaan tilastojen käyttökelpoisuuteen.

Tutkimus alkaa kuitenkin luvulla, jossa esitellään vuoden 1985 väestölaskennan taustaa ja käytännön ratkaisuja.

Galileo Galilein kuuluisa ajatus, jonka mukaan "maailmankaikkeuden kirja on kirjoitettu matemaattisin kirjaimin" voidaan -- korvata periaatteella: "maailmankaikkeuden kirjaa kannattaa lukea matemaattisin kirjaimin sillon, kun se on mahdollista ja kun se osoittautuu tutkimuksen päämäärien kannalta hedelmälliseksi".

Ilkka Niiniluoto: Johdatus tieteenfilosofiaan (1980, 191).

2. VUODEN 1985 VÄESTÖLASKENTA

2.1. Tausta ja tavoitteet

Ehkä tärkein syy vuoden 1985 laskennan toteutumiselle oli, että uusimmat kunnittaiset luvut ammatissa toimivien määrästä olivat vuodelta 1980. Tuoreita ammatti- ja elinkeinotietoja ei myöskään ollut saatavissa tarkalla aluejaolla. Koska tällaisista tiedoista kuitenkin oli kysyntää, päätettiin, että koko väestöön kohdistuva ammatti- ja elinkeinotutkimus suoritetaan vuoden 1985 loppupuolella.

Väestölaskennan tavoitteita on luonnehdittu seuraavasti:

Väestölaskennan tavoitteena on tuottaa hallinnon, suunnittelun ja tutkimustoiminnan tarvitsemää tietoa väestön taloudellisesta toiminnasta, perheistä ja asuinoloista sekä rakennus- ja asuntokannasta. Pyrkimyksenä on tuottaa erityisesti sellaisia alueellisesti yksityiskohtaisia tietoja, joita tarvitaan muun muassa yhteiskunnan peruspalvelujen mitoittamisessa ja joita ei muulla tavoin voida saada.

(Ote laskentajulkaisujen johdantoluvusta)

Väestölaskenta on varsin monipuolinen ja laaja tutkimushanke. Pelkästään ns. henkilötiedosto sisältää 4,9 miljoonaa havaintoa ja yli 100 muuttujaa. Laskennan tietoja käytetään myös monissa eri yhteyksissä. Monet käyttötarkoitukset ja yksityiskohtaiset luokitukset asettavat melko tiukkoja laatuvaatimuksia aineistolle.

2.2. Tietosisältö ja -lähteet

Väestölaskennan sisältö voidaan jakaa karkeasti viiteen ryhmään tilastoyksikön mukaan.

1. Henkilötiedot
2. Asuntokuntatiedot

3. Perhetiedot
4. Tiedot asunnoista
5. Rakennustiedot

Henkilötiedot voidaan edelleen ryhmitellä demografisiin tietoihin, kuten ikä, sukupuoli, kieli ja asuinkunta sekä tietoihin, jotka kuvaavat henkilön taloudellista toimintaa ja asemaa, kuten esim. ammatti-, ammattiasema- ja elinkeinotiedot. Tässä tutkimuksessa keskitytään nimenomaan viimeksi mainittuun tietoryhmään.(1)

Vuoden 1985 väestölaskennan henkilöperusjoukon muodostavat 17.11.1985 maassa vakinaisesti asuneet henkilöt. Perusjoukko on määritelty väestön keskusrekisterissä olevien tietojen perusteella. Rekisteri on Väestörekisterikeskuksen ylläpitämä. Keskusrekisterin henkilöperusjoukkoa voidaan pitää erittäin kattavana. Tässä tutkimuksessa onkin lähdetty siitä, että tutkimusperusjoukko, eli se populaatio joka voidaan rajata VRK:n rekisterin avulla, on sama kuin kohdeperusjoukko, eli se populaatio jota halutaan kuvata. Varsinaista alitai ylipeittoa ei siten tutkimuksessa henkilöiden osalta esiinny. Toisaalta esiintyy kyllä muuttujakohtaista katoa - aivan kaikista henkilöistä ei saatu kaikkia tarvittavia tietoja.

Laskennan tiedot saatiin sekä hallinnollisista rekistereistä että lomakekyselyn avulla. Kysely koski väestön pääasiallista toimintaa, ammattiasemaa, työpaikkaa, ammattia sekä työssäolo- ja työttömyyskuukausia. Rekistereistä saatiin mm. koulutus- ja tulotietoja. Myös asunto- ja rakennustilastot perustuivat rekisteritietoihin.

Lomakekyselyä varten säädettiin erityislaki ja -asetus, joiden nojalla väestöltä voitiin kerätä tarvittavat työpaikka- ja ammattitiedot.(2) Vuoden 1938 väestölaskentalakia ei voitu käyttää, koska sen mukaan väestölaskenta suoritetaan joka kymmenes vuosi. Nyt oli kulunut vasta viisi vuotta edellisestä laskennasta.

Uudessa laissa säädetään, että "henkilö, jolla tutkimusajan-kohtana on Suomessa väestökirjalaisissa -- tarkoitettu kotipaikka, on velvollinen, jollei asetuksella ole toisin säädetty, antamaan -- tutkimusta varten henkilötietonsa, tiedot ammatissatoimivuudestaan, ammatistaan, työpaikastaan ja ammattiasemastaan".

(1) Yksityiskohtainen tietokuvaus löytyy julkaisusta 'Väestölaskenta 1985 opas' (Tilastokeskus, 1987).

(2) Laki vuoden 1985 ammatti- ja elinkeinotutkimuksesta (377/85), Asetus vuoden 1985 ammatti- ja elinkeinotutkimuksesta (440/85).

2.3. Lomaketietojen keruu ja käsittely

Vuoden 1985 väestölaskennassa lähetettiin lomake kaikille 15-74-vuotiaille, joilla oli 'lainmukainen kotipaikka Suomessa'. Lomakekyselyn ulkopuolelle jäi vain ns. laitospäestö. Laskentalomakkeella oli yhteensä kahdeksan kysymystä:

1. Henkilötunnus
2. Toiminta laskentaviikolla 11.11.-17.11.1985
3. Työpaikan nimi
4. Työpaikan toimiala
5. Työpaikan sijaintikunta
6. Työpaikan lähiosoite
7. Ammatti
8. Työssäolo- ja työttömyyskuukaudet

Lomakkeille esitätettiin vastaanottajan nimi ja osoite, henkilötunnus sekä väestön keskusrekisterin mukainen ammattinimike vuodelta 1985 (mikäli se automaattisen koodituksen kannalta oli riittävän yksiselitteinen). Lisäksi esitätettiin vuoden 1980 väestölaskennan työpaikkatiedot: työpaikan nimi ja osoite (tietyin poikkeuksin).

Tiedonantovelvolliset palauttivat lomakkeen Tilastokeskukseen saamassaan palautuskuoressa.

Kyselyn vastausprosentti ennen täydennystiedustelua oli noin 95 %. Täydennystiedustelulomakkeista palautettiin noin puolet.

Lomakekeruun keskeisimpiä tietoja oli henkilön pääasiallinen toiminta. Tämän tiedon peittävyysaste oli tiedonkeruun päättyessä 98,6 %. Lomakekeruusta on kerrottu tarkemmin lomakekeruun loppuraportissa.(1)

Palautetut väestölaskentalomakkeet toimitettiin tallennuksesta vastanneelle yritykselle sellaisenaan, ilman edeltävää järjestämis-, tarkistus- ja kooditustyötä. Lomaketietojen tallennus suoritettiin atk-kirjoituksena siten, että tallennetun tietueen voidaan katsoa olevan kopio väestölaskentailmoituksesta. Tallennus koski yhteensä 17 tietoa, joista kolme oli tietueen tunnistetietoja (eränumero, nipun numero, henkilötunnus).

Lomaketiedot tallennettiin selväkielisinä. Tietojen jatkokäsittely tapahtui enimmäkseen koneellisesti. Ne selväkieliset ammatti- ja työpaikkatiedot, joita ei voitu automaattisesti koodittaa, käsiteltiin manuaalisesti. Puutteelliset ja

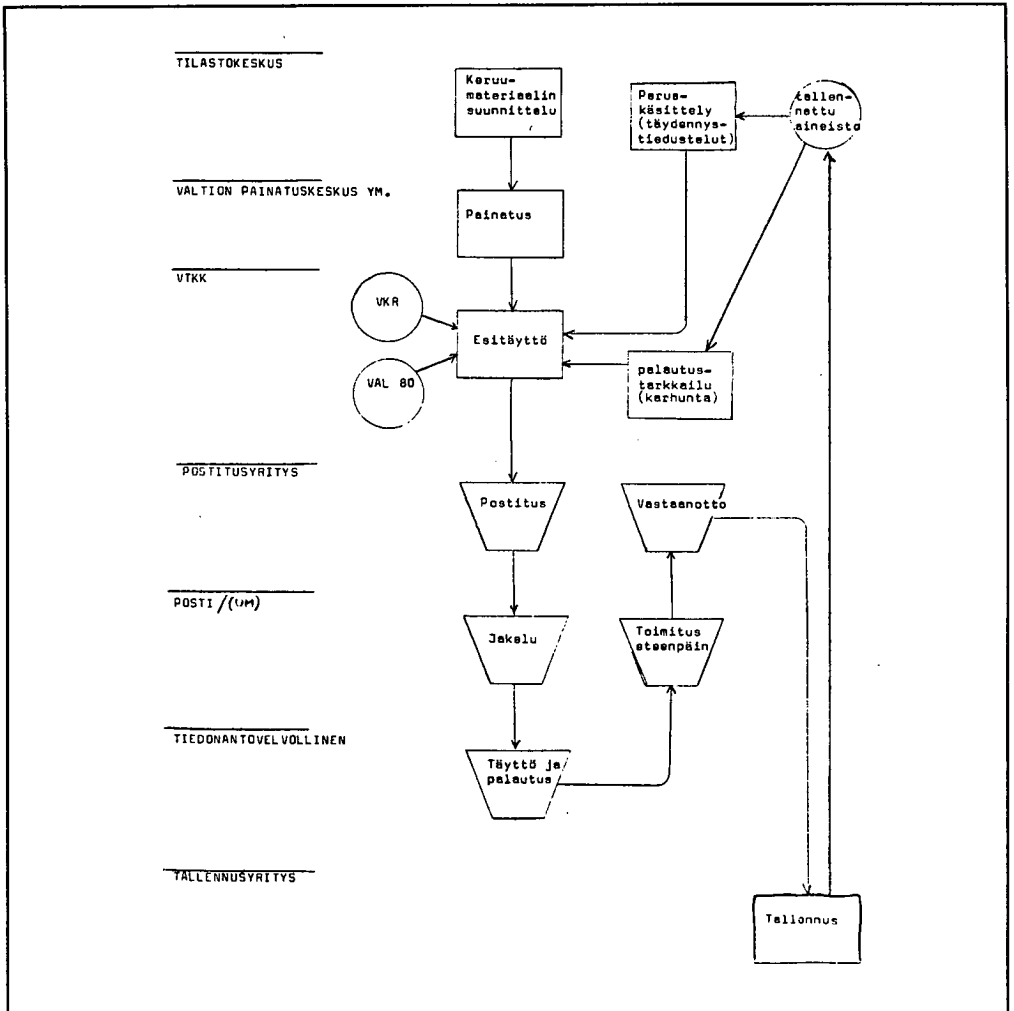
(1) Ks. Christian Starck: Väestölaskenta 1985. Lomakekeruun loppuraportti. Tilastokeskus, Muistio 116 (1988).

ristiriitaiset lomakkeet joutuivat myös manuaaliseen käsittelyyn. Manuaalityö suoritettiin päätetyönä tallennettuja ja eräitä muita tietoja hyväksi käyttäen. Lukuisten eri "näyttöjen" avulla kuvaruuduille saatiin esille tietyn henkilön lomaketiedot sekä joitakin henkilöön liittyviä rekisteritietoja. Käsittelyvaiheesta on kerrottu tarkemmin erillisessä selvityksessä.(1)

Tallennusvaiheen päätyttyä tietoja yritettiin täydentää lähettämällä uusi lomake niille, joiden tiedot puuttuivat kokonaan tai olivat puutteelliset. Karhunnan ja täydennystiedustelun lisäksi lomakeaineistoa täydennettiin myös rekisteritiedoilla.

Keruun käytännön toteutus on havainnollistettu oheisessa kuviossa.

(1) Ks. Christian Starck: Väestölaskenta 1985. Käsittelyvirheselvitys. Tilastokeskus, Muistio 117 (1988). Tätä selvitystä, samoin kuin aikaisemmin mainittua lomakekeruun loppuraporttia, käytetään jatkossa hyväksi ilman että lähde erikseen mainitaan.

Kuvio 1: Lomakekeruun periaateratkaisu

Uutta tämänkertaisessa laskennassa oli, että laskenta suoritettiin kokonaan ilman kunnittaista paikallisorganisaatiota. Näin säästy melkoinen rahamäärä.

-- den deskriptiva socialstatistiken är en sociologisk teori, antingen en felaktig teori om alla slags förhållanden mellan människor eller en riktig teori om en del av dem. Det är en teori - eller en tolkning, ett betraktelsesätt - som stämmer mer eller mindre bra beroende på hur de samhällsförhållanden ser ut som den används på. Den är inget hjälpmedel, ingen metod som undgår att ta ställning till vilka sociologiska teorier som är giltiga och som bara står till förfogande för dem alla.

Dag Österberg: Tolkande sociologi (1989, 138)

3. MISTÄ KOOSTUU TILASTOJEN LAATU?

3.1. Tilaston rakenneosat

Tilasto on joukkoilmiön numeerinen kuvaus. Valmiin taulukkomuotoisen tilaston ja sen alkuaineiston välinen raja on tosin nykyään helposti ylitettävissä. Automaattinen tietojenkäsittely on tehnyt laajojen aineistojen uudelleenyhdistelyn mahdolliseksi. Väestölaskennoissa onkin tämän tyyppisten ns. erityisselvitysten merkitys vuosi vuodelta korostunut.

Väestölaskennan tulosteet koostuvat tilastoista. Tilastojen rakenneosina voidaan pitää tilastoyksikköä, mittayksikköä, muuttujaa ja luokitusta.(1)

Tilastoyksikkö kertoo, mihin mittaaminen kohdistuu. Väestölaskennoissa tällaisia tilastoyksiköitä ovat esim. henkilöt, perheet ja rakennukset.

Väestölaskennoissa tilastoyksikön valintaa voidaan pitää melko ongelmattomana. Joskus - esim. asuinoloja kuvattaessa - voidaan tosin pohtia, onko tarkoituksenmukaisempaa laskea kuinka monta *perhettä* vai kuinka monta *henkilöä* asuu ahtaasti.

Mittayksikkö on tilastoyksikön täsmennys. On tavallista, että tilastoyksikkö on siksi väljä, että sen puitteissa tehty mittaus ei ole yksiselitteinen. Esim. rakennuksen ja ei-rakennuksen raja voidaan vetää monella tavalla. Sama koskee asuntokuntia ja perheitä. *Mittayksikkö* antaa säännön, milloin tilastoitavan ilmiön osat katsotaan samaksi yksiköksi ja milloin kahdeksi tai useammaksi. *Mittayksikkö* määrittelee myös osaltaan tilaston ja ajan suhteen: mikä on ajankohta tai -jakso, johon tilasto viittaa.

(1) Ks. esim. Riitta Wallenius: Päihdekäytön seurausten tilastointi. Tutkimus tilaston ja yhteiskunnan suhteista. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 140, 1980.

Laskentatilastojen luvut saattavat vaihdella melko paljon sen mukaan, miten eri tilastoyksiköt on rajattu. Mikäli esim. lapsettomat avoparit luettaisiin perheisiin (näin ei tehdä), perheiden kokonaismäärä kasvaisi noin 8 %. Väestölaskennan tulo- ja verotiedot taas poikkeavat Tilastokeskuksen vastaavista tulo- ja varallisuustilastojen luvuista siitä syystä, että laskennan luvuissa ovat mukana vain ne tulonsaajat, joilla laskentapäivänä oli 'lainmukainen koti-paikka' Suomessa, kun taas varsinaisissa tulotilastoissa ovat mukana kaikki henkilöt, jotka kyseisenä vuonna saivat (valtionveronalaisia) tuloja.

Jotta päästäisiin joukkoilmiön numeeriseen kuvaukseen on tilastoyksiköt ryhmiteltävä. *Luokitukset* ovat tilastoyksiköiden ryhmittelysääntöjä.

Osalla laskennan luokituksista on vahva yhteiskunnallinen perusta. Tällaisia luokituksia ovat esim. siviilisäätyluokitus sekä monet alueluokitukset. Toiset luokitukset - esim. luokitus sosioekonomisen aseman mukaan - taas ovat vahvasti sidotut Tilastokeskuksen omiin määritelmiin ja/tai kansainvälisiin suosituksiin. Useimmat luokitukset, esim. ammatti- ja toimialaluokitukset, sijoittuvat näiden ääripäiden väli-maastoon. Luokituksia voidaan myös ryhmitellä niiden yksityiskohtaisuuden eli tarkkuustason mukaan. Joitakin laskennan luokituksista tarkastellaan lähemmin tuonnempana.

Muuttujien avulla saadaan tietoja joidenkin kohdejoukon ominaisuuksien laadullisista ja määrällisistä vaihteluista. Muuttujat viittaavat tiedonkeruun kohteena olevien tilastoyksiköiden toimintaan, ominaisuuksiin, suhteisiin tai ympäristöön. Luokitusta voidaan pitää muuttujan täsmennyksenä. Näin esim. ammattiluokitus täsmentää, miten ammattimuuttuja on määritelty.

Tietyn yksikön muuttuja-arvo saattaa laskennassa olla riippuvainen siitä, miten muut tilasto- ja mittayksiköt on määritelty. Esim. elinkeinotieto määräytyy työpaikan mukaan siten, että kaikki samassa toimipaikassa työskentelevät pääsääntöisesti saavat saman toimiala- eli elinkeinokoodin. Ne säännöt, joilla saman yrityksen eri toimipaikat rajataan toisistaan, vaikuttavat näin suoraan henkilön saamaan elinkeinokoodiin.

3.2. Laadun osatekijät

Sisältö ja luotettavuus

Tilastojen laatu riippuu sekä sisällöstä että luotettavuudesta. Siksi käyttäjän on saatava tietoa sekä tilastojen rakenteeseen (tilasto- ja mittayksiköt, muuttujat, luokitukset) liittyvistä ongelmista että siitä, paljonko virheitä ja

epävarmuustekijöitä tilastoihin sisältyy. Tilastojen sisältöä kuvattaessa on joskus ollut tapana puhua tietojen 'relevanssista'. Tämä ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista: sekä sisältö että luotettavuus vaikuttavat yhtä lailla siihen, onko tietty tilasto 'relevantti', eli onko se tiettyinä ajankohtana käyttökelpoinen tiettyyn tarkoitukseen.

Sisällön ja luotettavuuden lisäksi tilastotuotteen laatuun vaikuttaa myös joukko 'ulkoisia' tekijöitä kuten esim. tilastojen saatavuus. Tilastojen *evaluointiaste*, eli missä määrin tilastojen luotettavuudesta on saatavissa tietoa, vaikuttaa myös tilastotuotteen käyttökelpoisuuteen. Tieto huonosta luotettavuudesta saattaa näin jopa parantaa itse tuotteen laatua. Tämäntapaiset tarkastelut jäävät kuitenkin tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Validiteetti ja reliabiliteetti

Mittaustuloksia arvioitaessa on usein ollut tapana puhua mittauksen validiteetista ja reliabiliteetista.

Validiteetti on korkea silloin, kun on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä on haluttukin mitata. Systemaattiset mittausvirheet alentavat aina validiteettia. Reliabiliteetti taas on korkea silloin, kun tulokset eivät sisällä satunnaisvirheitä.

Tässä selvityksessä keskeisten lomakemuuttujien validiteettia ja reliabiliteettia on mitattu vertailemalla laskennan tuloksia rinnakkaistutkimuksen tietoihin, joita näin ollen pidetään oikeina - tai ainakin luotettavampina kuin laskenta-aineiston tiedot. Muuttujien reliabiliteettia on lisäksi mitattu tallentamalla ja käsittelemällä osa laskenta-aineistoa uudestaan.

Sekä validiteetin että reliabiliteetin arvioimiseksi on kehitetty lukuisia menetelmiä. Laskentamuuttujien validiteetin mittaamiseen liittyy kuitenkin joukko vaikeuksia. Tähän on ainakin kaksi syytä:

1. Aina ei ole täysin selvää, mitä on haluttu mitata. Saman tiedon voidaan myös ajatella kuvaavan eri asioita
2. Muuttujien ja luokitusten taustalta ei löydy mitään selkeitä teorioita

On esitetty erilaisia tulkintoja siitä, missä määrin laskentatilastoissa sallitaan ns. subjektiivisia komponentteja. Hyväksytäänkö esim., että henkilö, joka itse pitää itseään opiskelijana, myös luokitellaan opiskelijaksi, vaikka hän laskentaviikolla olisikin tehnyt muutaman tunnin palkallista työtä? Sallitaanko, että henkilö ilmoittaa ammatikseen amma-

tin, johon hänet on koulutettu, vaikka hän laskentaviikolla tilapäisesti suoritti muita tehtäviä?

Periaatteessa vastaus edellä mainittuihin kysymyksiin on jyrkkä ei. Laskennan työlliset on esim. määritelty siten, että vähäinenkin korvausta vastaan tehty työ laskentaviikolla tekee henkilöstä työllisen. Laskennassa työllisten määrä oli kuitenkin huomattavasti pienempi kuin samaan aikaan tehdyssä työvoimatutkimuksessa (ks. luku 5). Tulosta on luontevaa tulkita niin, että väestölaskenta selvästi aliarvioi työllisten määrän (jolloin työvoimatutkimuksen tietoa pidetään validisuuden ns. kriteerimuuttujana). Toinen tulkinta on kuitenkin, että laskennan työlliset on - tahattomasti - määritelty hiukan eri tavalla kuin työvoimatutkimuksessa. Jälkimmäistä tulkintaa voidaan puolustaa sillä, että laskennat aikaisemminkin ovat tarjonneet pienempiä lukuja työllisten (tai ammatissa toimivien) määrästä kuin mitä on saatu suorilla haastatteluilla. Sellaista korvausta vastaan tehtyä työtä, jota kohdehenkilöt itse eivät pidä varsinaisena 'työntekona', ei ole huomioitu postikyselyihin vastattaessa. Vertailukelpoisuus vuoden 1980 laskennan tietoihin pysyy parempana, jos tämän käytännön annetaan jatkua. Tilastot antavat näin vääriä lukumäärätietoja, mutta ne saattavat kuvata kehitystä oikein.

Eräässä tuoreessa selvityksessä, (1) jossa haluttiin testata tulevien 'rekisterilaskentojen' luotettavuutta onkin ollut selviä vaikeuksia päättää, pitäisikö päättelysäännöt tehdä siten, että ne tuottaisivat mahdollisimman samoja lukuja kuin työvoimatutkimus (jolloin luvut olisivat mahdollisimman 'oikeita') vai niin, että tiedot mahdollisimman hyvin vastaisivat vuoden 1985 laskennan tietoja (jolloin vertailu laskentojen välillä olisi mutkattomampaa). Eräs rekisterilaskentoihin liittynyt ongelma on myös se, että kaikki 'epävirallinen' tai 'pimeä' työ jää sen ulkopuolelle. Näin pitää joko muuttaa työllisten määritelmää, tai myöntää että luvut saattavat sisältää systemaattisia virheitä.

Toinen esimerkki: väestölaskennoissa tehdään tilastoja esim. 'alueella työssäkäyvistä', eli niistä henkilöistä, jotka käyvät työssä tietyllä alueella. On kuitenkin esitetty eri näkemyksiä siitä, kuvaavatko kyseiset tilastot myös alueella olevien työpaikkojen määrää. Mikäli 'työpaikoilla' nimenomaan tarkoitetaan 'alueella työssäkäyviä' niinkuin ne laskennassa on määritelty, vastaus on kyllä. Toisaalta työpaikat voidaan määritellä siten, että myös esim. 'avoimet työpaikat' lasketaan työpaikoiksi tai siten, ettei lyhyttä

(1) Helena Korpi: Pääasiallinen toiminta ja ammattiasema vuoden 1985 väestölaskennassa: rekisteripohjaiset rinnakaistiedot. Tilastokeskus, Tutkimuksia 152 (1989).

osa-aikatyötä tekeviä oteta huomioon. Tällaisista työpai-koista laskenta ei anna validia tietoa.

Samaa tietoa voidaan käyttää sekä 'sellaisenaan' että indi-kaattorina. Tietoa 'omaa kotitaloutta hoitavien' määrästä saatetaan käyttää hyväksi, kun halutaan tietää - kotirouvien määrä. Tilastoja voidaan kuitenkin käyttää myös esim. perhe-päivähoitajien tarjonnan osoittimena tai eriarvoisuuden (?) mittarina. Jälkimmäisissä tapauksissa pitää tietenkin tark-kaan arvioida, onko muuttuja tarpeeksi validi kyseisiin tarkoituksiin.

Asuinpaikkaa koskeva tiedontarve voi kohdistua siihen, mihin kuntaan henkilö oli laskentapäivänä henkikirjoitettu, mutta myös siihen, missä kunnassa hän laskentaviikolla oleskeli. Ensimmäiseen tapukseen ei liity validiteettiongelmia - laskennan asuinpaikkatieto koskee nimenoman henkikirjoitus-kuntaa. Henkikirjoituskunta ei kuitenkaan aina ole sama kuin laskentaviikon asuinkunta - asia joka on omiaan vaikeutta-maan esim. pendelöintitilastojen tulkintaa. Laskennan tiedot opiskelijoiden todellisesta asuinkunnasta laskentaviikolla ovat samasta syystä puutteelliset.

Väestölaskenta-tyyppisessä tutkimuksessa, joka on luonteel-taan kuvailevaa, on harvoin mahdollista - tai edes tarkoi-tuksenmukaista - arvioida tietyn muuttujan validiteettia sen 'selitysvoiman' mukaan. Kun kysymyksessä on muuttuja, jonka luokkien väliset rajat ovat sopimuksenvaraisia tai jolla on heikko institutionaalinen pohja, ei muuttujan validiteettia kuitenkaan voida arvioida pelkästään vertailemalla saatua mittaustulosta 'oikeaan' arvoon - tällaista kun ei aina ole määriteltävissä. Tällaisissa tapauksissa pitäisi lähinnä arvioida muuttujan erottelukykyä ja testata kuinka hyvin se 'toimii' eri tilanteissa. Tämän tyyppiset tarkastelut ovat kuitenkin jääneet tämän selvityksen ulkopuolelle.

Eräässä äänestämättä jättäneistä tehdyssä tutkimuksessa käytettiin vuoden 1985 laskennan tietoa henkilön sosio-ekonomisesta asemasta yhtenä selittävänä muuttujana. Tulok-set osoittivat, että eri sosioekonomiset ryhmät selvästi poikkeavat toisistaan äänestysaktiivisuudeltaan. Tulosta voidaan pitää osoituksena muuttujan validiteetista - onhan tämän luokituksen eräänä tarkoituksena eritellä ryhmiä, jot-ka sosiaaliselta käyttäytymiseltään poikkeavat toisistaan.(1)

(1) Päinvastainen tulos ei tietenkään tee muuttujaa epäva-lidiksi.

Vertailukelpoisuus

Vertailukelpoisuus liittyy siihen, kuinka helppoa on verrata tilastotietoja aikaisemmin julkaistuihin tietoihin tai muihin tietoihin, jotka kuvaavat samaa ilmiöaluetta. Monet tilastojen käyttäjistä ovatkin korostaneet vertailukelpoisuuden tärkeyttä. Kahden tilaston välinen vertailukelpoisuus on riippuvainen tilasto- ja mittayksiköistä sekä muuttujista ja luokituksista. Eräs tapa arvioida validiteettia onkin tutkia, onko onnistuttu mittaamaan samaa ilmiötä samalla tavalla kuin aikaisemmin, eli onko onnistuttu tuottamaan vertailukelpoista tietoa. Kuten aikaisemmin todettiin, vertailukelpoisuuden vaatimus saattaa kuitenkin olla ristiriidassa muiden laatuksiteerien kanssa.

Eräs ongelma verrattaessa vuoden 1985 laskennan henkilötietoja vuoden 1980 vastaaviin tuloksiin on siirtyminen ns. atv-käsitteestä (ammattissa toimiva väestö) ns. työvoimakäsitteeseen. Tätä ongelmaa käsitellään lähemmin luvussa 7.

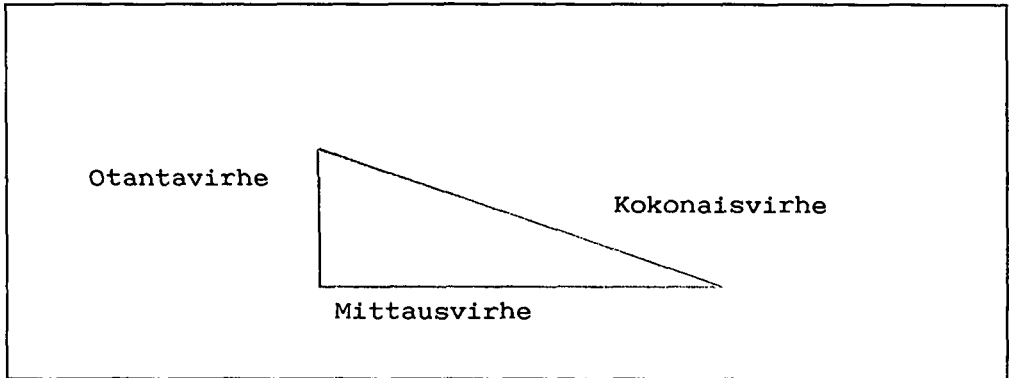
Ulkoinen ja sisäinen luotettavuus

Usein on ollut tapana puhua tilastojen sisäisestä ja ulkoisesta luotettavuudesta.(1)

Aineiston sisäinen luotettavuus liittyy siihen, miten luotettavasti ja oikein saadaan tietoja niistä tutkittavista, jotka sisältyvät tutkimuksen otokseen. Mitä vähemmän mittaus- ja käsittelyongelmia, sen korkeampi sisäinen luotettavuus. Ulkoista luotettavuutta tarkasteltaessa ajatellaan, että tutkimusaineisto kuvaa oikein itseään ts. aineisto on reliaabelia ja validia ja kysytään, missä määrin aineistosta saatavat tulokset ovat yleistettävissä suurempaan perusjoukkoon. Aineiston ulkoisessa luotettavuudessa voi olla kahdentyyppisiä virheitä: systemaattisia virheitä ja satunnaisvirheitä. Systemaattinen virhe syntyy kun otos on epäedustava. Tällöin esim. ei ole käytetty satunnaisotantaa tai kadon ja muiden sellaisten syiden vuoksi otoksessa ovat yli- tai aliedustettuna jotkin perusjoukon osaryhmät. Satunnaisvirhe taas syntyy sen vuoksi, että pieni otos ei koskaan voi täysin täsmällisesti antaa samoja tuloksia, jotka saataisiin koko perusjoukosta.

Ulkoisen ja sisäisen luotettavuuden puutteesta johtuvia virheitä on havainnollistettu oheisella kuviolla.

 (1) Ks. esim. Tapani Valkonen: Haastattelun- ja kyselyaineiston analyysi sosiaalitutkimuksessa. Helsinki 1971.

Kuvio 2: Sisäinen ja ulkoinen luotettavuus sekä ns. kokonaisvirhe

Kokonaisvirhe muodostuu otantavirheen ja mittausvirheen (käsittelyvirheet mukaanlukien) yhteistuloksena. Väestölaskenta on luonteeltaan kokonaistutkimus. Ulkoista luotettavuutta heikentää näin ollen vain muuttujien verrattain pieni osittaiskato. Laskennan kokonaisvirhe muodostuu näin lähinnä mittausvirheistä.

Tässä tutkimuksessa tehty kahden aineiston vertailu on otospohjainen. Tutkimuksessa on jossain määrin pyritty yhdistämään suuren otoksen hyvät puolet (korkea ulkoinen luotettavuus) pienemmän aineiston tuomiin etuihin (korkea sisäinen luotettavuus).

3.3. Voidaanko laatua mitata?

Tilaston laatu jakaantuu useampaan osatekijään. Laatu on lisäksi pitkälti riippuvainen käyttötarkoituksesta. Voidaanko laadusta lainkaan esittää täsmällisiä arviointeja?

Tilastojen sisällöstä on tuskin mahdollista esittää muita kuin enemmän tai vähemmän subjektiivisia arviointeja. Pätevien tarvetiedustelujen tekeminen on osoittautunut melko vaikeaksi.(1)

Luotettavuudesta voidaan ainakin joissakin tapauksissa esittää hyvinkin täsmällisiä numeerisia tietoja. Tämä edellyttää tietenkin, että varsinaisen mittaustuloksen

(1) Ks. esim. 'Former och metoder för behovsanalys och användaranpassning av statistik'. Diskussionsunderlag från statistikutredningen 1983:5. Stockholm 1983.

lisäksi myös 'oikea' arvo on tiedossa. Mikäli tällaisia tietoja - tai tietoja joita voidaan pitää 'lähes oikeana' - on käytettävissä, voidaan laskea ainakin seuraavia tunnuslukuja:

1. Muuttujaluokkakohtaiset nettovirheet, eli missä määrin tiettyyn ryhmään luokiteltujen henkilöiden määrä poikkeaa 'oikeista' arvoista.
2. Muuttujakohtaiset bruttovirheet, eli missä yksittäiset henkilöt saivat väärän koodiarvon.

Tässä selvityksessä nettovirheet on laskettu vertailemalla erillisen haastattelutuloksen tuloksia väestölaskennan tietoihin. Bruttovirheiden osuutta on kuvattu laskemalla muuttujaluokkakohtaisesti oikein luokiteltujen henkilöiden määrä ja osuuksia.

Periaatteellisten vaikeuksien lisäksi on tietenkin myös monia käytännön vaikeuksia laatua mitattaessa. Yksi tämän selvityksen vakavimmista puutteista lienee se, ettei laskentatietojen luotettavuutta ole voitu arvioida kuin koko maan osalta - vertailuaineisto on ollut liian pieni jopa suurimpien kuntien erillistarkasteluun.

4. TÄMÄN TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Tässä tutkimuksessa pyritään esittämään sellaista tietoa väestölaskennan ns. lomaketietojen laadusta, josta tilastojen käyttäjälle uskotaan olevan hyötyä.

Erityisesti pyritään löytämään vastaukset seuraaviin neljään kysymykseen:

1. Kuinka luotettavia ovat väestölaskennan tiedot väestön pääasiallisesta toiminnasta?
2. Kuinka luotettavia ovat väestölaskennan tiedot työllisen työvoiman ammattiasemasta?
3. Kuinka luotettavia ovat väestölaskennan tiedot työllisen työvoiman elinkeinorakenteesta?
4. Kuinka luotettavia ovat väestölaskennan tiedot työllisen työvoiman ammattirakenteesta?

Nämä muuttujat ovat laskennan keskeisimpiä ja ne on siksi valittu tarkastelun kohteeksi.

Vaikka tutkimuksessa keskitytäänkin edellä mainittuihin neljään muuttujaan, tarkastellaan myös joitakin muita tietoja, jotka liittyvät väestön taloudelliseen toimintaan. Esim. tietoa ammatissatoimivuudesta on tutkittu ns. käsittelyvirheselvityksen yhteydessä. Tieto sosioekonomisesta asemasta ja ns. liikkuvuustyyppistä on tarkastelun kohteena luvussa 7, jossa käsitellään vuoden 1985 laskentatietojen vertailtavuutta vuoden 1980 vastaaviin tietoihin. Työpaikkojen koordinaattitietojen peittävyyttä tarkastellaan myös tässä luvussa. Rakennusten koordinaattivirheet, jotka suoraan vaikuttavat kuntien ja erityisesti osa-alue tietojen laatuun, on kuitenkin jätetty tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

Koska väestölaskenta on ns. kokonaistutkimus, sen aineistoilla voidaan kuvata hyvinkin tarkkaan esim. kuntia ja kuntien osa-alueita. Laskennan onnistumista voidaan melko pitkälle arvioida juuri sen mukaan, kuinka tarkasti nämä kohteet tulevat kuvatuiksi. Luotettavuustutkimuksessa on kuitenkin jouduttu keskittymään koko maata koskeviin tietoihin.

Mainittakoon, että asuntokuntien koosta ja huoneluvuista on tehty erillinen luotettavuus selvitys.(1)

(1) Ari Tyrkkö: Recent Developments in Housing Sample Surveys in Finland. United Nations, Statistical Commission and Economic Commission for Europe. Conference of European Statisticians, Second Joint Meeting on Human Settlements Statistics, 20-23 March 1989.

Jaksottain toistuva tilasto vakiinnuttaa kohteensa ja legitimoii muuttujansa.

Riitta Wallenius: Päihdekäytön seurausten tilastointi. Tutkimus tilaston ja yhteiskunnan suhteista. Alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusseloste 140, 1980, s. 19.

5. VÄESTÖLASKENTATIIETOJEN LUOTETTAVUUS

5.1. Tutkimusaineistot ja -menetelmät

Laskentatietojen luotettavuutta on tutkittu lähinnä vertailemalla laskennan tietoja Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen aineistoon (marraskuu 1985, ns. ensimmäinen rotaatioryhmä). Työvoimatutkimuksen tutkimusviikko oli sama kuin laskentaviikko (11.11. - 17.11.1985). Aineisto kerättiin pari viikkoa myöhemmin kuin varsinaiset laskentatiedot, jotta kohdehenkilöt olisivat ennättäneet palauttaa laskentalomakkeensa. Työvoimatutkimuksessa samoja kohdehenkilöitä haastatellaan useaan kertaan 3 - 6 kuukauden välein. Ensimmäisessä rotaatioryhmässä olevia ei ollut haastateltu aikaisemmin.

Vertailuaineiston luotettavuus perustuu seuraaviin seikkoihin:

1. Tietojen keruu tapahtui puhelinhaastatteluin.
2. Vastausten oikeellisuutta varmistettiin monien lisäkysymysten avulla. Niinpä esim. henkilöä, joka työvoimatutkimuksessa kertoi olevansa työtön, pyydettiin ilmoittamaan, millä tavalla hän on etsinyt työtä.(1)
3. Vastausten oikeellisuus varmistettiin myös kysymällä kohdehenkilöiltä joukko erityisiä lisäkysymyksiä, jotka oli suunniteltu nimenomaan luotettavuustutkimusta varten (esim. työttömiltä ja työvoimaan kuulumattomilta kysyttiin, olivatko he laskentaviikolla rakentaneet omaa taloa, hoitaneet lapsia korvausta vastaan tms.). Lisäkysymysten avulla pyrittiin myös parantamaan aineistojen välistä vertailtavuutta.
4. Lomakkeet tarkistuskoodattiin normaalikoodauksen jälkeen.

(1) Väestölaskennan ja työvoimatutkimuksen lomakkeet ovat liitteinä. Luotettavuustutkimusta varten tehty lisäkysymyslomake on saatavissa Tilastokeskuksen väestölaskentayksiköstä.

5. Työvoimatutkimuksen vastausprosentti on korkea (keskimäärin 95 %) tiedustelun vapaaehtoisuudesta huolimatta.

Salme Kiiski, joka on yksityiskohtaisesti tutkinut vuoden 1985 marraskuun työvoimatutkimuksen luotettavuutta tiivistää tuloksiaan seuraavasti:(1)

Tulokset osoittivat, että työvoimatutkimuksesta jää pois työtä, jota vastaajat eivät itse miellä ansiotyöksi, esim. omaa rakentamista. Ammattiasemaltaan uudet työlliset olivat useimmiten yrittäjiä tai yrittäjäperheenjäseniä. Poisjääneen työn osuus oli 0,7 %. Selvityksen yhteydessä tarkistettiin yhteensä 1 457 työlliseltä toimiala- ja ammattikoodit. Virheellisiä toimialakoodeja oli 4,3 % ja virheellisiä ammattikoodeja 4 % tarkistetuista. Toimialaluokituksen 1-numerotasolla nettovirhe oli suurin rakennustoiminnassa ja teollisuudessa. Virheellisiä ammattikoodeja oli eniten teollisen työn ammateissa (6/7) ja teknisen, yhteiskunnallisen ym. alan (0) ammateissa. Nettovirhe jäi kuitenkin vähäiseksi useimmissa 1-numerotason ammattiryhmissä.

Virheellisiä toimialakoodeja oli 1-numerotasolla 1.8 %, 2-numerotasolla 3.3 % ja 3-numerotasolla 4.3 %. Rakennustoiminnassa nettovirhe oli + 4,0 % ja teollisuudessa - 1,3 %. Virheellisiä ammattikoodeja oli 1-numerotasolla 2.0 %, 2-numerotasolla 3.2 %, 3-numerotasolla 3.9 % ja 4-numerotasolla 4.0 %.

Kiiskan selvitys osoittaa, että työvoimatutkimuksen luotettavuus on melko korkea. Sen vuoksi myös työvoimatutkimuksen koko marraskuun otosta (eikä vain ns. ensimmäisen rotaatio-ryhmän tarkistettuja ja korjattuja tietoja) on käytetty hyväksi väestölaskentatietojen laatua arvioitaessa.

Vaikka vertailuaineiston tietoja voidaan pitää luotettavina, saattaa työllisten elinkeinotieto kuitenkin olla luotettavampi väestölaskenta-aineistossa. Kooditettaessa kiinteissä toimipaikoissa työskentelevien henkilöiden toimialaa käytettiin nimittäin laskennassa hyväksi joukkoa rekistereitä - esim. Tilastokeskuksen ylläpitämää yritys- ja toimipaikkarekisteriä - joista toimialakoodi otettiin suoraan silloin kun henkilön työpaikka saatiin tunnistettua. Ammatinharjoittajien ja liikkuvaa työtä tekevien toimialatiedot kooditettiin manuaalisesti. Myös tunnistumattomat toimipaikat (ns.

(1) Salme Kiiski: Työvoimatutkimuksen luotettavuusselvitys väestölaskennan 1985 luotettavuustutkimuksen yhteydessä. Tilastokeskus, Raportti 1988:4.

lisäykset) kooditettiin manuaalisesti. Työvoimatutkimuksessa toimiala kooditettiin aina käsin työpaikan nimen ja kohdehenkilön ilmoittaman työpaikan 'toimi- ja tuotantoalan' mukaan.

Työvoimatutkimuksen otoksen ns. ensimmäisessä rotaatioryhmässä oli mukana yhteensä 2 344 henkilöä. Näistä 2 194 vastasi työvoimatutkimuksen kysymyksiin. Luotettavuusselvitystä varten laadittuihin lisäkysymyksiin vastasi yhteensä 2 102 henkilöä. Koko marraskuun otoksessa vastanneita oli 11 327.

Tämän ja seuraavien lukujen taulukoissa otoksen luvut on korotettu siten, että ne vastaavat koko perusjoukkoa (15-74-vuotiaat). Jotta otoksesta laskettujen, koko perusjoukkoa koskevien, lukujen luotettavuus olisi mahdollisimman korkea, otos jaettiin 16 ositteeseen sukupuolen (2 luokkaa), iän (4 luokkaa) ja asuinalueen (2 luokkaa) mukaan.(1)

Jokaiselle ositteelle annettiin erillinen korotuskerroin. Keskimääräinen korotuskerroin oli 1765.9.

Jäljempänä aineistojen välisen vertailun tulokset on esitetty siten, että taulukon yläosaan on sijoitettu korotettuihin otoslukuihin perustuva ristiintaulukointi ja alaosaan laatua kuvaavia tunnuslukuja.

Taulukon alaosaan on koottu ja laskettu seuraavia tunnuslukuja:

A. VL 85 yhteensä (otos). Taulukon yläosassa olevien summat sarakettain. Korotettuja otoslukuja.

B. VL 85 yhteensä (perusjoukko). Vastaavat luvut kuin kohdassa (A), jotka on saatu koko henkilötiedostosta. Luvut kohdassa (A) ja (B) poikkeavat joissakin osajoukoissa melko paljon toisistaan. Taulukossa erotusta ei kuitenkaan ole ilmoitettu.

C. Määrä luotettavuustutkimuksen (LT) mukaan. Luotettavuustutkimuksen korotettuja otoslukuja. Näitä on pidetty 'oikeina' lukuina nettovirhettä laskettaessa.

D. Nettovirhe. Nettovirhe on laskettu siten, että laskennan perusjoukon luvuista (B) on vähennetty luotettavuustutkimuksen luvut (C). Nettovirhe voi olla positiivinen tai negatiivinen. Mikäli tietty luokka laskenta-aineistossa on liian suuri, nettovirhe on positiivinen, päinvastaisessa tapauksessa negatiivinen.

(1) Ikäryhmät olivat 15-24-v, 25-44-v, 45-64-v, 65-74-v. Alueluokat olivat Uudenmaan lääni ja muu Suomi.

E. Suhteellinen nettovirhe, joka myös voi olla joko positiivinen tai negatiivinen. Kantalukuna on käytetty laskennan perusjoukon lukua (B).

F. Oikein luokiteltujen määrä. Ne tapaukset, jotka sekä väestölaskennassa että luotettavuustutkimuksessa luokiteltiin samaan ryhmään. Nämä luvut perustuvat korotettuihin otoslukuihin.

G. Oikein luokiteltujen osuus. Oikein luokiteltujen määrä (F) jaettuna laskenta-aineiston korotetulla otosluvulla (A). Osuus on 100 % silloin kun kaikki henkilöt, jotka laskenta-aineistossa saivat tietyn koodin, myös vertailuaineistossa saivat saman koodiarvon.

H. Samalla tavalla luokiteltujen osuus. Suhdeluku on laskettu siten, että saman koodiarvon saaneiden määrä (F) on kerrottu kahdella ja jaettu niiden tapausten määrällä, joilla joko laskennan tai luotettavuustutkimuksen aineistossa oli kyseinen koodi. Osuus on 100 % vain siinä tapauksessa, että samat henkilöt molemmissa aineistossa saivat kyseisen koodin. Suhteellinen bruttovirhe saadaan, kun samalla tavalla luokiteltujen osuus vähennetään sadasta.

Luottamusvälejä (rajat, joiden välissä oikea luku on 95 %:n todennäköisyydellä) laskettaessa on otettu huomioon, että otoksen osajoukoille on annettu eri korotuskertoimia (ns. ositus). Mitä pienempi on muuttujaluokka, sitä suuremmat ovat luottamusvälit. Joidenkin luokkien luotettavuudesta ei niiden pienen koon takia ole esitetty mitään lukuja. Taulukoon on tällöin merkitty puuttuvan tiedon symboli (...).

5.2. Tietokohtainen arviointi

5.2.1. Pääasiallinen toiminta

Pääasiallisen toiminnan käsite kuvaa henkilön taloudellisen toiminnan laatua. Väestö jaetaan pääasiallisen toiminnan perusteella työvoimaan kuuluviin ja työvoiman ulkopuolella oleviin. Nämä ryhmät voidaan edelleen jakaa alaryhmiin. Luokitus perustuu tietoihin henkilön toiminnasta yhdellä viikolla - laskentaviikolla 11. - 17.11.1985.

Vuoden 1985 laskennassa pääasiallisen toiminnan mukainen luokitus on seuraava:

Työvoima

- Työllinen työvoima
- Työttömät

Työvoiman ulkopuolella olevat

- 0-14-vuotiaat
- Opiskelijat, koululaiset
- Kotitaloustyötä tekevät
- Eläkeläiset
- Varusmiehet
- Muut työvoiman ulkopuolella olevat

Pääasiallinen toiminta tuntematon

Tiedot pääasiallisesta toiminnasta perustuvat ensi sijassa laskentalomakkeen kysymykseen nro 2.

<p>① Henkilötunnus (sosiaaliturvatunnus)</p>	<div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div> <p style="text-align: center; font-size: small;">Syntymäpäivä kuukausi vuosi-tunnusosa</p>	<p>Ansioyöllä tarkoitetaan kaikkea tuloa tuottavaa työtä. Myös ilman varsinaista palkkaa tehty työ perheenjäsenen maatilalla tai yrityksessä katsotaan ansiotyöksi. Jos teitte päätyön ohessa sivutyötä, antakaa tiedot päätyöpaikan mukaan.</p>
<p>② Toimintanne viikoilla 11.11.-17.11. 1985</p> <p>Merkittävää rasti (x) Teihin sopivan vaihtoehdon kohdalle. Jos olitte ansio-työssä yhtenäkin päivänä tai tilapäisesti poissa työstä loman, sairauden tai muun sellaisen vuoksi, valitkaa jokin kohdista 1-4.</p>	<p>Palkansaaja ovat kaikki, jotka tekevät toisen palveluksessa työtä palkkaa tai palkkiota vastaan. Palkansaajiksi katsotaan myös apurahan saaja esikä henkilö, joka työskentelee päätoimisesti osakoyhtiössä, jonka osakas hän on.</p> <p>Yrittäjä tai ammatinharjoittaja on henkilö, joka hoitaa omaa yritystään, viijee omistamaansa tai vuokraamaansa maatilaa taikka harjoittaa itsenäistä (esim. ompelijan tai kirjailijan) ammattia.</p> <p>Yrittäjän avustava perheenjäsen on henkilö, joka ilman varsinaista palkkaa työskentelee samassa taloudessa asuvan yrittäjän yrityksessä.</p> <p>Työttömällä tarkoitetaan henkilöä, joka on työtä vaille, etsii työtä ja on työhön käytettävissä tai on lomautettu palkatta.</p> <p>Eläkeläisiä ovat vanhuus-, työ-, työkyvyttömyys-, työttömyys-, luopumis-, sukupolvenvaihdos- tai rintamasotilaseläkkeellä olevat ja syyntiimillä tai vanhuudentuella elävät. Sen sijaan perhe-eläkkeen varassa elävät rasti-tavat kohdan "Muu".</p> <p>Opiskelija tai koulunkäynnillä tarkoitetaan päätoimista opiskelua oppi-leitoksessa sekä opiskeluun liittyvää palkatonta työharjoittelua.</p> <p>Muut toiminnot luetaan omaisuustuloilla, säästöillä tai perhe-eläkkeellä eläminen ja muu edellisiin ryhmiin kuulumaton toiminta, josta ei makseta palkkaa.</p>	
<p>1 ☐ Palkansaaja</p> <p>2 ☐ Ysinaisyrittäjä tai ammatinharjoittaja (ei palkattua työvoimaa)</p> <p>3 ☐ Työnantajayrittäjä tai ammatinharjoittaja (palkattua työvoimaa)</p> <p>4 ☐ Yrittäjän avustava perheenjäsen (katso ohjetta)</p> <p>5 ☐ Työtön tai pakkolomalla</p> <p>6 ☐ Eläkeläinen</p> <p>7 ☐ Opiskelija tai koululainen</p> <p>8 ☐ Varusmies tai siviilipalvelusmies</p> <p>9 ☐ Omaa kotitaloutta hoitava</p> <p>0 ☐ Muu, mikä? _____</p>		

Lomakkeen ohjeista selviää, miten eri ryhmät on määritelty. Jonkin kohdista 1-5 rastittaneet on luokiteltu työvoimaan kuuluviksi. Kohdat 1-4 muodostavat työllisen työvoiman, kohdasta 5 taas on saatu työttömät. Jonkin kohdista 6-9 tai 0 rastittaneet eivät kuulu työvoimaan. Työttömyyseläkettä saavat on luettu eläkeläisiksi. On huomattava, että myös lyhyttä osa-aikatyötä tekevät kuuluvat työlliseen työvoimaan.

Puutteellisia lomaketietoja on mahdollisuuksien mukaan täydennetty rekisteritiedoilla.

Lomakeaineiston käsittelyssä henkilö, joka on ilmoittanut sekä kuuluvansa työvoimaan että olevansa sen ulkopuolella, on yleensä luokiteltu ensin mainitun vaihtoehdon mukaan.

Pääasiallinen toiminta on vuoden 1985 väestölaskennassa määrätty käyttäen viikon viiteajanjaksoa. Vuoden 1980 väestölaskennassa viiteajanjakso oli pääsääntöisesti yksi vuosi.

Taulukko 1: 15-74-vuotias väestö työvoimaan kuulumisen mukaan

V ä e s t ö l a s k e n t a 1 9 8 5				
Luotettavuus- tutkimus	Yhteensä	Pääasiallinen toiminta		
		Työ- voima	Työvoiman ulkopuol. olevat	Tunte- maton olevat
Työvoima %	2595000 100.0	2439000 94.0	135000 5.2	21000 0.8
Työvoiman ulkopuolella olevat %	1114000 100.0	41000 3.6	1065000 95.6	8000 0.7
Tuntematon %	3000 100.0	2000 50.0	2000 50.0	- -
A. VL 85 yhteensä (otos)	3712000	2481000	1202000	29000
B. VL 85 yhteensä (perusjoukko)	3712000	2416000	1228000	67000
C. Määrä LT:n mukaan	3712000	2595000 +-61100	1114000 +-61050	(3000)
D. Nettovirhe (B - C)	-	-179000 +-61100	+114000 +-61050	..
E. Suhteellinen nettovirhe (B-C)/B %	-	-7.4 +-2.5	+9.2 +-4.9	..
F. Oikein luokiteltujen määrä	3504000	2439000	1065000	..
G. Oikein luokiteltujen osuus (F/A) %	94.4	98.3	88.6	..
H. Samalla tavalla luokiteltujen osuus 2F/(A + C) %	94.4	96.1	92.0	..

Työvoiman määrä väestölaskennassa on taulukon 1 tietojen mukaan peräti 179 000 henkilöä liian pieni. Vastaavasti työvoiman ulkopuolella olevien 15-74-vuotiaiden määrä on noin 114 000 henkeä liian korkea.

Suurin osa niistä, joiden pääasiallinen toiminta jäi tuntemattomaksi, olisi pitänyt luokitella työlliseen työvoimaan (taulukko 2).

Vaikka työvoiman määrä laskennassa on liian alhainen, on työttömien määrä kuitenkin hieman korkeampi (+ 13 000) laskennassa kuin vertailuaineistossa (taulukko 2). Osa laskennan työttömistä olisi ilmeisesti pitänyt luokitella työllisiksi.

Vaikka laskennassa oli enemmän työttömiä, vain noin 3/4 näistä luokiteltiin myös vertailuaineistossa työttömiksi. Työttömien rajaaminen postikyselyn tietojen perusteella ei näytä olevan aivan helppoa.

Otoksessa oli 14 henkilöä, jotka väestölaskennan mukaan olivat työttömiä ja luotettavuustutkimuksen mukaan työllisiä. Näistä neljä toimi rakennusalalla ja kolme maataloudessa. Kolme oli ammattiasemaltaan yrittäjiä tai avustavia perheenjäseniä, loput 11 palkansaaajia.

Omaa kotitaloutta hoitavien määrä on taulukon 2 tietojen mukaan liian alhainen (- 33 000) laskennassa. Osa niistä, jotka nyt luokiteltiin ryhmään 'muut työvoiman ulkopuolella olevat' olisi pitänyt luokitella kotitaloustyötä tekeviksi. On kuitenkin todennäköistä, että omaa kotitaloutta hoitavien henkilöiden määrä on luotettavuustutkimuksessa liian alhainen pienen otoskoon vuoksi. Marraskuun koko otoksen perusteella kotitaloustyötä tekeviä oli yhteensä 119 000. Mikäli vertailussa käytetään tätä lukua, nettovirhe supistuu 19 000 henkilöön (- 19.0 %).

Taulukko 2: 15-74-vuotias väestö pääasiallisen toiminnan mukaan

V ä e s t ö l a s k e n t a 1 9 8 5									
Luotettavuus- tutkimus	Työvoima		Työvoiman ulkopuolella olevat					Tunte- maton	Yhteensä
	Työl- liset	Työt- tömät	Opis- kel.	Koti- tal.	Eläke- läiset	Varus- miehet	Muut		
Työvoima									
Työlliset	2306000	23000	46000	13000	56000	2000	7000	15000	2469000
%	93.4	0.9	1.9	0.5	2.3	0.1	0.3	0.6	100.0
Työttömät	5000	104000	5000	3000	3000	-	-	6000	126000
%	3.9	82.5	4.1	2.6	2.4	-	-	4.4	100.0
Työvoiman ulkopuolella olevat									
Opiskelijat	3000	3000	312000	-	2000	-	2000	2000	324000
%	1.0	1.0	96.5	-	0.5	-	0.5	0.5	100.0
Kotitaloustyötä tekevät	10000	8000	2000	83000	3000	-	27000	-	133000
%	7.7	6.4	1.3	62.1	2.4	-	20.1	-	100.0
Eläkeläiset	15000	-	-	-	619000	-	-	6000	641000
%	2.4	-	-	-	96.6	-	-	1.0	100.0
Varusmiehet	-	-	-	-	-	16000	-	-	16000
%	-	-	-	-	-	100.0	-	-	100.0
Muut, tuntematon	2000	-	-	-	2000	-	-	-	3000
%	50.0	-	-	-	50.0	-	-	-	100.0
A. VL 85 yhteensä (otos)									
	2342000	139000	365000	99000	685000	18000	35000	29000	3712000
B. VL 85 yhteensä (perusjoukko)									
	2277000	139000	370000	100000	690000	29000	39000	67000	3712000
C. Määrä LT:n mukaan									
	2469000	126000	324000	133000	641000	16000	-	3000	3712000
	+64160	27750	+37440	27960	42920	10200			
D. Nettovirhe (B - C)									
	-192000	+13000	+46000	-33000	+49000	+13000	-	..	-
	+64160	27750	+37440	27960	42920	10200			
E. Suhteellinen nettovirhe (B-C)/B %									
	-8.4	+9.3	+12.4	-33.0	+7.1	+44.8	-	..	-
	+2.8	+19.8	+10.0	+28.0	+6.2	+35.1	-	..	-
F. Oikein luokiteltujen määrä									
	2306000	104000	312000	83000	619000	16000	-	..	3441000
G. Oikein luokiteltujen osuus (F/A) %									
	98.5	74.8	85.6	83.4	90.4	90.5	-	..	92.7
H. Samalla tavalla luokiteltujen osuus 2F/(A + C) %									
	95.9	78.5	90.7	71.2	93.4	95.0	-	..	92.7

Taulukko 3: Pääasiallinen toiminta: samalla tavalla luokiteltujen osuus joidenkin taustamuuttujien mukaan

	Tarkka luokitus (7 ryhmää) %	Karkea luokitus (3 ryhmää) %
<u>Sukupuoli</u>		
Miehet	93.3	94.6
Naiset	92.1	94.2
<u>Ikä</u>		
15 - 24	88.7	91.2
25 - 44	94.4	96.2
45 - 64	93.6	95.4
65 - 74	90.0	90.0
<u>Alue (1)</u>		
Etelä-Suomi	93.4	95.1
Keski-Suomi	92.9	94.4
Pohjois-Suomi	90.5	93.3
Yhteensä	92.7	94.4

Etelä-Suomi: Uudenmaan lääni
 Keski-Suomi: Kaikki läänit paitsi Uudenmaan, Oulun ja Lapin läänit.
 Pohjois-Suomi: Oulun ja Lapin läänit.

Samalla tavalla luokiteltujen osuus eli ne tapaukset, jotka molemmissa aineistoissa luokiteltiin samaan ryhmään, jaettuna niiden tapausten määrällä, jotka ainakin toisessa aineistossa saivat kyseisen koodin, oli 92.7 %.

Mikäli henkilöitä luokitellaan kolmeen luokkaan (työvoima, työvoiman ulkopuolella olevat, muut), samalla tavalla luokiteltujen osuus nousee hiukan, mutta ei merkittävästi. Suurimmat ongelmat löytyvät juuri työvoiman ja työvoiman ulkopuolella olevien rajavyöhykkeeltä.

Näyttää siltä, että nuoria (15-24-vuotiaita) oli jonkin verran vaikeampaa luokitella pääasiallisen toiminnan mukaan kuin muita ryhmiä. Tämä saattaa johtua tälle ikäryhmälle tyypillisistä tilapäisistä työsuhteista, jotka ilmeisesti eivät aina tulleet ilmi lomakekyselyssä.

Käsittelyvirheselvityksen mukaan 99.2 % tapauksista sai saman muuttuja-arvon, kun aineisto tallennettiin ja käsiteltiin uudestaan. Valtaosa pääasiallinen toiminta -tiedon virheistä syntyi ilmeisesti jo lomakkeen täyttövaiheessa.

Taulukossa 4 on laskettu miten väestö jakaantuu pääasiallisen toiminnan mukaan molemmissa aineistoissa.

Taulukko 4: 15-74-vuotias väestö pääasiallisen toiminnan mukaan (%)

Pääasiallinen toiminta	VL 85	Luotettavuus-tutkimus
Työvoima	65.1	69.9 +-2.1
Työlliset	61.3	66.5 +-1.7
Työttömät	3.7	3.4 +-0.7
Työvoiman ulkopuolella olevat	33.1	30.0 +-1.6
Opiskelijat	10.0	8.7 +-1.0
Kotitaloustyötä tekevät	2.7	3.6 +-0.7
Eläkeläiset	18.6	17.2 +-1.2
Varusmiehet	0.8	(0.4) +-0.3
Muut, tuntematon	1.0	0.1 +-0.1
Yhteensä	100.0	100.0
	(3712000)	(3712000)

Työllisten osuus 15-74-vuotiaista on väestölaskennassa noin 5 prosenttiyksikköä liian pieni.

5.2.2. Ammattiasema

Ammattiasema kuvaa työllisten asemaa työelämässä. Väestölaskennassa on käytetty seuraavaa luokitusta:

- Palkansaaja
- Yrittäjä, jolla palkattua työvoimaa
- Yksinäisyrittäjä tai ammatinharjoittaja
- Yrittäjäperheen jäsen
- Tuntematon

Tieto ammattiasemasta perustuu laskentalomakkeen kysymykseen nro 2. Lomakeaineiston käsittelyssä korjattiin tietoa henkilön ammattiasemasta, jos se oli ristiriidassa muiden tietojen kanssa. Esimerkiksi henkilöt, jotka työskentelivät osakeyhtiössä tai julkisen sektorin palveluksessa, kooditettiin aina palkansaajiksi. Lisäksi vain yksi henkilö asutuskunnassa saattoi olla yrittäjä yhdessä ja samassa yrityksessä väestölaskennassa käytetyn määritelmän mukaan.

Seuraavassa tarkastelussa on kaikki yrittäjät ja avustavat perheenjäsenet sijoitettu samaan luokkaan - vertailuaineisto ei sallinut yksityiskohtaisempaa ryhmittelyä. Otoksessa ei ollut henkilöitä, joiden ammattiasema oli tuntematon. Väestölaskennan koko perusjoukossa ammattiasemaltaan tuntemattomia työllisiä oli alle sata.

Taulukko 5: 15-74-vuotias väestö ammattiaseman mukaan

V ä e s t ö l a s k e n t a 1 9 8 5				
Luotettavuus- tutkimus	Yhteensä	Ammattiasema		
		Palkan- saajat	Yrittäjät ja avust. perheenjäs.	Ei työll.
Palkansaajat %	2082000 100.0	1961000 94.2	19000 0.9	103000 4.9
Yrittäjät ja yrittäjäperheenjäsenet %	386000 100.0	18000 4.6	309000 79.9	60000 15.4
Ei työlliset %	1243000 100.0	19000 1.5	17000 1.3	1208000 97.2
<hr/>				
A. VL 85 yhteensä (korotettuja otoslukuja)	3712000	1997000	344000	1370000
B. VL 85 yhteensä (koko perusjoukko)	3712000	1956000	321000	1435000
C. Määrä LT:n mukaan	3712000	2082000 +-68510	386000 +-47660	1243000 +-64160
D. Nettovirhe (B - C)	-	-126000 +-68510	-65000 +-47660	+192000 +-64160
E. Suhteellinen nettovirhe (B-C)/B %	-	-6.4 +-3.5	-20.2 +-14.8	+13.4 +-4.5
F. Oikein luokiteltujen määrä	3478000	1961000	309000	1208000
G. Oikein luokiteltujen osuus (F/A) %	93.7	98.2	89.7	88.2
H. Samalla tavalla luokiteltujen osuus 2F/(A + C) %	93.7	96.1	84.5	92.4

Työllisten liian pienen määrän vuoksi myös palkansaajien sekä yrittäjien ja yrittäjien avustavien perheenjäsenten määrä on laskenta-aineistossa liian pieni. Palkansaajien ryhmästä puuttuu 126 000 henkilöä. Suhteellinen nettovirhe on suurin yrittäjäryhmien kohdalla (- 20.2 %).

Niistä otokseen kuuluvista yrittäjistä ja avustavista perheenjäsenistä, jotka väestölaskennassa oli virheellisesti luokiteltu työlliseen työvoimaan kuulumattomiksi, noin puolet toimi luotettavuustutkimuksen mukaan maataloudessa ja noin joka neljäs talonrakennusalalla. Seuraavaksi suurin ryhmä olivat myyntityössä olevat (vähittäiskauppa).

Taulukko 6: Ammattiasema: samalla tavalla luokiteltujen osuus

	Kaikki 15-74-v.	Työlliset ainakin toi- sen aineis- ton mukaan	Työlliset molempien aineistojen mukaan
	%	%	%
<u>Sukupuoli</u>			
Miehet	93.0	90.3	98.3
Naiset	94.3	91.0	98.5
<u>Ikä</u>			
15 - 24	91.5	82.9	99.4
25 - 44	95.4	94.8	99.0
45 - 64	93.6	90.4	96.7
65 - 74	90.9
<u>Alue</u>			
Etelä-Suomi	94.1	91.9	98.5
Keski-Suomi	93.9	90.6	98.2
Pohjois-Suomi	92.0	88.5	99.5
Yhteensä	93.7	90.6	98.4

Mikäli henkilö väestölaskennoissa voitiin luokitella työlliseksi, on hänen ammattiasemakoodinsa myös yleensä oikea: alle kaksi prosenttia sai tässä vaiheessa virheellisen ammattiasemakoodin. Tämän suuruusluokan virhe on voinut syntyä lomakeaineiston käsittelyvaiheessa. Kun osa väestölaskenta-aineistosta tallennettiin ja kooditettiin uudestaan, noin 1 % työllisistä sai eri ammattiasemakoodin.

Sukupuoli, ikä tai asuinalue ei näytä vaikuttavan ammattiasematiedon oikeellisuuteen.

Ammattiasema -ryhmien suhteelliset osuudet laskenta- ja vertailuaineistossa näkyvät taulukosta 7.

**Taulukko 7: Työllinen työvoima
ammattiaseman mukaan (%)**

Ammattiasema	VL 85	Luotettavuus- tutkimus
Palkansaajat	85.9	84.3 +-2.8
Yrittäjät ja yrittäjien avustavat perheenjäsenet	14.0	15.6 +-2.0
Muut, tuntematon	0.0	0.0 ..
Yhteensä	100.0	100.0
	(2277000)	(2469000)

Laskenta-aineistossa palkansaajien osuus työllisestä työvoimasta on parin prosenttiyksikön verran liian suuri.

5.2.3. Elinkeino (toimiala)

Henkilön elinkeino määräytyy hänen työpaikkansa toimialan mukaan. Kaikki samassa toimipaikassa työskentelevät saavat saman elinkeinon (toimialan) ammatista riippumatta. Työpaikan toimiala määritetään kullekin toimipaikalle Tilastokeskuksen toimialaluokituksen mukaisesti. Itsenäiselle ammattiharjoittajalle toimiala määritetään toiminnan laadun mukaan.

Työttömiä ei vuoden 1985 väestölaskennassa ole voitu luokitella elinkeinon mukaan.

Toimialaluokitus on yksityiskohtaisimmillaan kuusinumeroinen luokitusjärjestelmä, joka on portaittainen siten, että kukin tunnuksen numero ilmoittaa asianomaisen luokittelutason. Näitä tasoja voi siten eri toimialojen luokittelutarpeesta riippuen olla korkeintaan kuusi. Vuoden 1985 väestölaskennassa tarkin luokitustaso on viisinumeroinen.

Elinkeinoon määrittäminen on joskus ollut mahdollista vain karkealla tasolla. Siten esimerkiksi 2- ja 3-numerotason luvut eivät aina summaudu yhtäpitävästi 1-numerotason kanssa.

Toimialaluokituksen pääluokat ovat:

1. Maa-, metsä- ja kalatalous, metsästys
2. Kaivos- ja muu kaivannaistoiminta
3. Teollisuus

4. Sähkö-, kaas- ja vesihuolto
5. Rakennustoiminta
6. Tukku- ja vähittäiskauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta
7. Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne
8. Rahoitus-, vakuutus-, kiinteistö- ja liikelämää palveleva toiminta
9. Yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset

Toimialaluokitus on esitetty julkaisussa 'Toimialaluokitus (TOL) 1979', Tilastokeskus, Käsikirjoja nro 4, uudistettu laitos (1984).

<p>3 Työpaikan nimi viikolla 11.11.-17.11.1985</p> <p>Joe olette maanviljelijä tai harjoittate itsenäistä ammattia, jättäkää rivi tyhjäksi ja ilmoittakaa elinkeinonne kysymyksessä 4.</p> <p><input type="text"/></p>	<p>Ilmoittakaa työpaikan nimi täsmällisesti, kuten esimerkiksi Virtasen autokorjaamo Ky, Valtionrautatiet, Kalevan seurakunta, Tmi Kalle Kulmala ja Oy Kvarrto Ab.</p> <p>Jos työnantajenne on kunta, ilmoittakaa työpaikanne nimi ilman kunnan nimeä seuraavassa muodossa: Rakennusvirasto, Sosiaalitoimisto jne.</p>
<p>4 Työpaikan toimiala (ammatinharjoittajan elinkeino)</p> <p>1 ☐ Maa-, metsä- tai karjatalous. Montako kuukautta teitte metsätöitä 12 viime kuukauden aikana? <input type="text"/> kuukautta</p> <p>2 ☐ Muu, mikä?</p> <p><input type="text"/></p> <p>(Esim. konepaja, elintarvikemyymälä, peruskoulu)</p>	<p>Toimialalle tarkoitetaan työpaikanne toiminnan lajia tai tuotantosuuntaa. Kaikilla samassa työpaikassa työskentelevillä on sama toimiala ammatista riippumatta. Toimialoja (elinkeinoja) ovat esimerkiksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - hammaslääkäriin vastaanotto - lasten perhepäivähoito - viihdemusiikkitoiminta - putkiesonnytyöt - naisten asustekauppa - oikeusaputoimisto - siivous - puunsäily - kiinteistöjen hoito - TV-huolto - tilitoimisto - kankaiden valmistus <p>Joe työpaikassanne harjoitetaan toimintaa eri aloilla, ilmoittakaa niistä pääasiallinen.</p>
<p>5 Työpaikan sijaintikunta</p> <p>1 ☐ Sama kuin asuinkunta</p> <p>2 ☐ Muu kunta, mikä?</p> <p><input type="text"/></p> <p>3 ☐ Valtioalue (katso ohjetta)</p>	<p>Asuinkunnaksi katsotaan tässä se kunta, jossa henkilö on lainmukainen kotipaikka.</p> <p>Työpaikan sijaintikunta on vaihteleva silloin, kun työtä jatkuvasti tehdään usean kunnan alueelle eikä työhön päivittäin saavuta saman toimipaikan kautta (esim. kiitokirjan kuljettajan tai kauppaedustajan työ).</p>
<p>6 Työpaikan tarkka lähiosoite</p> <p>1 ☐ Oman asunnon yhteydessä (esim. maanviljelijämää)</p> <p>2 ☐ Muu osoite, mikä?</p> <p><input type="text"/></p> <p>(Katuosoite tai sen puuttuessa muu tarkka sijainti)</p> <p>3 ☐ Työ on liikkuvaa (katso ohjetta)</p>	<p>Ilmoittakaa sen paikan osoite, jossa teitte työtänne.</p> <p>Jos katuosoite puuttuu, antakaa muu tarkka sijainti, kuten esimerkiksi Kaukopään tehtaet, Varuskunta, Mikkolan teollisuusalue tai Kauppatori.</p> <p>Työ on liikkuvaa, jos henkilö päivittäin työssään matkustaa tai liikkuu paikasta toiseen (esim. taksiautoilija tai merimies). Jos työhön kuitenkin säännöllisesti saavutaan saman kiinteän toimipaikan kautta, ilmoitetaan sen osoite (esim. postinkantaja ilmoittaa postitoimipaikan osoitteen).</p>

Taulukko 8: 15-74-vuotias väestö toimialan (1-nro) mukaan

V ä e s t ö l a s k e n t a 1 9 8 5											
Luotettavuus- tutkimus	Yht.	T y ö l l i s e t									Ei työl- liset
		1 Maa- talous	2 Kaiv. toim.	3 Teol- lisuus	4 Sähkö yms	5 Rak. toim.	6 Kaup- pa	7 Kulj. toim.	8 Rahoit. toim.	9 Pal- velut	
1 Maatalous	273000	209000	-	3000	2000	-	5000	-	-	8000	46000
%	100.0	76.6	-	1.2	0.6	-	1.8	-	-	3.0	16.8
2 Kaivostoim.	11000	-	6000	-	-	2000	2000	2000	-	-	-
%	100.0	-	57.0	-	-	14.3	14.3	14.3	-	-	-
3 Teollisuus	601000	6000	3000	546000	2000	3000	16000	3000	7000	7000	7000
%	100.0	1.1	0.5	90.9	0.3	0.5	2.7	0.6	1.1	1.2	1.2
4 Sähkö yms	28000	-	-	-	28000	-	-	-	-	-	-
%	100.0	-	-	-	100.0	-	-	-	-	-	-
5 Rakennust.	208000	-	-	12000	6000	151000	2000	-	2000	15000	21000
%	100.0	-	-	5.7	3.1	72.6	0.8	-	0.8	7.1	9.9
6 Kauppa	343000	2000	3000	12000	-	2000	270000	-	-	18000	36000
%	100.0	0.5	1.0	3.4	-	0.5	78.8	-	-	5.3	10.6
7 Kuljetus	182000	2000	-	7000	-	-	2000	160000	-	2000	10000
%	100.0	0.9	-	3.9	-	-	0.9	87.9	-	1.0	5.5
8 Rahoitus	168000	2000	-	4000	-	3000	3000	2000	140000	2000	13000
%	100.0	0.9	-	2.1	-	2.0	1.9	1.0	83.3	0.9	7.8
9 Palvelut	655000	3000	-	8000	4000	3000	7000	3000	7000	591000	29000
%	100.0	0.5	-	1.2	0.5	0.5	1.0	0.5	1.0	90.2	4.5
Ei työlliset	1243000	13000	-	3000	-	2000	3000	2000	-	12000	1208000
%	100.0	1.1	-	0.3	-	0.1	0.3	0.1	-	1.0	97.2
A. VL 85 yht. (otos)	3712000	237000	13000	595000	41000	165000	309000	171000	155000	655000	1370000
B. VL 85 yht. (perusjoukko)	3712000	242000	7000	521000	26000	168000	329000	173000	154000	649000	1435000
C. Määrä LT:n mukaan	3712000	273000	11000	601000	28000	208000	343000	182000	168000	655000	1243000
		+40580	..	55440	13230	34670	44990	33130	+32720	56360	+64160
D. Nettovirhe (B - C)	-	-31000	..	-80000	-2000	-40000	-14000	-9000	-14000	-6000	+192000
		+40580	..	55440	13230	34670	44990	33130	+32720	+56360	+64160
E. Suht. nettov. (B-C)/B %	-	-12.8	..	-15.3	-7.6	-23.8	-4.2	-5.2	-9.1	-0.9	+13.4
		+16.7	..	+10.6	+50.2	+20.6	+13.4	+19.1	+21.2	+8.4	+4.5
F. Oikein luok.	3039000	209000	6000	546000	28000	151000	270000	160000	140000	591000	1208000
G. Oikein luok. (F/A) %	89.2	88.2	48.9	91.8	67.9	91.2	87.3	93.3	90.4	90.3	88.2
H. Samalla tavalla luok. osuus 2F/(A+B) %	89.2	82.0	52.6	91.3	80.9	80.8	82.8	90.5	86.7	90.3	92.4

Tieto elinkeinosta perustuu laskentalomakkeen työpaikkatietoihin. Laskentalomakkeelle esitetyttiin vuoden 1980 työpaikkatiedot, mikäli ei ollut syytä olettaa, että ne olisivat vanhentuneet. Toimialatietoa kooditettaessa käytettiin hyväksi lukuisia eri rekistereitä.

Maa- ja metsätaloudessa työskentelevät on jaettu maatalouteen ja metsätalouteen ammattinsa sekä metsä- ja uittotöihin käytetyn ajan perusteella.

Koko väestöä koskevissa elinkeinotauluissa on osalle väestöä annettu asuntokuntansa viitteen henkilön elinkeino. Tässä tarkastellaan kuitenkin vain työllisen työvoiman toimialatietoja.

Työllisten liian alhaisen määrän vuoksi kaikki laskennan 1-numerotason elinkeinoluokat jäävät liian pieniksi. Niistä henkilöistä, jotka virheellisesti laskettiin ei-työllisiksi, noin neljäsosa (46 000) olisi pitänyt luokitella maatalouteen (toimialaluokka 1), noin viidesosa (36 000) kaupan piiriin (6) ja noin viidesosa (29 000) palveluelinkeinoihin (9).

Nettovirhe on suurin teollisuudessa (toimialaluokka 3), josta taulukon 8 tietojen mukaan puuttuu noin 80 000 +- 55 440 työntekijää. Suhteellinen nettovirhe on tässä luokassa -15.3 %. Laskenta-aineiston otoksessa teollisuudessa työskentelevien määrä ei kuitenkaan poikkea luotettavuustutkimuksen luvuista. Siksi on vaikeata sanoa, mihin luokkaan teollisuudessa työskentelevät on laskennassa sijoitettu.

Laskennan luvut rakennusosalalla (toimialaluokka 5) ja maa- ja metsätaloudessa (toimialaluokka 1) työskentelevistä näyttävät myös olevan liian pienet. Monet poisjääneistä luokiteltiin laskennassa ei-työllisiksi.

**Taulukko 9: Työllinen työvoima toimialan mukaan;
joitakin toimialoja 2-numerotasolla**

Toimiala (2-numerotaso)	VL 85 yhteensä		Luot.- tutkim.	Netto- virhe	Netto- virhe	Oikein luok.	Samalla tavalla luok.
	otos	perus- joukko	yht.		%	%	%
11 Maatalous ja metsästys	191000	190000	190000 +-33740	0 +-33740	0.0	80.1	79.9
38 Metall- ja konepaja- tuotteiden valmistus	197000	172000	185000 +-33680	+13000 +-33680	-7.6 +-19.7	78.0	80.4
51 Talonrakennustoiminta	124000	135000	158000 +-30700	-23000 +-30700	-17.0 +-22.6	84.1	73.9
62 Vähittäiskauppa	165000	177000	189000 +-34420	-12000 +-34420	-6.8 +-19.5	79.1	73.7
91 Julkinen hallinto	130000	134000	125000 +-27650	+9000 +-27650	+6.7 +-20.5	78.6	80.1
93 Muut yhteiskunnalliset palvelut (esim. opetus, lääkintäpalvelut, sosiaalihuolto)	398000	406000	420000 +-47090	-14000 +-47090	-3.4 +-11.4	96.1	93.6

Taulukko 10: Toimiala: samalla tavalla luokiteltujen osuus joidenkin taustamuuttujien mukaan

	Kaikki 15-74-v.	Työlliset ainakin toisen aineiston mukaan	Työlliset molempien aineistojen mukaan
1 - numerotaso	%	%	%
<u>Sukupuoli</u>			
Miehet	86.4	81.2	88.3
Naiset	91.8	87.0	94.1
<u>Ikä</u>			
15 - 24	87.4	74.8	89.7
25 - 44	88.4	87.1	91.0
45 - 64	90.7	86.0	91.9
65 - 74	90.8
<u>Alue</u>			
Etelä-Suomi	88.7	84.5	90.5
Keski-Suomi	89.7	84.1	91.1
Pohjois-Suomi	87.4	82.1	92.2
Yhteensä	89.1	83.9	91.1
2 - numerotaso			
<u>Sukupuoli</u>			
Miehet	81.5	74.4	81.0
Naiset	88.9	82.6	89.4
<u>Ikä</u>			
15 - 24	84.8	70.0	83.9
25 - 44	83.3	81.3	84.9
45 - 64	86.7	80.0	85.5
65 - 74	90.8
<u>Alue</u>			
Etelä-Suomi	85.5	80.2	86.0
Keski-Suomi	85.8	78.1	84.6
Pohjois-Suomi	82.9	75.6	84.9
Yhteensä	85.3	78.3	85.0
3 - numerotaso			
<u>Sukupuoli</u>			
Miehet	79.4	71.5	77.9
Naiset	86.3	78.4	85.0
<u>Ikä</u>			
15 - 24	82.6	65.6	78.6
25 - 44	80.2	78.0	81.4
45 - 64	84.5	76.7	82.0
65 - 74	90.8
<u>Alue</u>			
Etelä-Suomi	83.6	77.7	83.2
Keski-Suomi	83.4	74.4	80.6
Pohjois-Suomi	80.2	71.6	80.5
Yhteensä	83.0	74.9	81.3

Samalla tavalla luokiteltujen tapausten osuus laskee siirryttäessä 1-numerotason luokitukselta tarkempiin luokitustasoihin (taulukko 10). Tämä näkyy erityisen selvästi tarkasteltaessa ryhmää, jossa ovat mukana vain ne henkilöt, jotka sekä laskenta-aineistossa että luotettavuustutkimuksessa luokiteltiin työllisiksi. 1-numerotasolla samalla tavalla luokiteltujen osuus oli 91.1 %, 2-numerotasolla 85.0 % ja 3-numerotasolla 81.3 %.

Näyttää siltä, että on ollut helpompaa löytää naisille oikea toimialakoodi kuin miehille. Tämä saattaa johtua siitä, että jotkut teollisuuden miesvaltaisista toimialoista (esim. metalliteollisuuden lukuisat toimialat), ovat olleet vaikeat koodittaa. Ehkä naiset myös ovat vastanneet tunnollisemmin.

Käsittelyvirheselvityksen mukaan samalla tavalla luokiteltujen osuus oli 1-numerotasolla 96.4 % ja 3-numerotasolla 92.4 %, kun tarkastelun kohteena olivat henkilöt, jotka molemmilla kerroilla oli luokiteltu työllisiksi. Melko suuri osa toimialakoodien vaihtelusta selittyy näin ollen lomakeaineiston käsittelystä.

Taulukko 11: Työllinen työvoima toimialan mukaan (%)

Toimiala	VL 85	Luotettavuus- tutkimus
1 Maatalous	10.6	11.0 +-1.7
2 Kaivostoiminta	0.3	0.3
3 Teollisuus	22.9	24.3 +-2.3
4 Sähkö- yms. huolto	1.1	1.1 +-0.6
5 Rakennustoiminta	7.4	8.4 +-1.4
6 Kauppa	14.5	13.9 +-1.8
7 Kuljetus	7.6	7.4 +-1.3
8 Rahoitus	6.8	6.8 +-1.3
9 Palvelut	28.5	26.5 +-2.3
Yhteensä	100.0	100.0
	(2277000)	(2469000)

Eri toimialojen suhteelliset osuudet väestölaskennassa eivät juurikaan poikkea luotettavuustutkimuksen vastaavista jakauksista.

6.2.4. Ammatti

Ammatilla tarkoitetaan sitä toimintaa tai työtä, jota henkilö tekee tuloa saadakseen. Vuoden 1985 väestölaskennassa käytetty ammattiluokitus noudattaa luokitusta julkaisussa 'Ammattiluokitus 1980', Tilastokeskus, Käsikirjoja nro 14 (1981).

Ammattiluokituksen pääluokat ovat:

- 0 Tekninen, luonnontieteellinen, yhteiskunta-
tieteellinen, humanistinen ja taiteellinen työ
- 1 Hallinnollinen, tilinpidollinen ja konttori-
tekninen työ
- 2 Kaupallinen työ
- 3 Maa- ja metsätaloustyö, kalastusala
- 4 Kaivos-, syväkairaus- ja rikastustyö
- 5 Kuljetus- ja liikennetyö
- 6/7 Teollinen työ, koneenhoito ym.
- 8 Palvelutyö
- 9 Muualla luokittelematon työ

Luokitus rakentuu siten, että ammattiteilla on tarkimmalla tasolla kolmi- tai nelinumeroinen koodi. Yksityiskohtaisimmatkin ammattiluokat sisältävät kuitenkin usein erilaisia ammattinimikkeitä.

ÄRKESISKOP	001	AIKUIS KASVATTAJA	001
AMMATTIKASVATUSLEHTORI	001	AMMATTIKASVATUSPASTORI	002
ARBETE I SAMARIA MISSIONEN	001	ÄRKKIPIISPA	001
ASESSORI	001	BISKOP	002
DIAKONIAJOHTAJA	001	DIAKONIAKESKUKSEN JOHTAJA	001
DIAKONIA PASTORI	002	DIRECTOR OF YOUTH OFFICE	001
ENGLANNINKIELENOPETTAJA	001	FÖRSAMLINGS PASTOR	001
FÖRSAMLINGSLEKTOR	005	FÖRSAMLINGSPRÄST	001
FMS MISSIONÄR	001	HIIPPAKUNTASIHTEERI	001
I KAPPALAINEN	004	I VIRALLINEN APULAINEN	001
II VIRALLINEN APUL	001	JOHTAJA	001
JOHTAVA SAIRAALATEOLOGI	002	JULISTUSTOIMINNAN JOHTAJA	001
JULISTUSTYÖNTEKIJÄ	002	KAPELLAN	002
KAPPALAINEN	111	KAPPALAINEN PASTORI	001
KASVATUSASIAIN LEHTORI	001	KASVATUSASIASIHTEERI	001
KEHITYSVAMMAISTEOLOGI	001	KEHITYSVAMMAISTYÖN LEHTORI	001
KEHITYSVAMMAISTEOLOGI	001	KENTTÄPIISPA	001
KIRKKOHERRA	477	KIRKKOHERRA HUM KAND	001
KIRKKOHERRA TK HUK	001	KIRKKOHERRAN SIJAINEN	001
KIRKKOHERRAN VIRKA	001	KIRKON KORKEAKOULUSIHTEERI	001
KIRKON NÄKÖVAMMAISTYÖN SIHTEERI	001	KIRKONPALVELUSKUNNAN ESIMIES	001
KONTRAKTSPRÖST	002	KORAKOULU PASTORI	001
KOULUASIAINLEHTORI	001	KOULUASIAINPASTORI	001
KOULULEHTORI	001	KOULUTYÖNSIHTEERI	001
KUURONJENPAPPI	002	KYRKOHERDE	005
LÄÄHINROVASTI	003	LÄH TYÖN TEKIJÄ	001
LÄHETYSJOHTAJA	001	LÄHETYS PASTORI	001
LÄHETYSÄRNAAJA	001	LÄHETYS TEKNIKON PASTORI	001
LAINOPPINUT ASESSORI	005	LÄIVAPAPPI	001
LAPSITYÖNJOHTAJA	001	LAPSITYÖNT TEOLOGI	001
LEDANDE SJUKHUSPRÄST	001	LEHORI	001
LEHTORI PASTORI	001	LEHTOPI SEURAKUNNASSA	001
MAGISTER PASTOR	001	MATKAPAPPI	001
MISSIONÄR	010	MISSIONÄR HÄLSÖVÄRDARE	001
MISSIONÄR INGENJÖR	001	MISSIONÄRSIHTEERI	001
MIISTYÖN LEHTORI	001	NUORISOPAPPI	001
OPETTAJA	001	OPISKELIJALEHTORI	001
OPETUSKONNAN PAPPI	001	OSASTOPÄÄLL	001
PAPISTON APUL	001	PAPISTON VIRALL APUL	001
PAPPI KAPPALAINEN	001	PAPPI SEURAKUNNASSA	001
PASTOR	065	PASTOR CHAUFFÖR	001
PASTOR FOLKHÖGSKOLLÄRARE	001	PASTOR I METODISTKYRKAN	001
PASTORI	602	PASTORI FIL TRI	001
PASTORI KAPPALAINEN	007	PASTORI KESKUSREKIST JOHTAJA	001
PASTORI KIRKKOKUNNANJOHTAJA	001	PASTORI KURSSIKESKUKSEN JOHTAJA	001
PASTORI NUORISOSIHTEERI	001	PASTORI NUORISITYÖN JOHTAJA	001
PASTORI PERHEAS NEUV KESK JOHT	001	PASTORI PERHENEUVUJA	002
PASTORI ROVASTIKUNTA-APULAINEN	001	PASTORI SEURAK KAPPALAINEN	001
PASTORI TEOL MAIST	001	PASTORI TIEDOTUSSIHTEERI	001
PASTORI TOIMINNANJOHTAJA	002	PASTORI TOIMITTAJA	001
PASTORI 3 KAPPALAINEN	001	PERHEASIAIN NEUVOTTFLUKESKUKSEN JOHT	001
PERHENEUVONNAN JOHTAJA PASTORI	001	PERUSKOULUN LUKKANDPETTAJA	001
PIISPA	001	PIISPA	008
PRÄST KAPLAN	001	RAAMATTUKOJLUN JOHTAJAOPETTAJA	001
RABBIN	001	RAJASEUTUPAPPI	003
REKTOR PASTOR	001	RIPPIKOULULEHTORI	004
RIPPIKOULUTEOLOGI	002	RIPPIKOULUTYÖSTÄ VAST LEHTORI	001
ROVASTI	009	ROVASTI HIIPPAKUNTA SIHTEERI	001
ROVASTI JOHTAJA	001	ROVASTI KIRKKOHERRA	001
ROVASTIKUNTA PAPPI	001	ROVASTIKUNTAPAPPI	001
SAMELAISTEN PAPPI	001	SAIR PASTORI	001
SAIR TEOLOGI	001	SAIRAALALEHTORI	010
SAIRAALAPASTORI	026	SAIRAALASIELUNHOIT	001
SAIRAALASIELUNHOITAJA	001	SAIRAALATEOLOGI	039
SÄMINARIELÄRARE PASTOR	001	SEURAK VIRALLINEN APULAINEN	001

Kuvio 3: Vuoden 1985 laskennan ammattinimikkeitä. Esimerkkinä koodin 060 saaneita (papit)

Ammattitiedot perustuvat sekä lomake- että rekisteritietoihin. Väestön keskusrekisteristä saatiin henkikirjoitukseen perustuva tieto henkilön ammattinimikkeestä 1.1.1985.(1) Jos tämä nimike voitiin koodittaa yksikäsitteisesti, se esitettiin laskentalomakkeelle. Henkilön tuli ilmoittaa ammattitietonsa vain, jos esitetyt tiedot puuttuivat tai olivat virheelliset.

<p>7 Ammatti työpaikassa viikolla 11.11.-17.11.1985</p> <p>Ilmoittakaa työtehtävienne kuvaava ammattinimike, ei oppiarvoa tai arvonimeä.</p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div> <p>(Esim. koneinsinööri, atk-suunnittelija, maastilan emäntä)</p>	<p>Ilmoittakaa ammatinne</p> <p>esim. näin bidinkielenopettaja pankkitoimihenkilö osastopäällikkö kauppias, kampaaja hitsaaja, rauditusapumies sähköurakoitsija putkiasentaja vaiheompelija</p> <p>ei näin maisteri merkonomi diplomi-insinööri liikkeenharjoittaja työmies urakoitsija asentaja vaatetustehtaan työntekijä</p>
---	---

Ammattiluokituksen lähtökohtana on, että kaikki samaa työtä tekevät saavat saman ammattikoodin riippumatta esim. toimialasta tai ammattiasemasta. Kooditettaessa monikäsitteisiä tai puutteellisia ammattinimikkeitä on kuitenkin käytetty hyväksi tietoja mm. henkilön työpaikasta, koulutuksesta ja aikaisemmasta toiminnasta.

Työttömiä ei vuoden 1985 väestölaskennassa ole voitu luokitella ammatin mukaan.

Lähes kaikissa laskennan 1-numerotason ammattiryhmissä näyttää olevan liian vähän työllisiä. Ainoan poikkeuksen muodostaa kuljetus- ja liikennetyö-luokka (luokka 5), joka näyttää olevan muutaman prosentin liian suuri. Otoksen pienuudesta johtuen luottamusvälit ovat kuitenkin melko suuret.

Niistä henkilöistä, jotka virheellisesti oli luokiteltu ei-työllisiksi, noin joka neljäs (46 000) toimi maatalouden ammateissa (luokka 3) kun taas joka viides (32 000) teki teollista työtä (luokat 6/7). Noin joka viides poisjääneistä teki palvelutyötä (luokka 8).

Aineiston pienuuden takia yksittäisten ammattiryhmien netto- ja bruttovirheitä ei ole voitu arvioida. Näyttää kuitenkin siltä, että sellaiset ammattiryhmät, jotka ovat luonteeltaan 'yleisiä' tai jotka muodostavat jonkin pääluokan 'jäännösr ryhmän', ovat laskenta-aineistossa ylliedustettuina. Työvoimatutkimuksessa henkilöille on yleensä voitu antaa tarkempi ammattikoodi. Seuraavassa asetelmassa on lueteltu tällaisia ryhmiä:

(1) Muuttoilmoitusten kautta saadut ammattitiedot saattoivat olla vielä tuoreimpia.

Ammattikoodi ja -ryhmä	Lukumäärä otoksessa		% oikein
	Väestö- laskenta	Luotettavuus- tutkimus	
151 Yleiskonttoristit	50	45	74.0
220 Myyntimiehet, myynti- edustajat	13	9	69.2
582 Toimistovahtimestarit ja -lähetit	11	6	54.6
013 Koneteknikot	12	6	41.7
052 Luokanopettajat	13	4	30.8
659 Muut konepaja- ja rakennusmetallityön ammatit	11	1	9.1

Ammattiryhmät, joilla on selvät rajat on voitu koodittaa verraten hyvin. Tällaisia ryhmiä ovat esim. lääkärit (030) ja sairaanhoitajat (032). Tällaisten ryhmien mahdollisia osajoukkoja on toisaalta joskus ollut hankalaa erottaa toisistaan.

Taulukko 12: 15-74-vuotias väestö ammatin (1-nro) mukaan

V ä e s t ö l a s k e n t a 1 9 8 5											
Luotettavuus- tutkimus	Yht.	T y ö l l i s e t									Ei työi- liset
		0 Tekn. työ	1 Hall. työ	2 Kaup. työ	3 Maat. työ	4 Kaiv. työ	5 Kulj. työ	6/7 Teoll. työ	8 Palv. työ	9 Muu työ	
0 Tekninen t.	511000	460000	16000	2000	3000	-	2000	8000	8000	-	12000
%	100.0	90.0	3.2	0.4	0.6	-	0.3	1.6	1.6	-	2.3
1 Hallinn. t	374000	13000	307000	17000	-	-	6000	11000	3000	-	17000
%	100.0	3.5	82.1	4.5	-	-	1.5	3.0	0.9	-	4.5
2 Kaupall. t.	191000	7000	12000	139000	-	-	2000	5000	3000	-	24000
%	100.0	3.6	6.1	72.4	-	-	0.8	2.7	1.7	-	12.6
3 Maat. työ	273000	5000	-	-	214000	-	-	7000	-	2000	46000
%	100.0	1.8	-	-	78.4	-	-	2.4	-	0.6	16.8
4 Kaivostyö	10000	-	-	-	-	6000	-	3000	-	-	-
%	100.0	-	-	-	-	66.6	-	33.4	-	-	-
5 Kulj. t.	140000	-	-	-	-	-	130000	5000	-	2000	3000
%	100.0	-	-	-	-	-	92.9	3.6	-	1.2	2.3
6/7 Teoll. t.	681000	8000	7000	3000	6000	-	5000	610000	5000	3000	32000
%	100.0	1.2	1.0	0.5	1.0	-	0.8	89.6	0.8	0.5	4.7
8 Palvelutyö	280000	5000	3000	3000	2000	-	2000	8000	230000	-	28000
%	100.0	1.7	1.2	1.2	0.6	-	0.6	2.8	82.0	-	10.0
9 Muu työ	8000	-	-	2000	-	-	-	2000	-	5000	-
%	100.0	-	-	19.3	-	-	-	20.5	-	60.4	-
Ei työlliset	1243000	10000	5000	2000	13000	-	2000	3000	-	-	1208000
%	100.0	0.8	0.4	0.1	1.1	-	0.1	0.3	-	1.0	97.2
A. VL 85 yht. (otos)	3712000	508000	351000	167000	239000	6000	148000	662000	249000	11000	1370000
B. VL 85 yht. (perusjoukko)	3712000	479000	332000	178000	235000	4000	152000	587000	284000	25000	1435000
C. Määrä LT:n mukaan	3712000	511000	374000	191000	273000	10000	140000	681000	280000	8000	1243000
		+52060	+46220	34750	40600	..	28820	56260	+40300	..	+64160
D. Nettovirhe (B - C)	-	-3000	-24000	-24000	-34000	..	+8000	-19000	-30000	..	+127000
		+52060	+46220	34750	40600	..	28820	56260	+40300	..	+64160
E. Suht. nettov. (B-C)/B %	-	-0.6	-6.7	-14.6	-14.3	..	+5.2	-2.9	-12.4	..	+9.3
		+10.4	+12.9	+21.1	+17.1	..	+18.7	+8.6	+16.7	..	+4.5
F. Oikein luok.	3309000	460000	307000	139000	214000	6000	130000	610000	230000	5000	1208000
G. Oikein luok. (F/A) %	89.2	90.5	87.7	83.0	89.6	100.0	88.1	92.2	92.1	42.5	88.2
H. Samalla tavalla luok. osuus 2F/(A+C) %	89.2	90.3	84.8	77.4	83.7	79.9	90.4	90.9	86.7	49.9	92.4

Taulukko 13: Ammatti: samalla tavalla luokiteltujen osuus joidenkin taustamuuttujiin mukaan

	Kaikki 15-74-v.	Työlliset ainakin toisen aineiston mukaan	Työlliset molempien aineistojen mukaan
1 - numerotaso	%	%	%
<u>Sukupuoli</u>			
Miehet	87.8	83.1	90.4
Naiset	90.4	84.8	91.8
<u>Ikä</u>			
15 - 24	86.7	73.4	88.0
25 - 44	90.0	88.2	92.7
45 - 64	88.9	83.3	89.1
65 - 74	90.8
<u>Alue</u>			
Etelä-Suomi	89.5	85.5	91.6
Keski-Suomi	89.8	84.3	91.4
Pohjois-Suomi	85.4	79.1	88.9
Yhteensä	89.1	83.9	91.1
2 - numerotaso			
<u>Sukupuoli</u>			
Miehet	82.3	75.4	82.1
Naiset	86.8	79.3	85.8
<u>Ikä</u>			
15 - 24	82.0	64.1	76.8
25 - 44	83.9	82.0	85.7
45 - 64	85.2	77.8	83.1
65 - 74	90.8
<u>Alue</u>			
Etelä-Suomi	83.4	77.4	82.9
Keski-Suomi	85.9	78.3	84.9
Pohjois-Suomi	80.6	72.2	81.1
Yhteensä	84.6	77.3	83.9
3 - numerotaso			
<u>Sukupuoli</u>			
Miehet	75.5	65.9	71.7
Naiset	83.3	73.7	79.7
<u>Ikä</u>			
15 - 24	78.6	57.3	68.8
25 - 44	76.0	73.1	76.4
45 - 64	81.2	71.8	76.7
65 - 74	90.8
<u>Alue</u>			
Etelä-Suomi	76.9	68.7	73.6
Keski-Suomi	81.0	70.8	76.7
Pohjois-Suomi	76.5	66.3	74.5
Yhteensä	79.4	69.6	75.6

Kun ammattitiedon laatua mitataan tarkastelemalla samalla tavalla luokiteltujen tapausten osuutta, voidaan todeta, että laatu laskee melko jyrkästi siirryttäessä 1-numerotasosta 3-numerotasoon - jyrkemmin kuin toimialatiedon kohdalla. Peräti joka neljäs henkilö kooditettiin 3-numerotasolla eri tavalla laskennan vertailuaineistossa. Tulos on sama kuin toimialatiedon kohdalla: mitä tarkempi luokitustaso, sitä heikompi reliabiliteetti.

Käsittelyvirheselvityksessä tutkittiin myös ammattitiedon laatua. Kun perusjoukko rajattiin siten, että mukana oli vain työllisiä, samalla tavalla luokiteltujen osuus oli 1-numerotasolla 94.3 % ja 3-numerotasolla 89.5 %.

Taulukossa 14 on vielä laskettu 1-numerotason ammattiryhmien suhteelliset osuudet väestölaskennan ja luotettavuustutkimuksen aineistossa.

Taulukko 14: Työllinen työvoima ammatin mukaan (%)

Ammatti	VL 85	Luotettavuus-tutkimus
0 Tekninen työ	21.0	20.7 +-2.1
1 Hallinnollinen työ	14.6	15.1 +-1.9
2 Kaupallinen työ	7.8	7.7 +-1.4
3 Maa- ja metsätaloustyö	10.3	11.0 +-1.7
4 Kaivos- ym. työ	0.2	0.4 ..
5 Kuljetustyö	6.7	5.7 +-1.1
6/7 Teollinen työ	25.8	27.6 +-2.3
8 Palvelutyö	12.5	11.3 +-1.7
9 Muualla luokittelematon työ	1.1	0.3 ..
Yhteensä	100.0	100.0
	(2277000)	(2469000)

Vaikka suhteelliset nettovirheet jonkin verran vaihtelevat ammattiryhmästä toiseen, eri ammattiryhmien suhteelliset osuudet ovat melko samat molemmissa aineistoissa.

5.2.5. Muita väestön taloudellista toimintaa kuvaavia muuttujia

Väestölaskenta-aineistoon sisältyy myös joukko muita väestön taloudellista toimintaa kuvaavia tietoja, esim. tiedot työ- ja työttömyyskuukausista, osa-aikatyöstä, ammatissatoimivuudesta, sosioekonomisesta asemasta sekä työpaikan juridisesta muodosta.

Näiden muuttujien netto- ja bruttovirheistä ei ole tarkkoja tietoja. Joitakin tietoja aineiston käsittelyssä syntyneistä virheistä löytyy kuitenkin liitteestä I, taulukko 5.

Koska käsittelyvirheet usein muodostavat vain pienen osan kokonaisvirheestä, kyseisen taulukon tiedot antavat kuitenkin epätäydellisen kuvan kokonaisvirheestä. Esimerkiksi ammatissa toimivien määrä on laskenta-aineistossa todennäköisesti arvioitu liian alhaiseksi siitä huolimatta, ettei käsittelyvirheitä juuri esiinny (vrt myös taulukko 26).

To understand our measures better, to improve and rationalize them, we shall have to learn more about the culture of numbers and what it means for a society whose heritage it is.

Otis Dudley Duncan: Notes on social measurement (1984. x - xi)

6. TILASTOJEN LAATUUN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

6.1. Tutkimusaineistot ja -menetelmät

Lomaketietojen laatuun vaikuttaneita tekijöitä on kartoitettu tutkimalla keruun eri vaiheita sekä tekemällä erillisiä tallennus- ja käsittelyvirheselvityksiä. Varsinaista luotettavuustutkimusta - laskentatietojen vertailu erillisen haastattelututkimuksen tuloksiin - on käytetty hyväksi myös virhelähteiden paikallistamisessa. Tutkimalla laskenta-aineistosta tuotettuja taulukoita ja niissä ilmeneviä ristiriitaisuuksia on voitu tehdä eräitä virhelähteisiin liittyviä päätelmiä. Lisäksi on arvioitu laskentalomakkeen ja sen esitäytön toimivuutta.

Tallennusvirheselvitys

Tallennusvirheselvitystä varten tallennettiin uudestaan niiden henkilöiden lomaketiedot, jotka olivat olleet mukana Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen marraskuun 1985 otoksessa (ensimmäinen rotaatioryhmä). Tallennusselvityksessä oli mukana yhteensä 2 210 lomaketta.

Tallennusselvitys tehtiin siten, että uudelleen tallennettuja, mahdollisimman virheettömiä tietoja verrattiin alkupe räisiin tallennustietoihin.

Tallennetun aineiston käsittelyvirheselvitys

Uudelleen tallennettu aineisto muokattiin käyttäen mahdollisimman samoja käsittelysääntöjä kuin varsinaisen laskennan yhteydessä.

Aineistonkäsittelyn jälkeen laskettiin muuttujille tunnuslukuja samojen ja poikkeavien koodiarvojen osuuksista. Alkupe räisten ja uusien muuttujien suoria jakaumia verrattiin myös keskenään. Vertailussa oli mukana yhteensä 13 muuttujaa.

Luotettavuusselvitys

Luotettavuusselvityksessä verrattiin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen marraskuun 1985 otoksessa (ensimmäinen rotaatioryhmä) olleiden henkilöiden tietoja vastaaviin laskentatietoihin. Kyseisille henkilöille esitettiin varsinaisen työvoimatutkimuksen kysymysten lisäksi joukko lisäkysymyksiä, jotta vertailu laskenta-aineistoon helpottuisi ja vastausten laatu nousisi. Haastattelut tehtiin muutamaa poikkeusta lukuunottamatta puhelimitse. Luotettavuustutkimus ja sen tulokset on jo esitelty tarkemmin jaksossa 5.1.

6.2. Peittävyysvirheet

Peittovirheitä eli ns. yli- tai alipeittoa syntyy silloin, kun kehikkoperusjoukko ei vastaa kohdeperusjoukkoa. Kohdeperusjoukolla tarkoitetaan tällöin sitä joukkoa, josta halutaan tietoa ja kehikkoperusjoukolla sellaista luetteloa tai rekisteriä, jonka avulla on mahdollista päästä käsiksi kohdeperusjoukon mahdollisimman moneen yksikköön.

Tässä tutkimuksessa on kuitenkin lähdetty siitä, että nämä perusjoukot ovat täysin identtiset.

Kaikki laskennan henkilöperusjoukkoon kuuluvat ovat näin ollen mukana laskennan tiedostossa - enemmän tai vähemmän täydellisin tiedoin. Varsinaisen lomakekyselyn yhteydessä voitiin toki puhua sekä ali- että ylipeitosta. Kaikille Suomessa asuville ei onnistuttu lähettämään lomaketta. Toisaalta juuri ennen laskentapäivää maasta muuttaneille tai kuolleille saatettiin lähettää lomake turhaan. Vanhentuneet nimi- ja osoitetiedot tuottivat jonkin verran lisävaivaa lomakekeruun yhteydessä. Koska kaikki kohdeperusjoukkoon kuuluvat henkilöt ovat mukana laskentatiedostossa eikä tiedostossa ole mukana henkilöitä, jotka eivät kuuluneet maassa asuvaan väestöön 17.11.1985, peittävyysvirheitä ei määritelmällisesti esiinny.

6.3. Osittaiskato

Osittaiskadosta puhutaan silloin, kun kaikista havaintoyksiköistä ei ole saatu tarvittavia tietoja (muuttuja-arvoja). Osittaiskadon seurauksena ainakin yhdessä muuttujaluokassa on liian vähän tapauksia. Kadon seurauksena saattavat myös luokkien väliset suuruussuhteet muuttua.

Lomakemuuttujien osittaiskatoon vaikuttivat keruun vastausprosentti, puutteellisten lomakkeiden osuus, käsittely- ja päättelysääntöjen tehokkuus sekä rekisteritäydennykset. Luovut osittaiskadosta ovat myös riippuvaisia luokituksesta - esim. peittävyys saattaa nousta, mikäli käytetään karkeata

luokitusta, esim. 1-numerotasoisia elinkeinotietoja tarkempien luokitusten sijasta.

Lomakekyselyn lopulliseksi vastausprosentiksi saadaan hieman toisistaan poikkeavia lukuja laskutavasta riippuen. Mikäli tarkastelun kohteeksi kelpuutetaan vain ne henkilöt, joille lähetettiin ainakin yksi lomake ja jotka kuuluivat tutkimusperusjoukkoon, vastausprosentiksi saadaan 97.5 %. Puuttuvien ja puutteellisten lomakkeiden aiheuttamaa osittaiskatoa pystyttiin kuitenkin jonkin verran vähentämään rekisteritäydennyksillä, eli hankkimalla puuttuvia tietoja eri hallinnollisista rekistereistä. Osittaiskadosta saadaan tietoa laskemalla muuttujakohtaisesti luokkaan 'tuntematon' kuuluvien osuus perusjoukosta. Taulukossa 15 on tarkasteltu pääasiallinen toiminta -tiedon osittaiskatoa rekisteritäydennyksen jälkeen ja ennen sitä.

Taulukko 15: Kato rekisteritäydennyksen (=rt) jälkeen ja sitä ennen iän ja sukupuolen mukaan

Sukupuoli	15-24	25-44	I k ä 45-64	65-74	Yhteensä
Miehet					
Kato rt:n jälkeen	8532	16674	7531	4170	36907
Kato ennen rt:stä	14861	43405	20477	4247	82974
Kato % rt:n jälkeen	2.3	2.1	1.5	2.9	2.0
Kato % ennen rt:stä	4.0	5.4	4.0	3.0	4.6
Naiset					
Kato rt:n jälkeen	7116	11554	5184	6053	30407
Kato ennen rt:stä	11836	25869	13181	6115	57027
Kato % rt:n jälkeen	2.2	1.5	0.9	2.6	1.6
Kato % ennen rt:stä	3.3	3.4	2.4	2.7	3.0
Yhteensä					
Kato rt:n jälkeen	16148	28228	12715	10223	67314
Kato ennen rt:stä	26697	69274	33658	10362	140001
Kato % rt:n jälkeen	2.2	1.8	1.2	2.7	1.8
Kato % ennen rt:stä	3.7	4.4	3.2	2.8	3.8

Osittaiskato ennen rekisteritäydennystä oli 3.8 % (15-74-vuotiaat). Eri hallinnollisista rekistereistä saatujen tietojen perusteella oli mahdollista luokitella noin 73 000 henkilöä pääasiallisen toiminnan mukaan. Lopullinen osittaiskato väheni näin yli puolella.

Taulukkoon 16 on vielä kerätty lisätietoja pääasiallinen toiminta -tiedon osittaiskadosta.

Taulukko 16: Henkilöt, joiden pääasiallinen toiminta on tuntematon, joidenkin taustamuuttujien mukaan

	Yht.	Pääasiallinen toiminta tuntematon	%
Koko väestö	4910619	67314	1.4
Miehet	2377978	36907	1.6
Naiset	2532641	30407	1.2
0-14	951370	-	-
15-24	724380	16148	2.2
25-44	1559501	28228	1.8
45-64	1058315	12715	1.2
65-74	369243	10223	2.8
75+	247811	-	-
Ruotsinkieliset	299292	4839	1.6
Asumismuoto			
Asuntoväestö	4827821	49919	1.0
Asunnottomat	4065	1900	46.7
Ulkomailla asuvat ("diplomaatit")	1166	61	5.2
Laitosväestö	45866	8878	19.4
Asuntolaväestö	14206	1196	8.4
Tuntematon	17495	5360	30.6
Ulkomaan kansalaiset	16990	1353	8.0

Asunnottomat, laitoksissa olevat ja ne, joiden asumismuodosta ei ole tietoa ovat ylliedustettuina tuntematon-ryhmässä. Ryhmät ovat kuitenkin varsin pieniä. Peittävyys vaihtelee jonkin verran myös sukupuolen, iän ja kielen mukaan. Vaihteluväli on kuitenkin melko pieni.

Laitoksissa olevat työkyvyttömyys- ja muut eläkeläiset luokiteltiin eläkeläisryhmiin. Muun laitosväestön sijoittamista tuntematon-ryhmään (eikä esim. ryhmään 'muut työvoimaan kuulumattomat') voidaan perustella sillä, että ns. laitosväestöön saattaa kuulua työllisiä. Laitoksissa oleville ei lähetetty laskentalomaketta.

Lomakeaineiston lopputarkistusten yhteydessä oli tarkoitus viedä eläkeläisryhmään kaikki yli 65-vuotiaat, joiden pääasiallisesta toiminnasta ei edes rekisteritäydennyksissä saatu tietoa. Kyseisten henkilöiden koodia ei kuitenkaan muutettu. 'Eläkeläisten' ryhmästä puuttuu siksi noin 10 000 henkilöä. He sisältyvät nyt 'tuntematon' -ryhmään.

Työllisten liian alhaista lukumäärää laskenta-aineistossa ei voida selittää osittaiskadolla. Vain 1.4 %:lla väestöstä (1.8 % 15-74-vuotiaista) oli pääasiallinen toiminta tuntematon. Mikäli kaikkien yli 65-vuotiaiden ja ns. laitospöestön katsotaan olevan työvoiman ulkopuolella, vain noin 1.0 %:lla 15-74-vuotiaista on pääasiallinen toiminta tuntematon. Laskenta-aineistossa työllisiä oli kuitenkin noin 8 % liian vähän.

Taulukkoon 17 on koottu tietoja myös muiden lomakemuuttujien osittaiskadosta.

Taulukko 17: Puuttuvien lomaketietojen lukumäärät ja osuudet

Koko väestö (N = 4 910 621)	Ei tietoa	% (koko väestöstä)
Pääasiallinen toiminta	67 315	1.4
Sosioekonominen asema		
- Työlliset, joiden ammatti tuntematon (92)	20 353	0.4
- Muut työvoimaan kuulumattomat (93)	71 154	1.5
- Tuntematon (99)	67 145	1.4
Ammatissatoimivuus	64 531	2.6
Työlliset (N = 2 276 887)	Ei tietoa	% (työllisistä)
Ammattiasema	66	0.0
Ammatti	15 688	0.7
Elinkeino		
1-nrotaso	7 525	0.3
2-nrotaso	9 222	0.4
3-nrotaso	13 202	0.6
Sosioekonominen asema		
- Työlliset, joiden ammatti tuntematon (92)	14 177	0.6
- Tuntematon (99)	1 993	0.1
Ammatissa toimivuus	8 487	0.4
Juridinen muoto	58 733	2.6
Liikkuvuustyyppi		
- Työpaikan tarkka sijainti tuntematon, vain kunta tiedossa	43 793	1.9
- Työpaikan kunta tuntematon	20 358	0.9

Luokiteltaessa koko väestö sosioekonomisen aseman mukaan on 0-15-vuotiaille lapsille, omaa kotitalouttaan hoitaville, avustaville perheenjäsenille ja henkilöille, joiden pää-

asiallinen toiminta on jäänyt tuntemattomaksi, annettu sama koodi kuin asuntokunnan viitehenkilölle. Eläkeläisille, opiskelijoille, varusmiehille ja työttömille ei ole siirretty viitehenkilön tietoja.

Muuttujien osittaiskato on yleensä pieni. Sen heikentävää vaikutusta laatuun voidaan siksi pitää melko vähäisenä.

Mainittakoon vielä, että asuinrakennuksen koordinaatit puuttuivat yhteensä 64 429 henkilöltä (1.3 %). Työpaikan koordinaatit puuttuivat yhteensä 351 236 työlliseltä (15.4 %). Toimipaikassa tai oman asunnon yhteydessä työskenteli yhteensä 196 1378 henkilöä. Näistä 35 727 (1.8 %) työskenteli työpaikassa, jonka koordinaatit eivät olleet tiedossa.

6.4. Mittausvirheet

Mittausvirheistä on esitetty seuraava määritelmä:

Mittausvirheitä syntyy, kun tietojen keruuvaiheessa saadaan virheellinen tieto, jota ei tarkistusvaiheessa pystytä korjaamaan.(1) Mittausvirheitä saatetaan kutsua myös tiedonantajavirheiksi tai huomiointivirheiksi.

Mikäli rekisteristä saatu tieto osoittautuu virheelliseksi, olisi ehkä tarkoituksenmukaisempaa puhua 'rekisterivirheitä' tms. Tällaisia virheitä käsitellään kuitenkin mittausvirheiden yhteydessä.

Lomakkeiden esitäyttö

Eräs mielenkiintoinen kysymys vuoden 1985 laskennassa koskee lomakkeiden esitäytön vaikutusta tiedon laatuun. Lomakkeille esitäytettiin edellisen vuoden ammattinimike sekä vuoden 1980 työpaikkatiedot, jos oli syytä olettaa, että työpaikkatiedot saattaisivat yhä olla samat.(2)

(1) Tilaston laadun kuvaaminen. Tilastokeskus, Käsikirjoja nro 23 (1987).

(2) Työpaikkatietojen esitäyttö tehtiin vain silloin kun kysymyksessä oli kiinteä, rakennuksessa sijaitseva toimipaikka. Lisäksi työpaikkatietoja ei esitäytetty seuraavien ryhmien lomakkeille: 1.1.1962 jälkeen syntyneille, ennen 17.11.1920 syntyneille, vuonna 1980 työpaikkaa vaihtaneille (laskentatieto), vuonna 1980 vähintään 10 kk työttömänä olleille ja ruotsinkielisille (lukuunottamatta Ahvenanmaalla asuvia).

Ammattinimikkeen tuli olla niin yksityiskohtainen, että se voitiin koodittaa automaattisesti.

Taulukko 18: Ammatti- ja työpaikkatietojen esitäyttö

Esitäyttö	Varsinainen tiedustelu		Täydennys-tiedustelu		Kaikki 15-74-vuotiaat	
		%		%		%
Vain ammattitieto	642652	17.4	57993	29.2	621643	16.8
Vain työpaikkatieto	701613	19.1	23654	11.9	683261	18.5
Sekä ammatti- että työpaikkatieto	646061	17.6	21647	10.9	631384	17.0
Ei esitäyttöä - josta rek.täyd.	1683214	45.8	95244	48.0	1764929	47.7
					131853	3.6
Yhteensä	3763540	100.0	198538	100.0	3701217	100.0

Lomakkeiden esitäyttöön ryhdyttiin lähinnä taloudellisista syistä, vastaavanlaisista ratkaisuista ei ollut aikaisempia kokemuksia. Esitäyttöön liittyi epäilemättä riskejä. Oli pelättävissä, että vastaajat saattaisivat hyväksyä vanhentuneita esitäyttötietoja, jolloin tilastojen laatu luonnollisesti kärsisi. Vuoden 1980 laskennan luotettavuusselvityksen perusteella tiedettiin myös, että osa vanhoista työpaikkatiedoista olisi täysin virheellisiä. Toisaalta saatettiin toivoa, että esitäytetyt tiedot olisivat omiaan jopa parantamaan laatua. Mikäli ammatti- ja/tai työpaikkatiedot vielä pitivät paikkansa, saatiin tiedot valmiiksi kooditettuna.

Kaikkiaan 39 %:lle 15-74-vuotiaista esitäytettiin työpaikkatiedot ja 36 %:lle esitäytettiin ammattinimike. Niistä henkilöistä, joille oli esitäytetty ammatti- ja/tai työpaikkatiedot, 16 % luokiteltiin aineiston käsittelyssä ei-työllisiksi. Vastaavasti 37 % niistä, joilla ei ollut esitäytettyjä ammatti- tai työpaikkatietoja, luokiteltiin työlliseen työvoimaan kuuluviksi.

Hieman alle puolet vastaajista (45 %) hyväksyi esitäytetyt työpaikkatiedot. Ammattinimikkeen kohdalla vastaava prosenttiosuus oli 52 %.

Paikkansa pitävien esitäyttötietojen osuus oli kuitenkin suurempi. Noin 10-20 % niistä vastaajista, joiden lomakkeelle oli esitäytetty työpaikkatiedot, antoi - varmuuden vuoksi - samat tiedot uudestaan lomakkeella. Niistä henkilöistä, joiden lomakkeelle oli esitäytetty ammattitiedot, 20-30 % kirjoitti saman ammattinimikkeen uudestaan lomakkeelle.

Voidaan arvioida, että hieman yli puolet esitetyistä työpaikkatiedoista ja noin kaksi kolmasosaa ammattitiedoista piti vastaajien mielestä paikkansa vielä laskentaviikolla.

Taulukossa 19 on työllisten ammatti- ja toimialatiedot taulukoitu niiden alkuperän mukaan.

Taulukko 19: Työllisten ammatti- ja toimialatietojen alkuperä

Tietojen alkuperä	Ammatti	%	Toimiala	%
Työpaikkatiedot esitetyt				
Esitetyt tiedot hyväksytyt kokonaan			586 895	25.8
Vain osa työpaikkatiedoista hyväksytyt			6 053	0.2
Työpaikkatiedot annettu lomakkeella			552 541	24.2
Ei esitetyt työpaikkatietoja				
Työpaikkatiedot annettu lomakkeella			1074 326	47.2
Työpaikkatiedot rekistereistä			63 125	2.8
Ammattinimike esitetyt				
Esitetyt nimike hyväksytyt	649 131	28.5		
Ammattitieto annettu lomakkeella	389 103	17.1		
Ei esitetyt ammattinimikettä				
Ammattinimike lomakkeelta	1126 052	49.5		
Ammattinimike rekistereistä	112 601	4.9		
Työllisiä yhteensä	2276 887	100.0	2276 887	100.0

Valtaosa työpaikka- ja ammattitiedoista saatiin suoraan lomakkeilta. Noin kaksi kolmasosaa työllisten ammattitiedoista saatiin lomakkeelle kirjoitetun ammattinimikkeen kautta. Vastaavasti noin 70 % toimialatiedoista saatiin lomakkeelle kirjoitettujen työpaikkatietojen avulla.

Taulukoissa 20 ja 21 on laskennan toimiala- ja ammattitieto- ja verrattu työvoimatutkimuksen (koko marraskuun 1985 otos) vastaaviin tietoihin. Tiedot on taulukoitu erikseen sen mukaan, oliko lomake esitetyt vai ei.

Taulukosta 20 nähdään, että toimialatieto on luotettavampi silloin, kun lomakkeille oli esitetyt työpaikkatiedot. Ero on kuitenkin verraten pieni. Kun työpaikkatiedot oli esitetyt lomakkeelle, samalla tavalla luokiteltujen osuus oli 90.0 % (1-numerotaso). Kun lomakkeella ei ollut esitetyt työpaikkatietoja, vastaava osuus (kaikki 15-64-

vuotiaat) oli 87.2 %. Jos tarkastellaan niitä henkilöitä, jotka molemmissa aineistoissa luokiteltiin työllisiksi, ero esitetytettujen ja esitättämättömien lomakkeiden laadun välillä häviää kokonaan.

Oikein luokiteltujen osuus vaihtelee melko paljon toimialan mukaan. Taulukosta 20 nähdään lisäksi, että maataloudessa ja rakennustoiminnassa toimivien määrästä saatiin luotettavampaa tietoa silloin, kun lomakkeella ei ollut esitättettyjä työpaikkatietoja. Ilman tarkempia lisäselvityksiä on vaikeata sanoa, mistä tämä johtuu.

Toimialan mukaan oikein luokiteltujen henkilöiden osuus siinä (työllisten) ryhmässä, joka myös hyväksyi esitättetyt työpaikkatiedot, oli 90.7 %. Vastaavasti oikein luokiteltujen osuus siinä työllisten ryhmässä, joka ei ollut hyväksynyt esitättettyjä työpaikkatietoja, oli 91.0 %.

Hyväksytystä esitättötiedosta saatiin siis yhtä luotettava toimialatieto kuin sellaisesta lomakkeesta, joka oli esitättetty ja johon vastaaja itse oli kirjoittanut työpaikan nimen, kunnan, osoitteen ja toimialan.

Vaikuttaa siltä, että esitättö paransi toimialatiedon laatua lähinnä siten, että henkilö, jonka lomakkeelle oli esitättetty työpaikkatiedot, voitiin luotettavammin päätellä työlliseksi.

(A) ALLA OVAT VUODEN 1980 VIESTELASKENNAN TIEDOT TYÖPAIKASTANNE	OLIVATKO KAIKKI TIEDOT SAMAT VIKKOLLA 11.11.-17.11.1983 ?
VALTION RAUTATIET KÖYDENPUNOJANKATU 14 TURKU	☒ KYLLÄ. EI KII ENNÄ VASTATKO TYÖPAIKKAANNE KOSKEVIIN KYSYMYKSIIN 3-6. JOS TIEDOT OVAT OSAKSIKIN MUUTTUNEET TAI VIRHEELLISET, VASTATKAA ENSIN KAIKKIIN KYSYMYKSIIN 3-6.
HUOM! EI KII TENNÄ KORJAUKSIA TENNÄ!	
(B) ALLA ON VIESTEKIRJOJIN MERKITTY AMMATTI- NIMIKKEENNE	OLIKO AMMATTINNE SAMA VIKKOLLA 11.11.-17.11.1983 ?
KONEISTAJA	☒ KYLLÄ. EI KII ENNÄ VASTATKO AMMATTIANNE KOSKEVAAN KYSYMYKSEEN 7. JOS AMMATTITIEO ON MUUTTUNUT TAI VIRHEELLINEN, VASTATKAA MYÖS KYSYMYKSEEN 7.

Kuvio 4: Esimerkki lomakkeen esitättöstä.

Taulukko 20: 15-64-vuotiaat työpaikkatietojen esitäftön ja elinkeinon (1-numerotaso) mukaan (otos)

Työpaikkatietojen esitäftttö	VL 85-tieto	Tyti-tieto	Sama luok. %	Nettovirhe %
Kaikki 15-64-vuotiaat	10649	10649	88.3	-
Työpaikkatiedot esitäftetty				
1 Maatalous	66	71	71.5	-7.5
2 Kaivostoiminta	18	19
3 Teollisuus	1148	1144	92.5	+0.3
4 Sähkö- yms. huolto	55	47	78.4	+14.5
5 Rakennustoiminta	175	199	73.8	-13.7
6 Kauppa	576	599	87.4	-4.0
7 Kuljetus	252	258	92.1	-2.4
8 Rahoitus	278	265	88.4	-4.8
9 Palvelut	1218	1183	92.3	-2.8
Ei työllinen	557	558	91.8	-0.2
1-numerotaso	4343	4343	90.0	-
-vain työllisiä	3740	3740	90.9	-
Työpaikkatietoja ei esitäftetty				
1 Maatalous	714	747	87.6	-4.6
2 Kaivostoiminta	7	12
3 Teollisuus	541	561	83.4	-3.7
4 Sähkö- yms. huolto	40	48	75.0	-20.0
5 Rakennustoiminta	372	405	79.2	-8.9
6 Kauppa	412	441	79.9	-7.0
7 Kuljetus	324	340	88.5	-4.9
8 Rahoitus	203	204	78.1	-0.5
9 Palvelut	909	976	85.2	-7.4
Ei työllinen	2784	2572	91.7	-7.6
1-numerotaso	6306	6306	87.2	-
-vain työllisiä	3406	3406	89.3	-

Esitäftetystä ammattinimikkeestä voidaan yksiselitteisemmin sanoa, että se paransi ammattitiedon laatua. Kun vuoden 1985 ammattinimike oli esitäftetty lomakkeelle, oikein luokiteltujen 15-64-vuotiaiden osuus (3-numerotaso) oli 80.5 %. Esitäftämättömän lomakkeen saaneilla vastaava osuus oli 72.3 %.

Taulukko 21: 15-64-vuotiaat ammatin esitäftön ja ammatin mukaan (otos)

Ammatin esitäftö	VL 85-tieto	Tytti-tieto	Sama luok. %	Nettovirhe %
Kaikki 15-64-vuotiaat (1-numerotaso)	10646	10646	88.4	-
Ammatti esitäftetty				
0 Tekninen työ	756	736	92.1	+2.6
1 Hallinnollinen työ	472	498	91.1	-5.5
2 Kaupallinen työ	197	196	90.0	+0.5
3 Maa- ja metsätaloustyö, kalastusala	334	341	90.3	-2.1
4 Kaivos-, syväkairaus- ja rikastustyö	6	6
5 Kuljetus- ja liikennet.	330	316	92.9	+4.2
6/7 Teollinen työ, koneenhoito ym.	785	774	91.7	-1.4
8 Palvelutyö	449	465	92.3	-3.6
9 Muualla luokittelematon työ ja työvoima	16	18
Ei työllinen	509	504	88.4	+1.0
1-numerotaso	3854	3854	91.2	-
- vain työlliset	3298	3298	92.9	-
2-numerotaso	3854	3854	86.1	-
- vain työlliset	3298	3298	87.1	-
3-numerotaso	3854	3854	80.5	-
- vain työlliset	3298	3298	80.6	-
Ammattia ei esitäftetty				
0 Tekninen työ	779	815	82.9	-4.6
1 Hallinnollinen työ	580	647	80.8	-11.6
2 Kaupallinen työ	356	380	80.9	-6.7
3 Maa- ja metsätaloustyö, kalastusala	425	473	83.2	-11.3
4 Kaivos-, syväkairaus- ja rikastustyö	2	6
5 Kuljetus- ja liikennet.	178	209	77.0	-17.4
6/7 Teollinen työ, koneenhoito ym.	1160	1115	88.0	+3.9
8 Palvelutyö	441	486	79.8	-10.2
9 Muualla luokittelematon työ ja työvoima	58	21
Ei työllinen	2813	2640	92.7	-6.1
1-numerotaso	6792	6792	86.8	-
- vain työlliset	3890	3890	86.6	-
2-numerotaso	6792	6792	78.5	-
- vain työlliset	3890	3890	72.1	-
3-numerotaso	6792	6792	72.3	-
- vain työlliset	3890	3890	62.6	-

Oikein luokiteltujen ammattinimikkeiden osuus on 1-numerotasolla yhtä korkea siinä ryhmässä, jossa oli hyväksytty esitältetty ammattinimike, kuin siinä ryhmässä, jossa ammattinimike saatiin muuta tietä. Tarkimmilla 2- ja 3-numerotasoilla oikein luokiteltujen osuus on kuitenkin korkeampi ryhmässä, joka oli hyväksynyt esitältetyn ammattinimikkeen. Oikein luokiteltujen nimikkeiden osuudet eri luokitustasoilla selviävät taulukosta.

Ammatin luokitustaso	E s i t ä y t e t t y t i e t o		
	Hyväksytty	Ei hyväksytty	Yhteensä
	(työlliset)	(työlliset)	(työlliset)
	% oikein	% oikein	% oikein
1-numerotaso	92.9	93.0	92.9
2-numerotaso	87.9	85.7	87.1
3-numerotaso	62.0	78.2	60.6
Yhteensä (otos)	2081	1217	3298

Siinä ryhmässä, jossa oli hyväksytty esitältetty ammattinimike, oikein luokiteltujen osuus vaihtelee jonkin verran eri ammattiryhmissä. Osuus oli korkein palveluammateissa (luokka 8), jossa se 3-numerotasolla oli 92.9 %, ja alhaisin teollisen työn ammateissa (luokat 6/7), jossa vastaava osuus oli 73.0 %.

Näin voidaan päätellä, että esitältetty ammattinimike nosti ammattitiedon laatua. Vaikka vain hieman yli 80 % hyväksytyistä esitältetyistä ammattinimikkeistä oli oikeita, osuus on kuitenkin korkeampi kuin niissä tapauksissa, joissa esitältetyille lomakkeelle oli kirjoitettu ammattinimike (78.2 %) tai ammattinimike oli saatu esitältämättömältä lomakkeelta (62.6 %).

Esitältetty lomake saattoi näin myös toimia mallina: vastaaja näki millä tarkkuudella tietoja haluttiin.

Lomakkeen täytössä syntyneet virheet

Lomakkeen täyttämässä havaittiin lukuisia eri virhetyyppejä:

- kysymyksiin ei lainkaan vastattu, vaikka niin olisi pitänyt tehdä
- rasti pantiin usean vastausvaihtoehdon kohdalle, vaikka vain yhden vaihtoehdon rastittaminen oli sallittua (kysymys 5)

- tiedot ilmoitettiin väärässä kohdassa
- vastattiin epävalideilla merkeillä (esim. rastilla, vaikka olisi pitänyt ilmoittaa kuukausien määrä)
- vastaaja antoi selvästi vääriä tai ristiriitaisia tietoja itsestään
- kysymyksiin vastattiin ohjeiden vastaisesti esim. antamalla turhia tietoja (työpaikka- ja ammattikysymysten kohdalle kirjoitettiin uudestaan lomakkeelle esitäytetyt tiedot, katuosoitteelle varatussa ruudussa annettiin osoitteen lisäksi myös postinumero jne.)

Täyttövirheitä ja niiden mahdollisia syitä on verraten yksityiskohtaisesti analysoitu lomakekeruun loppuraportissa. Eri virheiden vaikutus lopullisten tilastojen laatuun vaihtelee suuresti. Merkittävimpiä täyttövirheitä olivat tietenkin ne, joita ei voitu korjata myöhemmissä validisuus-, loogisuus- yms. tarkistuksissa. On kuitenkin ilmeistä, että valtaosa laskenta-aineiston virheellisistä tiedoista oli ns. tiedonantajavirheitä. Mainittakoon, että luotettavuusselvityksen mukaan 87 % vastanneista oli täyttänyt laskentalomakkeen itse.

Tietojen täydentäminen rekistereistä

Ne aukot, jotka vielä täydennystiedustelun jälkeen olivat jääneet lomakemuuttujien ja -perusjoukon muodostamaan havaintomatriisiin, yritettiin varsinaisen lomakekäsittelyn jälkeen paikata vastaavilla rekisteritiedoilla.

Täydentäminen kohdistui seuraaviin tietoihin:

- pääasiallinen toiminta
- työpaikkaa koskevat tiedot
- ammatti
- työssäolo 12 edellisen kuukauden aikana.

Rekisteritäydennyksessä olivat mukana seuraavat ryhmät:

- ei lainkaan lomaketta	83 000
- täysin tyhjä lomake	2 000
- laitos- yms. väestö	34 000
- puutteelliset lomakkeet	17 000
Yhteensä	137 000

Lomakeaineiston täydentämisen tuloksena työllisten määrä kasvoi noin 55 000, eläkeläisten määrä noin 16 000 ja opiskelijoiden määrä noin 1 000 tapauksella. Kuntien 'työpaikkojen' määrä kasvoi 2.5 %. Uudenmaan työpaikkojen määrä lisääntyi rekisteritäydennyksen ansiosta 3.4 %.

Tehtyjen selvitysten perusteella näyttää siltä, että rekistereistä täydentämällä saadut ammatti- ja työpaikkatiedot eivät olleet yhtä luotettavia kuin vastaavat lomaketiedot. Koska rekisteritäydennys koski verraten pientä osaa koko perusjoukosta, virheet eivät kuitenkaan liene heikentäneet laskentatietojen luotettavuutta kovinkaan paljon.

6.5. Tallennus- ja muut käsittelyvirheet

Niitä virheitä, jotka syntyvät esimerkiksi tallennuksen, koodituksen tai lomakeaineiston muun käsittelyn yhteydessä, voidaan kutsua käsittelyvirheiksi.

Tallennus- ja käsittelyvirheiden merkitystä on osittain käsitelty jo edellisessä luvussa.

Todettakoon vielä, että selvityksen mukaan esiintyi poikkeavia tallennuskenttiä melko paljon varsinkin aakkostietojen kohdalla. Noin kolmasosa aakkostiedoista tallennettiin uusintatallennuksessa eri tavalla kuin varsinaisen tallennuksen yhteydessä. Valtaosa näistä eroista johtui kuitenkin lyhenteiden vaihtelevasta käytöstä.

Myös numeeristen tietojen kohdalla poikkeavuuksien osuutta - 3.2 % - voidaan pitää melko korkeana. Mikäli myös tyhjä kentät otetaan huomioon, poikkeavien numeeristen tietojen osuus laskee 0.6 %:iin. Tallennetut tiedot muodostivat kuitenkin vain sen raaka-aineen, josta lopulliset laskentamuuttujat jalostettiin. Esim. aakkostietojen kohdalla tallennusvirheet saattoivat jäädä kokonaan vaille vaikutusta tai johtivat vain ko. tietueen manuaalikäsitelyyn.

Käsittelyvirheselvityksen perusteella voidaan todeta, että kuukausitietojen (kokopäivätyö-, osa-aikatyö- ja työttömyyskuukaudet) käsittely oli erittäin luotettava. Kun osa lomakkeista tallennettiin ja kooditettiin uudestaan, yli 99 % sai samat kuukausitiedot kuin varsinaisen käsittelyn yhteydessä. Myös ammatissatoimivuudesta saatiin molemmilla käsittelykerroilla lähes identtiset tiedot. Pääasiallinen toiminta -tiedon kohdalla bruttovirhe oli alle 1 % ja ammattiasematiedon tiedon kohdalla noin 2 %.

Ammatti- ja elinkeinotiedon kohdalla tallennus- ja käsittelyvaiheet aiheuttivat enemmän virrehajontaa. Kun samat ammattitiedot (esitötetyt tai lomakkeella annetut) käsiteltiin uudestaan, samalla tavalla luokiteltujen osuus (vain työllisiä mukana) vaihteli luokitusasosta riippuen 89 %:n ja 94 %:n välillä. Toimialatiedon kohdalla vastaava vaihteluväli oli 87 - 96 %. Ruotsinkielisten ammatti- ja elinkeinotietojen laatu oli huonompi kuin vastaavien suomenkielisten tietojen laatu.

Käsittelyvirheet ovat yleensä luonteeltaan satunnaisia, joten ne kumoavat toisensa siten, että muuttajien reunajakamat eivät muutu. Satunnaisvirheiden seurauksena kahden muuttujan välinen riippuvuussuhde saattaa kuitenkin hämärtyä ja jäädä piiloon. Erityisesti liikkuvuutta tutkittaessa satunnaisvirheiden merkitys korostuu.

Kun pitkittäisaineiston avulla tutkitaan, kuinka moni henkilö on siirtynyt ryhmästä toiseen tietyllä ajanjaksolla, esim. vaihtanut ammattia, on tärkeätä tietää kuinka suuri osa havaituista eroista johtuu luokitusvirheistä ja kuinka suuri osa taas kuvaa todellista liikkuvuutta. Mikäli vuoden 1985 laskentatietojen avulla halutaan tutkia ammatillista liikkuvuutta 1-numerotasolla, on syytä muistaa, että noin 7 % perusjoukosta "vaihtoi ammattia" jo silloin, kun samat lomaketiedot kooditettiin kaksi kertaa toisistaan riippumatta.

Taulukossa 22 on laskettu, kuinka moni henkilö luokiteltiin samaan ammattiryhmään vuosina 1980 ja 1985. Vuoden 1985 tietoina - ja prosenttien peruslukuna - on käytetty sekä varsinaisen laskennan tuloksia että uusintatutkimuksen ammattitietoja. Molemmissa aineistoissa vain työlliseen työvoimaan kuuluvat on luokiteltu ammatin mukaan.

Taulukko 22: Ammattijakauma 1980 - 1985 sekä ammatissa pysyvyys

Ammattiryhmä	1980	(a) 1985	(b) 1985	(c) sama	(d) sama	c/a %	d/b %
Yhteensä	2188	2188	2188	1465	1475	67.0	67.4
0 Tekninen työ	257	311	307	197	202	63.3	65.8
1 Hallinnollinen työ	190	211	219	132	137	62.6	62.6
2 Kaupallinen työ	100	105	100	54	53	51.4	53.0
3 Maa- ja metsätaloustyö, kalastusala	148	143	148	97	97	67.8	65.5
4 Kaivos-, syväkairaus- ja rikastustyö	5	4	5	3	2
5 Kuljetus- ja liikennet.	86	93	95	55	57	59.1	60.0
6/7 Teollinen työ, koneen- hoito ym.	406	419	411	297	296	70.9	72.0
8 Palvelutyö	155	162	158	98	98	60.4	62.0
9 Muualla luokittelematon työ ja työvoima	5	7	11	1	1
Ei työllinen	820	733	734	522	523	71.2	71.2
Ei mukana vuonna 1980	16						
2-numerotaso	2188	2188	2188	1324	1338	60.5	61.2
3-numerotaso	2188	2188	2188	1225	1243	56.0	56.8
4-numerotaso	2188	2188	2188	1217	1232	55.6	56.3

a = ammattiryhmän koko 1985 alkuperäisen aineiston mukaan

b = ammattiryhmän koko 1985 uusintatutkimuksen mukaan

c = sama ammattiryhmä 1980 ja vuoden 1985 alkuperäisessä aineistossa

d = sama ammattiryhmä 1980 ja vuoden 1985 uusintatutkimuksen aineistossa

Taulukosta 22 nähdään, että luvut - joitakin pieniä eroja lukuunottamatta - eivät juuri poikkea toisistaan. Esimerkiksi niistä henkilöistä, jotka varsinaisen laskenta-aineiston mukaan toimivat teknisissä ammateissa vuonna 1985, oli 63.3 % luokiteltu samaan ammattiryhmään vuonna 1980. Mikäli sama vertailu tehdään vuoden 1985 uusintatutkimuksen aineistolla, vastaava osuus on 65.8 %. Mikäli myös vuoden 1980 laskennan ammateista olisi käytettävissä kaksi eri versiota, liikkuvuustiedot saattaisivat poiketa toisistaan selvemmin.

Erillisessä käsittelyvirheselvityksessä on esitetty yksityiskohtaiset taulut ammatillisesta liikkuvuudesta (Tilastokeskus, Muistio 1988:117, liitetaulukot 8a ja 8b).

-- Och så inbillar sig våra tabellmakare att de är stora statistiker bara för att de kan fylla ut några rubriker till siffror! All själ, allt liv har de förvisat från denna ädla vetenskap!

Karin Johannisson: Det mätbara samhället. Statistik och samhällsdröm i 1700-talets Europa (1988, 74)

7. VERTAILUKELPOISUUS VUODEN 1980 VÄESTÖLASKENNAN TIETOIHIN

Vuoden 1985 laskennassa käytetyt luokitukset ovat lähes poikkeuksetta samat kuin vuoden 1980 laskennassa. Laskentatietojen vertailtavuuteen liittyy kuitenkin eräitä ongelmia, joita tarkastellaan lähemmin tässä luvussa. Vastauksia etsitään lähinnä seuraaviin kysymyksiin:

1. Ovatko nyt saatavissa olevat tiedot väestön taloudellisesta toiminnasta vuosilta 1980 ja 1985 (julkaisut, arkistotaulut, aluetietokanta ALTIKA) vertailukelpoisia?
2. Onko mahdollista muodostaa tiedostoa, joka sisältäisi vertailukelpoista (ja luotettavaa) tietoa vuosilta 1980 ja 1985?
3. Onko väestölaskentojen, työvoimatutkimusten, luotettavuustutkimusten ja muiden aineistojen avulla mahdollista saada vertailukelpoisia tietoja vuosilta 1980 ja 1985?

Kysymykset ovat sillä tavoin sisäkkäisiä, että myönteinen vastaus edelliseen kysymykseen merkitsee myönteistä vastausta myös seuraaviin kysymyksiin.

Tarkasteltavina ovat seuraavat tiedot: pääasiallinen toiminta, työpaikan sijainti (liikkuvuustyyppi), ammattiasema, toimiala, ammatti ja sosioekonominen asema.

On tietenkin vaikeata sanoa, milloin kaksi laskentalukua eri vuosilta ovat riittävän vertailukelpoisia. Vertailukelpoisuuden käsite voidaan myös määritellä monella eri tavalla. Koska aineiston keruu- ja käsittelytapa on muuttunut laskennasta toiseen, lienee mahdotonta saada täysin vertailukelpoisia tietoja väestön taloudellisesta toiminnasta. Arviot tietojen vertailukelpoisuudesta ovat siten viitteellisiä ja perustuvat ainakin osittain subjektiivisiin arvioihin. Yksiselitteisiä vastauksia edellä esitettyihin kysymyksiin ei siksi ole ollut mahdollista antaa.

7.1. Pääasiallinen toiminta

Vuoden 1985 väestölaskennan tiedot taloudellisesta toiminnasta kuvaavat tilannetta yhdellä viikolla - laskentaviikolla 11. - 17. marraskuuta 1985. Työlliseen työvoimaan on luettu se osa väestöstä, joka juuri tällä viikolla oli ansiotyössä. Koko työvoiman muodostavat ne henkilöt, jotka laskentaviikolla olivat työllisiä tai työttömiä.

Vuoden 1980 laskennassa käytettiin lähinnä käsitettä ammatissa toimiva väestö, johon liittyvä viiteajanjakso oli 12 kuukautta. Ammatissa toimivaan väestöön luettiin ne, jotka viimeisten 12 kuukauden aikana olivat pääasiassa olleet taloudellisesti aktiiveja so. työssä tai työttöminä.(1)

Pääasiallisen toiminnan käsite vuonna 1985 poikkeaa vastaavasta vuoden 1980 käsitteestä. Perusjoukko, joka vuonna 1980 on taulukoitu esim. ammatin, elinkeinon ja ammattiaseman mukaan ja jonka perusteella on laskettu tietyllä alueella työskentelevien määrä, ei ole sama kuin vastaava vuoden 1985 perusjoukko.(2)

Eri viiteajanjaksoista johtuvista eroista on saatavissa jonkin verran tietoa. Vuonna 1980 nimittäin kaikilta 12 edellisen kuukauden aikana ansiotyössä olleilta kysyttiin, oliko heillä ollut työpaikka laskentapäivää edeltäneellä viikolla. Näin oli mahdollista selvittää, ketkä vuonna 1980 kuuluivat työlliseen työvoimaan. Vuonna 1980 tehtiin myös otospohjainen työvoimatutkimus, josta on saatavissa tietoja sekä koko

(1) Tarkka määritelmä: Ammatissa toimivaan väestöön luetaan kaikki ne 1.11.1980 mennessä 15 vuotta täyttäneet henkilöt, jotka olivat ajanjaksona 1.11.1979 - 31.10.1980 työllisiä ja/tai työttöminä vähintään 6 kuukautta.

Ammatissa toimivalle väestölle ei vuonna 1980 asetettu yläikärajaa. Sen sijaan vuoden 1985 laskennassa yli 74-vuotiaat eivät voineet kuulua työvoimaan eivätkä ammatissa toimivaan väestöön. Vuoden 1980 laskennassa ammatissa toimivia yli 74-vuotiaita oli yhteensä 2 289. Heistä 1 496 toimi maa-, metsä- tai kalatalousalalla. Alaikäraja (15 vuotta) oli molemmissa laskennoissa sama. Vuonna 1985 työvoimaan kuuluvia 15-vuotiaita oli yhteensä 917 eli 1.4 % ikäluokasta.

(2) Ammatissa toimivan väestön lisäksi perusjoukkona on käytetty esim. työllistä ammatissa toimivaa väestöä (vähintään 3 työkuukautta), vähintään 1 kk työssä ollutta ammatissa toimivaa väestöä, 12 kk työssä olleita sekä tutkimusviikolla työssä olleita (työllinen työvoima). Viimeksi mainittua perusjoukkoa käytettiin sukkulointitilastoissa.

työvoiman että työllisten määrästä. Vuoden 1985 väestölaskentalomakkeen kysymykset työssäolo- ja työttömyyskuukausista antavat puolestaan mahdollisuuden ammatissa toimivan väestön määrittämiseen.

Taulukko 23: Väestö ammatissatoimivuuden ja viikon 26.10. - 1.11.1980 työssäkäynnin mukaan

Pääasiallinen toiminta	Toiminta viikolla 26.10.-1.11.1980				Yhteensä	
	Työlliset yht.	%	Ei työll. yht.	%		%
Koko väestö	2195000	100.0	2590000	100.0	4785000	100.0
%		45.9		54.1		100.0
Kaikki ammatissa toimivat	2056000	93.7	166000	6.4	2222000	46.4
%		92.5		7.5		100.0
Ammatissa toimivat työlliset	2034000	92.7	95000	3.7	2129000	44.4
%		95.5		4.5		100.0
Ammatissa toimivat työttömät	23000	1.0	71000	2.7	94000	2.0
%		24.5		75.5		100.0
Ammatissa toimimattomat	129000	6.4	2337000	90.0	2475000	51.7
%		5.2		94.8		100.0
0 - 14-vuotiaat	-	-	967000	37.3	967000	20.2
%		-		100.0		100.0
Opiskelijat, koululaiset	59000	2.7	359000	13.7	418000	8.7
%		14.1		85.9		100.0
Kotitaloustyötä tekevät	32000	1.5	169000	6.5	201000	4.2
%		15.9		84.1		100.0
Eläkeläiset	8000	0.4	811000	31.3	819000	17.1
%		1.0		99.0		100.0
Muut (1)	39000	1.8	31000	1.2	701000	1.5
%		5.6		94.4		100.0
Tuntematon	(65)	0.0	87000	3.4	88000	1.8
%		0.0		100.0		100.0

Luokka 'Muut' sisältää myös varusmiehet. Vuoden 1980 aineistosta ei ole mahdollista erottaa varusmiesten muodostamaa ryhmää.

Taulukossa 23 vuoden 1980 laskennan perusjoukko on ristiintaulukoitu ammatissatoimivuuden ja työlliseen työvoimaan kuuluvuuden mukaan. Taulukossa on laskettu sekä rivi- että sarakeprosentit.

Työllisestä työvoimasta 93.7 % kuului myös ammatissa toimivaan väestöön. Vastaavasti 92.5 % ammatissa toimivasta väestöstä kuului työlliseen työvoimaan. Taulukon tiedoista voi lisäksi laskea, että 93.1 % niistä, jotka kuuluivat ammatissa toimivaan väestöön tai työvoimaan, itse asiassa kuului molempiin ryhmiin. Joukot ovat siis suurelta osin päällekkäisiä.

'Ammatissa toimivia työllisiä' eli ammatissa toimivia, jotka vuoden aikana olivat olleet vähintään 3 kuukautta työssä, oli yhteensä 2 034 000. Niistä henkilöistä, jotka kuuluivat 'ammattissa toimiviin työllisiin' tai 'työlliseen työvoimaan' 94.0 % kuului molempiin ryhmiin.

Taulukon 23 tietojen mukaan ammatissa toimivaan väestöön luokiteltiin vuonna 1980 noin 27 000 henkilöä enemmän kuin työlliseen työvoimaan. Suuri osa niistä, jotka kuuluivat työlliseen työvoimaan mutta eivät ammatissa toimivaan väestöön, oli opiskelijoita (59 000).

Vuoden 1980 väestölaskennan yhteydessä tehdyssä otospohjaisessa työvoimatutkimuksessa (SVT VI C:106, osa XIX) työllisten määrä oli hieman suurempi kuin laskennassa. Tämän tutkimuksen mukaan lokakuussa 1980 työvoimaan kuului yhteensä 2 374 000 henkilöä. Näistä oli työllisiä 2 246 000. Määrä on 51 000 suurempi kuin varsinaisesta laskenta-aineistosta päätelty luku. Vaikka työvoimatutkimus perustuu otokseen, on todennäköistä, että korkeampi luku on lähempänä todellista arvoa.(1) Työllisten määrän päättelyyn varsinaisesta laskenta-aineistosta liittyy joukko osittaiskadosta johtuvia epävarmuustekijöitä.

Taulukko 24 vastaa taulukkoa 23, mutta perustuu vuoden 1985 laskenta-aineistoon. Työllisestä työvoimasta 90.7 % kuului ammatissa toimivaan väestöön, kun taas 91.6 % ammatissa toimivista kuului työlliseen työvoimaan. Kaikista niistä, jotka luokiteltiin työlliseen työvoimaan tai ammatissa toimivaan väestöön, 91.1 % luokiteltiin molempiin ryhmiin.

Vuonna 1985 ammatissa toimivia oli noin 23 000 vähemmän kuin työllisiä. Koko työvoimaan (työlliset ja työttömät) kuului noin 162 000 henkilöä enemmän kuin ammatissa toimivaan väestöön.

(1) Otos oli melko suuri. Työvoimatiedustelun normaalin paneeliotoksen (vuonna 1980 noin 18 000 henkilöä kuukaudessa) lisäksi tiedot kerättiin kertatutkimuksena 54 000 hengen lisäotoksesta. Kadon osuus oli vain 4 %. Todennäköistä on, että myös työvoimatutkimuksen kautta saatu työllisten lukumäärä on muutaman prosentin verran liian pieni.

Taulukko 24: Väestö pääasiallisen toiminnan ja ammatissatoimivuuden mukaan 1985

Pääasiallinen toiminta	Ammatissatoimivuus				Yhteensä	
	Amm. toim. yht.	%	Ei amm. toim. yht.	%		%
Koko väestö	2254000	100.0	2591000	100.0	4911000	100.0
%		45.9		54.1		100.0
Työvoima	2165000	96.1	242000	9.3	2416000	49.2
%		89.6		10.0		99.6
Työlliset	2064000	91.6	205000	7.9	2277000	46.4
%		90.7		9.0		99.7
Työttömät	101000	4.4	37000	1.4	139000	2.8
%		72.7		26.6		99.3
Työvoiman ulkopuolella olevat	82000	3.6	2330000	89.9	2427000	51.7
%		3.4		96.0		100.0
0 - 14-vuotiaat	-	-	951000	36.7	951000	19.4
%		-		100.0		100.0
Opiskelijat, koululaiset	37000	1.6	333000	12.9	370000	7.5
%		10.0		90.0		100.0
Kotitaloustyötä tekevät	9000	0.4	91000	3.5	100000	2.0
%		9.0		91.0		100.0
Eläkeläiset	17000	0.4	906000	35.0	939000	19.1
%		1.8		96.5		98.3
Varusmiehet	10000	0.4	19000	0.7	29000	0.6
%		34.5		65.5		100.0
Muut	9000	0.4	30000	1.1	39000	0.8
%		23.1		76.9		100.0
Pääasiallinen toiminta tuntematon	8000	0.3	20000	0.8	67000	1.4
%		11.9		29.8		41.7

Tuoden 1985 laskennassa jäi 9 064 henkilön tieto ammatissatoimivuudesta tuntemattomaksi. Tämä ryhmä sisältyy yhteensä-sarakkeeseen.

Koko työvoiman, työllisten ja ammatissa toimivien ikärakenne on hyvin samanlainen. Taulukosta 29 nähdään kuitenkin, että työvoiman nuorimmissa ja vanhimmissa ikäryhmissä on suhteellisesti enemmän väkeä kuin ammatissa toimivan väestön vastaavissa ikäryhmissä. Nuorten ja jo eläkeikään ehtineiden on ollut vaikeampaa täyttää kuuden työ- ja/tai työttömyyskuukauden vaatimusta.

Taulukko 25: Työvoima, työllinen työvoima ja ammatissa toimiva väestö iän mukaan 1985

Ikä	Työvoima		Työllinen työvoima		Ammatissa toimiva väestö	
		%		%		%
Yhteensä	2415 991	100.0	2276 887	100.0	2063 699	100.0
15 - 19	86 963	3.6	69 836	3.0	60 821	2.7
20 - 24	240 792	10.0	216 557	9.5	233 278	10.3
25 - 29	323 586	13.4	305 096	13.4	310 171	13.8
30 - 34	362 409	15.0	345 417	15.2	344 416	15.3
35 - 39	405 639	16.8	389 783	17.1	383 206	17.0
40 - 44	294 456	12.2	284 554	12.4	277 654	12.3
45 - 49	251 314	10.4	241 339	10.6	233 545	10.3
50 - 54	213 384	8.8	202 308	8.9	194 240	8.6
55 - 59	154 943	6.4	144 188	6.3	142 668	6.3
60 - 64	69 579	2.9	65 044	2.9	63 195	2.8
65 - 69	8 908	0.4	8 823	0.4	8 404	0.4
70 - 74	4 018	0.2	3 942	0.2	2 773	0.1

Siitä huolimatta, että vuosina 1980 ja 1985 on periaatteessa voitu rajata samat perusjoukot, ei ole ollut mahdollista yksityiskohtaisesti selvittää, kuinka siirtyminen ammatissa toimivan väestön käsitteestä työvoiman käsitteeseen on vaikuttanut erilaisten tilastollisten sarjojen vertailtavuuteen.

Tiedot työpaikasta, ammatista ja ammattiasemasta ovat vuoden 1985 väestölaskennassa saatavissa vain työlliselle työvoimalle. Siten niitä henkilöitä, jotka ovat kuuluneet ammatissa toimivaan väestöön, mutta eivät laskentaviikolla ole olleet työllisiä, ei ole lainkaan voitu luokitella toimintansa perusteella.

Vertailtavuuden selvittämistä vaikeuttaa myös se seikka, että vuoden 1980 laskentapäivää edeltäneellä viikolla työssä olleet on voitu luokitella vain vuoden 1980 pääasiallisen työpaikan ja ammatin perusteella. Koko maassa ilmoitti noin 6 % kyseisellä viikolla (26.10. - 1.11.1980) työssä olleista, että työpaikka tällä viikolla oli toinen kuin se työpaikka, jossa he olivat olleet pisimpään vuoden aikana. Työpaikkaa vaihtaneiden usia työpaikkatietoja ei ole voitu ottaa huomioon.

Julkaisu 'Väestön taloudellinen toiminta' (SVT VI C:107) sisältää taulukoita, joissa sekä ammatissa toimiva väestö että työllinen työvoima on taulukoitu elinkeinon, ammattiaseman ja ammatin mukaan vuonna 1980.

Viiteajanjakson vaihtamisen vaikutusta väestön taloudellista toimintaa kuvaaviin tilastoihin on selvitetty tekemällä kaksi kunnittaista vertailutaulua. Taulut työllisestä työvoimasta vuodelta 1980 elinkeinon (1 - 3-numerotaso), iän ja ammattiaseman mukaan (taulu V 05) sekä ammatin (4-numerotaso), sukupuolen ja iän mukaan (taulu V 06) ovat saatavissa Tilastokeskuksen arkistosta.

Seuraavassa esitetään myös taulukoita, jossa atv/työvoima-ongelmaa on tarkasteltu työpaikan sijainnin (liikkuvuustyyppin) ja sosioekonomisen aseman mukaan.

Voidaanko laskenta-aineistojen avulla kuvata työllisen työvoiman määrällistä kehitystä aikavälillä 1980-1985? Seuraavassa taulukossa on esitetty joitakin asiaa valaisevia lukuja.

**Taulukko 26: Väestö pääasiallisen toiminnan mukaan
(ammattissa toimivat, työvoima, työlliset)
1980 ja 1985**

	1980	1985	Erotus	Muutos %
Koko väestö	4784 710	4910 619	+125 909	+2.6
15 - 74-vuotiaat	3766 029	3711 438	+54 591	+1.0
1. Kaikki ammatissa toimivat 1980 / Ammatissa toimivat 1985	2222 139	2254 371	+32 232	+1.5
2. Kaikki ammatissa toimivat 1980 / työlliset 1985	2222 139	2276 887	+54 748	+2.5
3. Kaikki ammatissa toimivat 1980 / työvoima 1985	2222 139	2415 991	+193 852	+8.7
4. Työllinen (väh. 3 kk työssä ollut) ammattissa toimiva väestö 1980 / työlliset 1985	2128 597	2276 887	+148 290	+7.0
5. Ammatissa toimiva väestö (ei pitkäaikaistyöttömät) 1980 / työlliset 1985	2179 669	2276 887	+97 218	+4.5
6. Työllinen työvoima 1980 (väestölaskennan yhteydessä tehty työvoimatutkimus) / työlliset 1985	2246 000	2276 887	+30 887	+1.4
7. Työllinen työvoima 1980 (laskenta-aineistosta päätelty) / työlliset 1985	2194 810	2276 887	+82 077	+3.7
8. Työllinen työvoima 1980 (väestölaskennan yhteydessä tehty työvoimatutkimus) / työlliset 1985 (työvoimatutkimus, marraskuu 1985)	2246 000	2409 000	+163 000	+7.2
Luotettavuustutkimusten perusteella saadut luvut:				
9. Kaikki ammatissa toimivat 1980 / työlliset 1985	2330 937 (1)	2469 000 (2)	+138 063	+5.9
Työvoimatilastotoimiston työvoimatutkimuksen ns. korjatut luvut:				
10. Työllinen työvoima 1980 / työllinen työvoima 1985 (3)	2328 000	2437 000	+109 000	+4.7
11. Työvoima 1980 / työvoima 1985 (3)	2442 000	2600 000	+158 000	+6.5

(1) Lähde: Putkonen (1983, 31). (2) Katso taulukko 2. (3) SVT XL:11

Välillä 1980 - 1985 väestön määrä lisääntyi noin 126 000:lla eli 2.6 %. Työkäisten (15-74-vuotiaiden) määrä lisääntyi viidessä vuodessa kuitenkin vain noin 1 % eli noin 55 000 henkilöllä. Taulukossa 26 esitetään yksitoista eri vaihtoehtoa siitä, miten taloudellisesti aktiivien määrä on muuttunut. Lukusarjat viittaavat siihen, että taloudellisesti aktiivien määrä on lisääntynyt nopeammin kuin 15-74-vuotiaiden määrä. Taulukon luvut poikkeavat kuitenkin melko paljon toisistaan ja perusteita voidaan löytää useamman kuin yhden lukuparin käytölle. Vaihtoehto 7 (laskenta-aineistosta päätelty työllinen työvoima 1980 - vuoden 1985 laskennan työllinen työvoima 1985), jonka perusjoukkoja jatkossa tul- laan käyttämään, sijoittuu taulukon ääripäiden välimaastoon.

Vuonna 1980 yhteensä 166 000 henkilöä luokiteltiin ammatissa toimivaan väestöön, mutta ei työlliseen työvoimaan (vrt. taulukko 23). Näitä henkilöitä ei ole mahdollista luokitella viikon toiminnan mukaan työttömiksi, opiskelijoiksi, kotitaloustyötä tekeviksi jne. Työvoimakäsitteen mukainen luokitus vuodelta 1980 sisältää vain neljä luokkaa.

**Taulukko 27: Väestö pääasiallisen toiminnan mukaan
1980 ja 1985**

Pääasiallinen toiminta	1980	1985	Erotus	Muutos %
Koko väestö	4784 710	4910 619	+125 909	+2.6
Työllinen työvoima	2194 810	2276 887	+82 077	+3.7
0 - 14-vuotiaat	966 871	951 370	-15 501	-1.6
Yli 74-vuotiaat	196 001	247 811	+51 810	+26.4
Muut	1427 028	1434 551	+7 523	+0.5

Vaikka taulukon 27 luokitus on karkea eikä erota työttömiä, opiskelijoita, kotitaloustyötä tekeviä tai eläkeläisiä (alle 74-vuotiaita) toisistaan, se saattaa kuitenkin olla riittävän tarkka moniin tarkoituksiin.

7.2. Liikkuvuustyyppi

Sekä vuonna 1980 että vuonna 1985 taloudellisesti aktiivi väestö luokiteltiin työpaikan sijainnin eli ns. liikkuvuustyyppin mukaan. Työpaikan sijainti määritellään työn luonteen ja suorittamispaikan perusteella.

Työpaikka voi olla kiinteä tai työ voi olla luonteeltaan liikkuvaa. Toimipaikalla tarkoitetaan kiinteää rakennuksessa sijaitsevaa työpaikkaa. Luonteeltaan tilapäisiä työpaikkoja, kuten esim. rakennus- tai metsätyömaita, messuja yms., ei ole katsottu toimipaikoiksi. Jos työ on liikkuvaa, ei ole olemassa kiinteää työpaikkaa, josta käsin henkilö tekee työtään.

Sekä vuoden 1980 että vuoden 1985 laskennassa liikkuvuustyyppin mukainen luokitus on seuraava:

Sijainniltaan kiinteä työpaikka

Henkilön työpaikan katsotaan olevan sijainniltaan kiinteä, jos se on alueellisesti rajattu tiettyyn paikkaan.

- Kiinteä, rakennuksessa sijaitseva työpaikka (toimipaikka)
- Työpaikka asunnon yhteydessä

Kiinteä, rakennuksessa tai asunnon yhteydessä sijaitseva työpaikka voidaan paikantaa koordinaatein, jos sijaintirakennuksen karttakoordinaatit ovat tiedossa.

- Kiinteä työpaikka, mutta ei toimipaikka

Tällaisia ovat esimerkiksi ulkona sijaitsevat työpaikat, kuten rakennustyömaa, tori jne.

Muu työpaikka

- Kunnassa liikkuva

Ryhmään kuuluvat ne henkilöt, jotka työskentelivät yhden kunnan alueella, mutta eivät saapuneet päivittäin minkään kiinteän toimipaikan kautta työhön.

- Useissa kunnissa liikkuva

Ryhmään kuuluvat ne henkilöt, jotka työskentelivät päivittäin useamman kunnan alueella eivätkä kulkeneet päivittäiseen työhönsä minkään kiinteän toimipaikan kautta.

- Kunnassa tuntematon

Ryhmään kuuluvat ne henkilöt, joiden työpaikan sijaintikunta on tiedossa, mutta ei ole voitu päätellä tarkkaa sijaintiosoitetta tai sitä, oliko työ luonteeltaan liikkuvaa.

- Sijaintikunta tuntematon

Ryhmään kuuluvat ne työlliset (1980 ammatissa toimivat), joiden työpaikan sijaintikunnasta ei ole saatu tietoa.

- Työpaikka ulkomailla

Ryhmään kuuluvat Suomessa kirjoilla olevat työlliset (1980 ammatissa toimivat), joiden työpaikka oli ulkomail-
la.

Vaikka luokitus molemmissa laskennoissa oli sama, tulokset eivät kuitenkaan ole aivan vertailukelpoisia. Tämä johtuu seuraavista syistä:

1. Vuonna 1980 perusjoukkona oli ammatissa toimiva väestö, vuonna 1985 työllinen työvoima. Vuoden 1980 tiedot koskevat vuoden ns. pääasiallista työpaikkaa, vuoden 1985 tiedot taas laskentaviikon työpaikkaa. Ammatissa toimivaan väestöön kuuluu myös työttömiä.
2. Aineiston käsittelyssä noudatettiin jonkin verran eri käytäntöä. Vuonna 1985 pyrkimyksenä oli paikallistaa henkilöt mahdollisuuksien mukaan johonkin kuntaan. Erityisesti pyrittiin minimoimaan useissa kunnissa liikkuvien määrä.
3. Vuonna 1985 lomakekyselyn osittaiskattoa pyrittiin vähentämään etsimällä vastaamatta jättäneiden työpaikkatietoja eri rekistereistä (vrt. sivu 65).

Taulukossa 28 on tietoja työpaikan liikkuvuustyyppistä molemmilta laskentavuosilta.

Taulukko 28: Ammatissa toimiva väestö ja työllinen työvoima työpaikan liikkuvuustyyppin mukaan 1980 ja 1985

Liikkuvuustyyppi	Ammatissa toimivat 1980	T y ö l l i s e t 1980	1985
Henkilöitä yhteensä	2222139	2194810	2276887
Ei työpaikkatietoja (pitkäaikaistyöttömät)	42470	-	-
Työpaikkoja yhteensä	2179669	2194810	2276887
%	100.0	100.0	100.0
Työpaikkoja, joiden sijaintikunta tiedossa	2069001	2088706	2214083
%	94.9	95.2	97.2
Kiinteä, rakennuksessa sijaitseva työpaikka (voidaan periaatteessa paikallistaa koordinaatein)	1855020	1881114	1961378
%	85.1	85.7	86.1
Koordinaatit tiedossa	1694018	..	1925651
% (1)	77.7	..	84.6
Toimipaikka	1596946	1616143	1726144
%	73.3	73.6	75.8
Työpaikka asunnon yhteydessä	258074	264971	235234
%	11.8	12.1	10.3
Kiinteä työpaikka, mutta ei toimipaikka	70598	67523	61553
%	3.2	3.1	2.7
Yhdessä kunnassa liikkuvat	138247	135186	147365
%	6.3	6.2	6.5
Työpaikka kunnassa tuntematon	5136	4883	43793
%	0.2	0.2	1.9
Työpaikat vailla sijaintikuntatietoa	110668	106104	62804
%	5.1	4.8	2.7
Useissa kunnissa liikkuvat	94970	93202	35506
%	4.4	4.2	1.6
Työpaikka ulkomailla	13342	11311	6935
%	0.6	0.5	0.3
Työpaikan sijainti tuntematon	2356	1591	20363
%	0.1	0.1	0.9

(1) Prosentit laskettu kaikista työpaikoista. Mikäli kantaluksena pidetään kiinteiden, rakennuksissa sijaitsevien työpaikkojen määrää, vastaavat prosenttiosuudet ovat 91.3 % (1980) ja 98.2 % (1985). Vastaavia tietoja työllisestä työvoimasta 1980 ei ole saatavissa.

Taulukosta nähdään, etteivät vuoden 1985 käsittelysäännöt tuottaneet yhtä paljon useissa kunnissa liikkuvia kuin vuonna 1980. Sijaintikunnaltaan tuntemattomia työpaikkoja oli sen sijaan huomattavasti enemmän vuonna 1985.

Taulukon 28 tietojen mukaan työllisen työvoiman määrä kasvoi viidessä vuodessa noin 82 000:lla eli 3.7 %. Ne työpaikat, jolle voidaan määrittää sijaintikunta, ovat taulukon tietojen mukaan kuitenkin lisääntyneet 6.0 %. Mikäli oletetaan, että tällaisten työpaikkojen määrä kasvoi samassa suhteessa kuin työllinen työvoima keskimäärin, voidaan päätellä, että noin kolmas osa kuntien työpaikkojen kasvusta johtuu aineiston käsittelyssä tapahtuneista muutoksista. Tämä vastaa koko maassa noin 48 000 työpaikkaa.

Vuoden 1985 laskenta-aineistossa on mukana yhteensä 188 047 toimipaikkaa. 177 863 toimipaikalla, eli 94.6 %:lla kaikista toimipaikoista, oli myös koordinaattitiedot. Kaiken kaikkiaan 1 925 651 henkilöä eli 84.6 % kaikista työssäkävivistä, kiinnitettiin sellaiseen rakennuksessa olevaan toimipaikkaan, jonka koordinaatit olivat tiedossa. Vuoden 1980 vastaava osuus oli 77.7 %.

Ne työpaikat, jolle on voitu määrittää koordinaatit, ovat taulukon tietojen mukaan lisääntyneet 13.7 %. Mikäli oletetaan, että tällaisten työpaikkojen määrä 'todellisuudessa' kasvoi samassa suhteessa kuin työllinen työvoima keskimäärin eli 4.5 % (atv 1980 - työlliset 1985), voidaan päätellä, että yli puolet esim. kuntien osa-alueiden työpaikkojen kasvusta johtuu koordinaattien parantuneesta peittäväydestä ja aineiston käsittelyssä tapahtuneista muutoksista. Tämä vastaa koko maassa noin 155 000 työpaikkaa.(1)

Vuonna 1980 henkilöiden asuinpaikan koordinaattien peittävyys oli 96.3 %. Vastaava osuus vuodelta 1985 oli hieman korkeampi eli 98.7 %.

Taulukkoon 29 on koottu tietoja useissa kunnissa liikkuvista vuosilta 1980 ja 1985. Mukaan on otettu ammattiryhmiä, joissa liikkuvaa työtä tekevien kokonaismäärä tai suhteellinen osuus oli huomattava.

(1) Kunnittaisia tietoja työpaikkojen koordinaattitietojen peittäväydestä 1980 ja 1985 on saatavissa Tilastokeskuksesta. Kuntia, joissa koordinaattittomien työpaikkojen osuus on selvästi pienentynyt ovat esim. Raahe, Kuusankoski, Harjavalta ja Vihanti. Osuus on edelleen alhainen esim. Pohjan kunnassa.

**Taulukko 29: Useissa kunnissa liikkuvat 1980 ja 1985;
joitakin ammattiryhmiä**

Ammatti	1980 työlliset			1985 työlliset		
	Yhteensä	Useissa kunnissa liikkuvat	%	Yhteensä	Useissa kunnissa liikkuvat	%
Yhteensä	2194 810	93 202	4.2	2276 887	35 506	1.6
010 Rakennusteknikot	17 416	1 098	6.3	21 261	615	2.9
087 Muusikot	3 572	840	23.5	4 642	744	16.0
220 Myyntimiehet, myyntiedustajat	14 665	5 015	34.2	18 721	2 773	14.8
233 Kiertävät myyjät	1 967	831	42.2	1 082	182	16.8
303 Metsätaloustyön johto	5 932	871	14.7	5 719	289	5.1
330 Kalastajat	1 415	579	40.9	1 660	285	17.2
340 Metsä- ja uittotyöntekijät	29 056	3 829	13.2	25 279	1 426	5.6
5001 Kapteenit yms.	840	745	88.7	909	633	69.6
5002 Laivurit	866	705	88.7	640	426	66.6
5022 Konemestarit	1 117	947	84.8	750	57	13.2
510 Kansimiehistö	3 157	2 370	75.1	2 370	1 632	68.9
540 Moottoriajoneuvon kuljettajat	79 501	36 472	45.9	78 811	5 267	6.7
573 Radiosähköttäjät ym.	569	241	42.4	401	159	39.7
654 Putkityöntekijät	15 129	1 309	8.7	15 490	589	3.8
660 Sähköasentajat	24 010	1 303	5.4	27 545	727	2.6
664 Puhelin- ja linja-asentajat	9 856	958	9.7	7 751	154	2.0
673 Kirvesmiehet	30 205	2 913	9.6	34 511	1 532	4.4
680 Maalarit, lakkaajat ym.	14 881	1 475	9.9	16 835	943	5.6
697 Aputyöntekijät talonrak.töissä	22 099	2 056	9.3	17 270	605	3.5
698 Aputyömiehet muissa rak.töissä	10 003	918	9.2	6 483	161	2.5
772 Rakennustyökoneen kuljettajat	13 196	3 343	25.3	16 433	1 550	9.4
780 Ahtaus-, kuorma- ym. työntekijät	6 660	942	14.1	4 872	76	1.6
831 Siivoojat ym.	78 320	980	1.3	77 541	736	0.9
880 Purserit ja liikenne-emännät	1 085	860	79.3	1 375	318	23.1

Taulukosta 29 nähdään, että useissa kunnissa liikkuvia on vuonna 1985 huomattavasti vähemmän kuin vuonna 1980. Näin on taulukon kaikissa ammattiryhmissä. Käsittelysääntöjen muutos ja tarkennus näkyy erityisen selvästi luokassa 540 'moottoriajoneuvon kuljettajat'. Useissa kunnissa liikkuvien määrä on tässä luokassa vain noin kuudesosa (5 267) vuoden 1980 vastaavasta määrästä (36 472). Myös monissa muissa ammattiryhmissä, kuten esim. konemestarit (luokka 5022), erot vuosien 1980 ja 1985 välillä ovat huomattavat.

**Taulukko 30: Kotona työskentelevät 1980 ja 1985;
joitakin ammattiryhmiä**

Ammatti	Kotona työskentelevät					
	Ammattissa toimivat 1980		Työlliset 1980		Työlliset 1985	
		%		%		%
Yhteensä	258074	11.6	264971	12.1	235234	10.3
043 Hierojat ym.	274	17.0	323	18.7	479	15.2
080 Kuvaamataiteilijat	730	57.9	740	57.6	953	49.9
083 Kirjailijat ja kriitikot	229	72.5	231	70.9	336	73.0
084 Toimittajat	229	4.2	276	4.9	516	6.9
120 Kirjanpitäjät	453	3.0	657	4.1	525	3.3
151 Yleiskonttoristit	775	1.3	968	1.6	744	0.8
201 Vähittäiskauppiaat	500	2.7	521	2.9	651	3.3
300 Maan- ja metsänviljelijät	116949	99.6	117087	99.6	100315	99.1
301 Puutarhanviljelijät	1582	70.2	1545	70.2	1006	62.2
305 Kotieläinten kasvattajat	636	81.2	642	80.7	274	83.5
306 Turkiseläinten kasvattajat	1531	67.7	1551	67.4	2067	64.7
310 Maanvilj. työntekijät ja kotieläinten hoitajat	94200	93.2	97076	93.8	72351	86.8
312 Turkiseläinten hoitajat	585	32.1	619	32.4	468	23.8
540 Moottoriajoneuvon- ja raitiovaunun kuljettajat	127	0.2	124	0.2	749	0.9
602 Kutojat	380	10.6	439	12.6	498	19.1
610 Vaatturit, ateljee- ja kotiompelijat	780	26.9	880	29.4	957	33.8
652 Koneen- ja moottorinkorjaajat	250	1.0	256	1.0	545	2.1
830 Kiinteistötyöntekijät	6973	27.7	7920	29.4	4643	19.1
840 Parturit ja kampaajat	1044	11.9	1179	12.1	1190	9.8

Kotona työskenteleviä oli vuonna 1985 jonkin verran vähemmän kuin vuonna 1980. Muutos lienee todellinen ja johtunee pääosin maataloudessa työskentelevien määrän vähenemisestä. Taulukosta nähdään, että työlliseen työvoimaan kuuluvia kotona työskenteleviä on jonkin verran enemmän kuin ammatissa toimivia. Tulos pitää paikkansa miltei kaikissa taulukon ammattiryhmissä.

Yksityiskohtana todettakoon, että ammattiryhmään 540 (moottoriajoneuvon- ja raitiovaunun kuljettajat) on sijoitettu selvästi enemmän 'kotona työskenteleviä' vuonna 1985 kuin vuonna 1980. Joillekin ryhmän ammattilaisille, kuten esim. kotona päivystävälle vuokra-autoilijoille, tämä saattaakin olla oikea koodi.

**Taulukko 31: Työlliset, joiden työpaikan sijainti tuntematon
1980 ja 1985; joitakin ammattiryhmiä**

Ammatti	1980 työlliset			1985 työlliset		
	Yhteensä	Työpaikan sijainti tuntematon %		Yhteensä	Työpaikan sijainti tuntematon %	
Yhteensä	2194 810	1 591	0.1	2276 887	20 363	0.9
072 Asianajajat	894	1	0.1	1 091	29	2.7
201 Vähittäiskauppiat	18 001	19	0.1	19 228	476	2.5
211 Kiinteän ja irtaimen omaisuuden sekä arvopapereiden välittäjät	961	2	0.2	1 665	46	2.8
330 Kalastajat	1 415	2	0.1	1 660	68	4.1
620 Jalkeenemestarit ja suutarit	606	1	0.2	582	17	2.9
694 Asfalttityöntekijät	787	2	0.3	744	22	3.0
756 Kivityöntekijät	603	1	0.2	745	20	2.7
832 Nuohoojat	1 086	-	-	1 037	32	3.1
840 Parturit ja kampaajat	9 780	4	0.0	12 087	329	2.7
841 Kosmetologit ja jalkojen hoitajat	1 040	-	-	1 710	50	2.9
910 Ammatti tuntematon	5 151	484	9.4	15 688	4 909	31.3

Vuoden 1985 laskennassa sijainniltaan tuntemattomia työpaikkoja oli verraten paljon. Nämä jakaantuivat kuitenkin melko tasaisesti eri ammattiryhmien kesken. Taulukkoon 31 on otettu ne ammattiryhmät, joissa työpaikan sijaintitiedon osittaiskato oli vähintään 2.5 %.

Taulukossa on mukana joitakin luonteeltaan 'liikkuvia' ammattiryhmiä (esim. kalastajat). Vuoden 1985 laskennassa liikkuvista ammattiryhmistä on kuitenkin vain murto-osalle kooditettu työpaikan sijainti tuntemattomaksi.

Vertailukelpoisuutta vuosien 1980 ja 1985 työpaikkatietojen välillä voidaan parantaa luokittelemalla ansuinkuntansa mukaan henkilöt, jotka olivat 'liikkuvia useissa kunnissa' tai joiden työpaikan sijainti on tuntematon. Näin on tehty esim. Tilastokeskuksen aluetietokannan, ALTIKAN matriisissa 0223.

Seuraavassa taulukossa on lueteltu 10 kuntaa, joissa työpaikkojen määrä aikavälillä 1980 - 1985 lisääntyi tai väheni eniten.

Taulukko 32: Työllinen työvoima työpaikan kunnan mukaan 1980 ja 1985. Kunnat, joissa suurimmat suhteelliset muutokset

Kunta	Työllinen työvoima		Ero	Muutos- %
	1980	1985		
Yhteensä	2183554	2269952	+86398	+4.0
Kempele	1958	2774	+816	+41.6
Oulunsalo	697	975	+278	+39.8
Enonkoski	717	989	+272	+37.9
Pattijoki	647	858	+211	+32.6
Velkua	56	73	+17	+30.3
Ylöjärvi	4378	5555	+1177	+26.9
Vantaa	44236	55632	+11396	+25.8
Espoo	52177	65557	+13380	+25.6
Pirkkala	2114	2643	+529	+25.0
Utsjoki	551	683	+132	+23.9
Mikkelin mlk	4248	3372	-876	-20.6
Virtasalmi	638	507	-131	-20.5
Tenhola	1172	958	-214	-18.2
Tuulos	737	605	-132	-17.9
Dragsfjärd	2231	1832	-399	-17.9
Yläne	1090	897	-193	-17.7
Hammarland	447	371	-76	-17.0
Lumparland	121	101	-20	-16.5
Saari	927	774	-153	-16.5
Myrskylä	873	741	-132	-15.1

Lähde: Aluetietokanta ALTIKA, matriisi 0223. Kunnan työpaikoiksi on myös laskettu kunnassa asuva työvoima, jonka työpaikan sijainti on useissa kunnissa liikkuva sekä kunnassa asuva työvoima, jonka työpaikan sijaintikunta on tuntematon.

Taulukko 32 sisältää Vantaata ja Espoota lukuunottamatta lähinnä pieniä kuntia. 'Alueella työskentelevien' määrä on kasvanut eniten Helsingissä (+ 25 218 eli 7.7 %). Seuraavina tulevat Espoo ja Vantaa ja sen jälkeen Turku (+ 3 996 työpaikkaa). Työpaikkojen määrä on eniten supistunut Kotkassa (- 1 847 työpaikkaa), Porissa (- 1 682 työpaikkaa) ja Nokialla (- 992 työpaikkaa). Taulukon 32 lukujen luotettavuuden perinpohjainen selvittäminen vaatisi kuitenkin oman tutkimuksen.(1)

(1) Hannu Katajamäen väitöskirja "Alueellisen työnjaon muotoutuminen Suomessa", Turku (1988) sisältää myös jakson, jossa tarkastellaan työpaikkojen sijaintia vuosina 1980 ja 1985. Ks. myös Arja Salmi: Työmatkojen muutokset pääkaupunkiseudulla vuosina 1970 - 1985. Pääkaupunkiseudun julkaisusarja B 1989:6.

Helsingin kaupungin tilastokeskuksessa tehdyssä tutkimuksessa(1) on arvioitu, että Helsingin työpaikkojen lisäys olisi ollut noin 19 000. Kirjoittajat korostavat kuitenkin, että luku on epävarma ja riippuvainen mm. siitä, halutaanko lyhyttä osa-aikatyötä tekevien työpaikat laskea mukaan alueen työpaikkamäärään. Vaikka tarkkoja ja täysin luotettavia tietoja Helsingin työpaikkojen kehityksestä ei ole saatavissa, Helsingin työpaikkojen varsin voimakas kasvu lienee kuitenkin tosiasia.

Tässä tutkimuksessa ei ole erikseen tarkasteltu alueella työskenteleviä työpaikan toimialan mukaan. Liikkuvuustyyppi vaihtelee kuitenkin myös toimialan mukaan. Useissa kunnissa liikkuvien määrä oli vuonna 1985 korkein rakennusosalalla (22.1 %) ja alhaisin teollisuudessa (0.5 %). Julkaisussa 'Väestön taloudellinen toiminta' on työllinen työvoima taulukoitu elinkeinon, työpaikan sijainnin ja sukupuolen mukaan (taulu I:11).

7.3. Ammattiasema

Vuoden 1985 ammattiasemaluokitus on sama kuin vuonna 1980 käytetty luokitus sillä erolla, että vuonna 1985 yrittäjäperheen jäseniä ei jaettu työnantajaperheen ja yksinäisyrittäjäperheen jäseniksi kuten tehtiin vuonna 1980.

Tiedot ammattiasemasta eivät juurikaan muutu vaikka vuoden 1980 perusjoukkona käytetään työllistä työvoimaa ammatissa toimivan väestön sijasta (taulukko 36). Selvin ero löytyy ryhmästä 'tuntematon'. Ammatissa toimivaan väestöön kuului noin 50 000 henkilöä - lähinnä pitkäaikaistyöttömiä, joiden työpaikka- ja ammattiasematietoja ei voitu määrittää. Vastaavia ongelmia ei ole työllisen työvoiman luokituksessa.

Taulukon 33 tietojen mukaan myös maataloudessa toimivien ammattiasemasta saadaan hyvin samantapaisia lukuja riippumatta siitä, kumpaa perusjoukkoa käytetään. Maataloudessa toimivien avustavien perheenjäsenten määrästä on aikaisempien tutkimusten mukaan saatu toisistaan melko poikkeavia lukuja perusjoukosta ja keruumenetelmistä riippuen.(2)

(1) Asta Manninen ja Markku Lankinen: Elinkeinorakenteen muutokset ja työssäkäynti Helsingissä 1980. TILK, neljännesvuosikatsaus 1987:4.

(2) Ks. Pasi Markelin: Pääasiallinen toiminta -käsite (Type of Activity) väestölaskennoissa. Ammatissa toimiva väestö/työvoima. Tilastokeskus, Muistio 42 (1977).

Tunnusomaista ammattiasemarakenteen kehitykselle vuosina 1980 - 1985 on taulukon 33 tietojen mukaan ollut työnantaja-yrittäjien melko voimakas kasvu ja yrittäjäperheen jäsenten väheneminen (myös maataloudessa). Edellä esitetyn perusteella tiedetään, että sekä vuoden 1980 että vuoden 1985 luvut taloudellisesti aktiivien määrästä ovat liian alhaiset. Taulukko kuvanee kuitenkin kehityksen keskeiset piirteet oikein.

Taulukko 33: Ammatissa toimiva väestö ja työllinen työvoima ammattiaseman mukaan 1980 ja 1985, maa- ja metsätaloudessa työskentelevät erikseen

	A m m a t t i a s e m a					
	Yhteensä	Palkan- saajat	Työnantaja- yrittäjät	Yksinäis- yrittäjät	Yrittäjä- perheen- jäsenet	Tun- te- maton
Kaikki elinkeinot						
1980 ammatissa toimiva väestö	2222000	1858000	40000	174000	105000	46000
%	100.0	83.6	1.8	7.8	4.7	2.1
1980 työllinen työvoima	2192000	1866000	40000	175000	109000	3000
%	100.0	85.1	1.8	8.0	5.0	0.1
1985 työllinen työvoima	2277000	1956000	50000	178000	92000	(66)
%	100.0	85.9	2.2	7.8	4.0	0.0
Maa- ja metsätalous						
1980 ammatissa toimiva väestö	279000	60000	6000	119000	93000	1000
%	100.0	21.5	2.2	42.6	33.2	0.4
- Naiset	111000	12000	1000	22000	76000	(482)
%	100.0	10.8	0.7	19.8	68.2	0.9
1980 työllinen työvoima	279000	56000	6000	119000	96000	1000
%	100.0	20.1	2.2	42.6	34.5	0.4
- Naiset	111000	10000	1000	22000	77000	(433)
%	100.0	9.1	0.7	19.9	69.8	0.4
1985 työllinen työvoima	242000	55000	8000	104000	75000	(20)
%	100.0	22.7	3.3	43.0	30.9	0.0
- Naiset	91000	13000	1000	16000	61000	(10)
%	100.0	14.1	1.2	17.2	67.4	0.0
Toimiala tuntematon						
1980 ammatissa toimiva väestö	50000	6000	(159)	(530)	(93)	43000
%	100.0	11.7	0.3	1.0	0.2	86.7
1980 työllinen työvoima	6000	5000	(115)	(469)	(74)	1000
%	100.0	74.7	1.8	7.4	1.2	14.9
1985 työllinen työvoima	7000	4000	(165)	2000	1000	
%	100.0	55.4	2.1	28.7	13.4	0.3

7.4. Elinkeino (toimiala)

Ainoa merkittävä ero vuosien 1980 ja 1985 toimialaluokitusten välillä on, että toimialaluokka 1 (maa-, metsä- ja kalatalous, metsästys) vuonna 1980 sisälsi useampia alaluokkia kuin vuonna 1985. Itse luokitus ei siksi tuota vertailuongelmia. Mahdollisia vertailua vaikeuttavia tekijöitä onkin etsittävä perusjoukon määrittelystä, työpaikkatietojen viiteajanjaksosta ja aineiston käsittelyeroista.

Taulukkoon 34 on koottu tietoja elinkeinorakenteesta vuosilta 1980 ja 1985.

Taulukko 34: Työllinen työvoima ja ammatissa toimiva väestö elinkeinon mukaan 1980 ja 1985

Elinkeino	Työlliset (työvoimatutkimus) 1980	Työlliset (laskenta- aineisto) 1980	Ammatissa toimivat 1980	Työllinen työvoima 1985
Yhteensä	2246 000	2193 000	2222 000	2277 000
1 Maatalous	286 000	279 000	279 000	242 000
2,3,4 Teollisuus	601 000	584 000	585 000	554 000
5 Rakennustoiminta	170 000	150 000	157 000	168 000
6 Kauppa	321 000	313 000	307 000	329 000
7 Kuljetus	166 000	177 000	176 000	173 000
8 Rahoitus	125 000	125 000	119 000	154 000
9 Palvelut	556 000	560 000	550 000	649 000
Tuntematon	21 000	6 000	50 000	8 000

Lähde: 1980 työlliset (työvoimatutkimus): SVT VI C:106, osa XIX
 1980 työlliset (laskenta-aineisto): taulu V 05
 1980 ammatissa toimivat: SVT VI C:106, osa I B
 1985 työllinen työvoima: SVT VI C:107, osa I

Vuoden 1980 luvut eri toimialojen osuuksista poikkeavat jonkin verran toisistaan. Laskennan yhteydessä tehty laajennettu työvoimatutkimus antaa yleensä suurempia lukuja tietyillä toimialalla työskentelevien määrästä kuin varsinaisesta laskenta-aineistosta saadut luvut (selvin poikkeus kuljetusala). Laskenta-aineistosta päätelty työllisten perusjoukko jakaantuu toimialan mukaan melko samalla tavalla kuin ammatissa toimiva väestö (selvin poikkeus on rahoitus).

Taulukko 35: Ammatissa toimiva väestö ja työllinen työvoima elinkeinon (1-3-numerotaso) mukaan vuonna 1980 suhteellisen eron mukaisessa järjestyksessä

Toimiala	1980 Työlliset	1980 Atv	Ero %
Yhteensä	2197207	2222139	+1.1
12 Metsätalous	39219	41741	+6.4
52 Maa- ja vesirakennustoiminta	35743	37538	+5.0
51 Talonrakennustoiminta	114087	118885	+4.2
13 Kalatalous	2077	2139	+3.0
2 Kaivos- ja muu kaivannaistoiminta	9913	10128	+2.2
632 Majoitustoiminta	15472	15742	+1.7
96 Kansainväliset järjestöt	617	627	+1.6
33 Puutavaran valmistus	69014	69856	+1.2
31 Elintarvikkeiden ym. valmistus	61427	61961	+0.9
35 Kemiallisten ym. tuotteiden valm.	42098	42320	+0.5
71 Kuljetus	128091	128764	+0.5
36 Savi-, lasi- ym. tuotteiden valmistus	21566	21617	+0.2
37 Metallien valmistus	19502	19499	0.0
38 Metall- ja konepajatuotteiden valm.	168751	168378	-0.2
42 Veden puhdistus ja jakelu	3308	3300	-0.2
934 Sosiaalihuolto	66907	66674	-0.3
32 Tekstiilien ym. valmistus	73506	73126	-0.5
41 Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	21552	21444	-0.5
631 Ravitsemistoiminta	38793	38614	-0.5
911 Julkinen hallinto	76477	76053	-0.6
39 Muu valmistus	6848	6771	-1.1
61 Tukkukauppa- ja agentuuritoiminta	81017	80089	-1.1
11 Maatalous ja metsätus	238402	235288	-1.3
951 Kotitaloussesineiden korjaus	20910	20643	-1.3
34 Paperiteollisuustuotteiden valmistus	88039	86263	-2.0
82 Vakuutustoiminta	11908	11667	-2.0
932 Tutkimustoiminta	8680	8510	-2.0
62 Vähittäiskauppa	177559	172711	-2.7
92 Puhtaanapito	19268	18735	-2.8
931 Opetus	126081	121837	-3.4
959 Henkilökohtainen palvelutoiminta	15587	15053	-3.4
832 Liike-elämää palveleva toiminta	46044	44207	-4.0
72 Tietoliikenne	49021	46918	-4.3
94 Virkistys- ja kulttuuripalvelutoiminta	27147	25949	-4.4
81 Rahoitustoiminta	46020	43892	-4.6
Toimiala tuntematon	6304	50068	+694.2

Taulukossa 35 on taulukoitu työlliset 1980 ja ammatissa toimivat 1980 elinkeinon mukaan yksityiskohtaisemmalla luokituksella kuin taulukossa 36. Toimialat on lueteltu suhteellisen eron mukaisessa järjestyksessä.

Taulukosta 35 nähdään, että erot ovat verraten pieniä. Tulos oli myös odotettavissa: molemmissa lukusarjoissa toimiala on määritetty vuoden pääasiallisen työpaikan mukaan. Aikaisemmin (taulukko 27) on lisäksi nähty, että perusjoukot ovat suurelta osin päällekkäisiä.

Seuraavassa taulukossa on lueteltu 10 elinkeinoryhmää (2-3-numerotaso), jotka aikavälillä 1980 - 1985 kasvoivat tai supistuivat eniten. Vuoden 1980 perusjoukoksi on valittu laskenta-aineistosta päätelty työllinen työvoima.

Taulukko 36: Työllinen työvoima toimialan (2-3-numerotaso) mukaan 1980 ja 1985. Toimialat, joissa suurimmat suhteelliset muutokset

Toimiala	Työllinen työvoima		Ero	Muutos- %
	1980	1985		
Yhteensä	2194810	2276887	+82077	+3.7
22 Raakaöljyn ja luonnonkaasun tuotanto	169	347	+178	+105.3
833 Koneiden ja kaluston vuokraus	862	1723	+861	+99.9
96 Kansainväliset järjestöt	617	1133	+516	+83.6
832 Liike-elämää palveleva toiminta	46044	65705	+19661	+42.7
385 Instrumenttien yms. valmistus	3317	4539	+1222	+36.8
618 Agentuuritoiminta	5241	6928	+1687	+32.2
522 Louhinta ja maansiirto	8341	10962	+2621	+31.4
512 Sivu- ja alaurakat (rakennustoiminta)	40783	52265	+11482	+28.2
92 Puhtaanapito	19268	24454	+5186	+26.9
941 Elokuva-, radio-, televisio-, näyttämö- ja taiteilijatoiminta	12481	15702	+3221	+25.8
953 Kotitalouspalvelu	8135	4987	-3148	-38.7
29 Muu kaivannaistoiminta	5136	3643	-1493	-29.1
23 Malmikaivostoiminta	4600	3296	-1304	-28.3
355 Kumituotteiden valmistus	5283	3926	-1357	-25.7
331 Puutavaran paitsi -kalusteiden valmistus	54591	41330	-13261	-24.3
523 Teiden, lentokenttien ym. rakentaminen	19133	15122	-4011	-21.0
11 Maatalous ja metsästys	238402	190199	-48203	-20.2
321 Tekstiilien valmistus	23356	18826	-4530	-19.4
314 Tupakkatuotteiden valmistus	1394	1131	-263	-18.9
371 Raudan, teräksen ja ferroseosten valmistus	13794	11431	-2363	-17.1

Taulukossa valitulla tarkkuustasolla vain kolmen toimialan (luokat 22, 833 ja 96) suhteellinen kasvu on yli 50 %. Määrällisesti näiden toimialojen kohdalla on kuitenkin kysymys varsin pienistä muutoksista. Luokka 832 (liike-elämää palveleva toiminta) taas on määrällisesti kasvanut lähes 20 000 henkilöllä (42.7 %).

Toimialaluokka 953 (kotitalouspalvelu) sijoittuu listan kärkeen, kun tarkastellaan toimialoja, joissa työntekijöiden määrä on vähentynyt suhteellisesti eniten. Verrattuna taulukon yläosassa esitettyihin lukuihin muutos on kuitenkin verraten pieni (- 38.7 %). Maataloudessa työntekijöiden väheneminen taas on ollut melko rajua. Taulukon 40 tietojen mukaan maataloudessa työskentelevien määrä vähentyi viidessä vuodessa noin 48 000 henkilöllä. Tämä merkitsee noin 26 henkilön päivävauhtia. Maataloudessa työskentelevien määrän pienentyminen on kuitenkin tuttu ilmiö jo aikaisemmista laskennoista.

Suuret ja vaikeasti selitettävissä olevat muutokset aikasarjoissa saattavat olla merkinä siitä, että eri vuosien luvut eivät ole vertailukelpoisia. Taulukko 36 ei kuitenkaan näytä sisältävän esimerkkejä tällaisista tapauksista.

7.5. Ammatti

Vuonna 1985 käytettiin samaa ammattiluokitusta kuin edellisessä laskennassa 1980. Ammattitiedon vertailussa on kuitenkin samat ongelmat kuin toimialatiedon kohdalla: vuoden 1980 varsinaisessa laskenta-aineistossa käytetty viiteajanjakso (12 kk) ei ole sama kuin vuoden 1985 laskennassa (1 viikko).

Vuoden 1980 laskennassa noin 48 000 henkilölle (ammattissa toimivia) ei voitu antaa ammattikoodia. Näistä pääosa (42 000) oli pitkäaikaistyöttömiä, jotka eivät olleet työssä koko tutkimusvuoden aikana. Vuoden 1985 laskennassa tuntemattomien määrä oli 16 000 henkilöä (työllinen työvoima). Vuoden 1980 työllisistä (viikolla 26.10.-1.11. työssä olleista) 6 000 jäi ilman ammattinimikettä.

Julkaisu 'Väestön taloudellinen toiminta' sisältää taulukon (liite 11), jossa on tietoja sekä työllisistä että ammatissa toimivista ammatin (3-numerotaso) mukaan vuodelta 1980.

Sellaiset luonteeltaan tilapäiset ja lyhytaikaiset ammatit, joille on tunnusomaista epäsäännöllinen työaika, kuten lehdenjakaja (581), tavaralähetti (541) sekä kääntäjä, tulkki, haastattelija, opas ym. (099) ovat esimerkkejä luokista, jotka ovat työllisen työvoiman osalta suurempia kuin ammatissa toimivaa väestöä tarkasteltaessa. Otaksuttavasti melko suuri osa näihin luokkiin kuuluvista henkilöistä ei ole täyttänyt ammatissatoimivuuden kriteeriksi asetettua vaatimusta kuuden kuukauden työssäolo- (20 h/viikko) ja/tai työttömyysajasta. Päinvastainen on tilanne esimerkiksi sellaisten kausiluontoisten ammattien kohdalla kuin puutarha- ja puistotyöntekijä (311) ja asfalttityöntekijä (694). Erilainen apu- ja sekatyö (698, 790, 697) sekä kansija konemiehistö (510, 511) kuuluvat myös niihin ammattiryhmiin, joiden koko pienenee siirryttäessä ammatissa toimivasta väestöstä työlliseen työvoimaan.

Useimpien ammattiryhmien kohdalla eroavuudet ovat hyvin pienet. Vain noin 15 ammatissa 332:sta ammatissa toimivien ja työllisten suhteellinen ero ylitti 10 %.

Seuraavassa taulukossa on lueteltu 10 ammattiryhmää (3-numerotaso), jotka aikavälillä 1980 - 1985 kasvoivat tai supistuivat eniten.

Taulukko 37: Työllinen työvoima ammatin mukaan (3-numerotaso) 1980 ja 1985. Ammattiryhmät, joissa suurimmat suhteelliset muutokset

Ammatti	Työllinen työvoima		Ero	Muutos- %
	1980	1985		
Yhteensä	2194810	2276887	+82077	+3.7
331 Kalanviljelijät	465	1035	+570	+122.6
056 Koulutuspäälliköt ym.	2539	5608	+3069	+120.9
699 Muut rakennustyön ammatit	1750	3797	+2047	+117.0
119 Muut liikeyritysten ja järjestöjen hallinnollisen työn ammatit	1589	3061	+1472	+92.6
043 Hierojat ym.	1732	3156	+1424	+82.2
096 Atk-päälliköt, -suunnittelijat ja -ohjelmoijat	8122	14739	+6617	+81.5
025 Biologit	393	704	+311	+79.1
059 Muut opetusalan ammatit	2541	4462	+1921	+75.6
014 Kemiallis-teknisen alan teknikot	3949	6882	+2933	+74.3
211 Kiinteän ja irtaimen omaisuuden sekä arvopapereiden välittäjät	962	1665	+703	+73.1
733 Puuhiomotyöntekijät	554	197	-357	-64.4
819 Muut koti- ja suurtaloustyön ammatit	102	39	-63	-61.8
600 Langanvalmistuksen esityöt	443	173	-270	-60.9
305 Kotieläinten kasvattajat	796	328	-468	-58.8
740 Tupakkateollisuustyöntekijät	453	213	-240	-53.0
813 Kotitalouden hoitajat (kotiapulaiset)	5981	2837	-3144	-52.6
122 Myymälöiden ja ravintoloiden kassanhoitajat	10221	4878	-5343	-52.3
037 Tekniset sairaanhoitoapulaiset	1498	764	-734	-49.0
714 Massanvalmistajat ja sekoittajat (lasi, keramiikka, tiili)	98	52	-46	-47.0
859 Muut pesu- ja silitystyön ammatit	167	89	-78	-46.7
910 Ammatti tuntematon	6207	15688	+9481	+152.7

Laskenta-aineistoista löytyy yhteensä 10 ammattiluokkaa, jotka viidessä vuodessa ovat joko kasvaneet yli 100 % tai vähentyneet yli puolella. Suuri osa näistä ammattiryhmistä on varsin pieniä. On vaikeata arvioida, missä määrin taulukko kuvaa todellisia muutoksia. Atk-alan ammatit ovat varmaankin lisääntyneen, kun taas kotiapulaisten määrä on

vähentynyt. Myymälöiden kassanhoitajat (luokka 122) näyttävät myös vähentyneet (valintamyymälöiden kassat kuuluvat luokkaan 231, joka on kasvanut 1.1 %, ei mukana taulukossa). Toisaalta nähdään, että vuonna 1985 on ehkä herkemmin kuin vuonna 1980 turvauduttu ns. kaatoryhmiin (Muut --). Taulukko 41 ei kuitenkaan anna selviä viitteitä siitä, etteikö laskenta-aineistosta saataisi vertailukelpoista tietoa ammattirakenteen muutoksista 1980 - 1985.(1)

7.6. Sosioekonominen asema

Sosioekonominen asema -luokitus kuvaa väestön jakautumista sosiaaliselta ja taloudelliselta asemaltaan erilaisiin ryhmiin. Luokitus perustuu tietoihin pääasiallisesta toiminnasta, ammatista, ammattiasemasta ja elinkeinosta sekä työpäivän juridisesta muodosta.

Työlliset (vuonna 1980 ammatissa toimivat) on luokiteltu oman toimintansa mukaan, lukuunottamatta ilman varsinaista palkkaa työtä tekeviä yrittäjän avustavia perheenjäseniä. Yrittäjäperheenjäsenet ovat saaneet asuntokuntansa viitehenkilön sosioekonomisen aseman. 0 - 15-vuotiaat sekä omaa kotitaloutta hoitavat on myös luokiteltu asuntokunnan viitehenkilön mukaan.

Määriteltäessä sosioekonomista asemaa vuonna 1985 käytettiin samaa luokitusta kuin vuonna 1980. Ainoa luokituksessa oleva ero vuoteen 1980 verrattuna oli, ettei vuonna 1985 työnantajia voitu luokitella työntekijöiden määrän mukaan. Seuraavat tekijät ovat kuitenkin omiaan heikentämään tietojen vertailukelpoisuutta:

Koko väestö 1980 - koko väestö 1985

1. Vuonna 1980 luokituksen perustana oli vuoden pääammatti, kun se vuonna 1985 oli laskentaviikon ammatti.
2. Vuonna 1980 myös työttömät (pitkäaikaistyöttömiä lukuunottamatta) luokiteltiin ammatin mukaan. Vuonna 1985 kaikki laskentaviikolla työttömänä olleet luokiteltiin sosioekonomiselta asemaltaan työttömiksi (luokka 91).

(1) Lisätietoja ammattirakenteen muutoksesta 1980 - 1985 löytyy mm. Elli Paakkolanvaaran tutkimuksesta "Informaatioyhteiskunta ja informaatioammatit", Tilastokeskus, Tutkimuksia 145 (1988) sekä Osmo Kuusen tutkimuksesta "Osaaminen ja ammattirakenne. Uuden tietotekniikan vaikutuksia ammatteihin." Taloudellinen suunnittelukeskus, Helsinki 1989.

Vuoden 1985 laskentajulkaisuun 'Väestön taloudellinen toiminta' sisältyy taulukko (vertailutaulukko 5), jossa koko väestö on luokiteltu sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1980 ja 1985. Kun väestö vuonna 1980 luokiteltiin sosioekonomisen aseman mukaan, luokkiin 91-93 (muut) kuului yhteensä 138 000 henkilöä. Koska vuoden 1985 laskennassa ei laskentaviikolla työttöminä olleita ole voitu luokitella 'työnsä' perusteella, luokkiin 91-93 kuuluvien määrä oli huomattavasti suurempi: 248 000. Ryhmä 'tuntematon' (99) puolestaan oli pienempi vuonna 1985, jolloin siihen kuului 67 000 henkilöä (130 000 vuonna 1980).

Ammatissa toimivat 1980 - työlliset 1985

1. Perusjoukot eivät täysin vastaa toisiaan (ks. kohta 8.1.).
2. Vuonna 1980 luokituksen perustana oli vuoden pääammatti, kun se vuonna 1985 oli laskentaviikon ammatti.
3. Vuonna 1980 ammatissa toimivaan väestöön sisältyi myös pitkäaikaistyöttömiä, joita ei voitu luokitella aiemman (mahdollisen) pääasiallisen työpaikan mukaan.

Taulukossa 38 ammatissa toimiva väestö (1980) ja työllinen työvoima (1980 ja 1985) on luokiteltu sosioekonomisen aseman mukaan.

Taulukko 38: Työllinen työvoima sosioekonomisen aseman mukaan 1985 ja 1980 sekä ammatissa toimiva väestö sosioekonomisen aseman mukaan 1980

Sosioekonominen asema	Työllinen työvoima				Ammatissa toim.	
	1985 Yhteensä	%	1980 Yhteensä	%	1980 Yhteensä	%
Yhteensä	2277 000	100.0	2195 000	100.0	2222 000	100.0
1 Työnantajat	61 000	2.7	48 000	2.2	48 000	2.2
11 Maataloustyönantajat	11 000	0.5	9 000	0.4	9 000	0.4
12 Muut työnantajat	50 000	2.2	39 000	1.8	39 000	1.8
2 Yksinäisyrittäjät	231 000	10.2	227 000	10.3	232 000	10.4
21 Maatalousyksinäisyrittäjät	152 000	6.7	169 000	7.7	173 000	7.8
22 Muut yksinäisyrittäjät	79 000	3.5	58 000	2.6	59 000	2.7
3 Ylemmät toimihenkilöt	296 000	13.0	236 000	10.8	236 000	10.6
31 Johtotehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt	61 000	2.7	55 000	2.5	53 000	2.4
32 Valmistelu- ym. tehtävissä toimivat yl. toimihenk.	68 000	3.0	52 000	2.4	52 000	2.3
33 Opetustehtävissä toimivat yl. toimihenkilöt	72 000	3.1	61 000	2.8	63 000	2.8
34 Muut ylemmät toimihenk.	95 000	4.2	68 000	3.1	68 000	3.1
4 Alemmat toimihenkilöt	747 000	32.8	631 000	28.8	658 000	29.6
41 Esimiestehtävissä toimivat al. toimihenk.	144 000	6.3	119 000	5.4	119 000	5.4
42 Itsenäistä toimisto-ym. työtä tekevät alemmat toimihenkilöt	268 000	11.8	238 000	10.8	248 000	11.2
43 Epäitsenäistä toimisto-ym. työtä tekevät alemmat toimihenkilöt	122 000	5.4	113 000	5.2	118 000	5.3
44 Muut alemmat toimihenk.	213 000	9.3	162 000	7.4	174 000	7.8
5 Työntekijät	920 000	40.4	919 000	41.9	977 000	44.0
51 Maa- ja metsätalous- ym. työntekijät	46 000	2.0	45 000	2.1	54 000	2.4
52 Teollisuustyöntekijät	410 000	18.0	433 000	19.7	454 000	20.4
53 Muut tuotantotyöntekijät	173 000	7.6	166 000	7.6	177 000	8.0
54 Jakelu- ja palvelu-työntekijät	290 000	12.6	275 000	12.5	292 000	13.1
6 Eläkeläiset	-	-	11 000	0.5	-	-
7 Opiskelijat ja koulul.	-	-	59 000	2.7	-	-
9 Muut	17 000	0.7	63 000	2.9	70 000	3.2
91 Työttömät	(551)	0.0	(357)	0.0
92 Muut työlliset/ammattissa toimivat, joiden ammatti tuntematon	14 000	0.6	6 000	0.3
93 Muut työvoimaan/ammattissa toimivaan väestöön kuulumattomat	(259)	0.0	40 000	1.8	-	-
99 Sosioekonominen asema tuntematon	2 000	0.1	17 000	0.8	16 000	0.7

Lähteet: 1985 työlliset: SVT, VI C:107, osa I, tauit I:27 ja I:1.
 1980 ammatissa toimiva väestö: SVT, VI C:106, osa I A, taulu 7.
 1980 työlliset: Tilastokeskus, julkaisematon taulu.

Työllisen työvoiman käyttö perusjoukkona vuonna 1980 poistaa joitakin vertailuongelmia, mutta tuo toisaalta mukanaan joukon uusia pulmia.

Henkilöitä, jotka vuonna 1980 luokiteltiin (vuoden) pääasiällisen toiminnan mukaan eläkeläisiksi, opiskelijoiksi tai ryhmään 'muut ammatissa toimimattomat' ei taulukossa 41 ole luokiteltu ammattinsa perusteella, vaikkakin he kuuluisivat työlliseen työvoimaan.

On mahdollista määrittää vuoden 1980 työllisen työvoiman (ja myös koko väestön) sosioekonominen asema käyttäen vuoden 1985 päättelysääntöjä. Tämä lienee ainoa tapa saada vertailukelpoista tietoa sosioekonomisesta asemasta vuosilta 1980 - 1985. Suunnitteilla olevan pitkittäistiedostohankkeen yhteydessä joudutaan näin ilmeisesti tekemään.

KIRJALLISUUSLUETTELO

Luettelo sisältää kaikki tärkeimmät kirjoitukset, jotka liittyvät vuoden 1985 väestölaskentaan tai joissa käsitellään väestölaskentojen (tai työvoimatiedustelun) luotettavuuteen liittyviä kysymyksiä.

Kauko Erkko: Väestölaskennan ja työvoimatiedustelun tulosten vertailemistä. Tilastokeskus 22.1.1973.

Jorma Heimonen: Kokeilu työpaikka- ja työssäoloaikatietojen keräämisestä henkikirjoituksen yhteydessä Nokialla ja Luopioisissa 1.1.1985. Tilastokeskus, Raportti 1985:6.

Risto Heinonen ja Aarno Laihonon: Some new solutions and methods for census data production: Finnish experiences from the 1985 Census. Paper prepared for the ECE/CES Seminar on Computer-related Aspects of Population and Housing Censuses, Belgrad, October 1987.

Jorma Huttunen: Asuntovarauma 1985. Tilastokeskus, Tutkimuksia 156 (1989).

Salme Kiiski: Työvoimatutkimuksen luotettavuusselvitys väestölaskennan 1985 luotettavuustutkimuksen yhteydessä. Tilastokeskus, Raportti 1988:4.

Merja Kinnunen: Työt, toimet ja luokittelut. Työelämän tutkimuskeskus, Tampereen yliopisto, Sarja T 2/1989.

Helena Korpi: Pääasiallisen toiminnan, toiminnan laadun ja ammattiaseman määrittely rekisterien avulla: kunnittainen koetilasto. Tilastokeskus, Raportti 1986:17.

Helena Korpi: Pääasiallinen toiminta ja ammattiasema vuoden 1985 väestölaskennassa: rekisteripohjaiset rinnakkaistiedot. Tilastokeskus, Tutkimuksia nro 152 (1989).

L-M. Laaksonen: Tutkintorekisterin tietojen tarkistus HORGAn kokoomatutkimuksen 1/1977 ja 2/1977 yhteydessä. Tilastokeskus, koulutustilastotoimisto 26.8.1977.

Aarno Laihonon ja Pekka Myrskylä: Use of registers and administrative records in population censuses in Finland. Paper prepared for the European Population Conference, Jyväskylä, June 11-16, 1987.

Aarno Laihonon: The regular labour force survey as a quality survey of the finnish 1985 census. IFDO/IASSIST89 Conference, Jerusalem, May 15-18, 1989.

Tapio Lahtonen: Rakennuskoordinaattien tarkkuuden tutkimus. Maanmittaushallitus, 12.7.1973.

Mauri Levomäki: Raportti VAL 80:n tiedotuksesta. Tilastokeskus, Raportti 1982:11.

Eyvor Lindgren ja Jari Tarkoma: Raportti AET:n koetiedustelusta 1.12.1984. Tilastokeskus 19.3.1985.

Pasi Markelin: Pääasiallinen toiminta -käsite (Type of Activity) väestölaskennoissa. Ammatissa toimiva väestö/työvoima. Tilastokeskus, Muistio 42 (1977).

Pasi Markelin: Peittävyys selvitys, Asunto- ja elinkeinotutkimus 1975. Tilastotiedotuksia VÄ 1978:20.

Pasi Markelin: Laatuongelmat rekistereitä käytettäessä, julkaisussa Tilastojen laadun tutkiminen, Tilastokeskus, Tutkimuksia nro 104 (1984).

Pekka Myrskylä, Pasi Markelin ja Margaretha Ekblom: Vuoden 1980 väestö- ja asuntolaskennan tietotarvetiedustelu. Tilastokeskus, Muistio 1977:47.

Pekka Myrskylä: Vuoden 1980 väestö- ja asuntolaskenta. Raportti Toijalan ja Luumäen koelaskennasta. Tilastokeskus, VAL 80, 6.4.1979.

Erkki Pentinmäki: Väestö- ja asuntolaskentaa koskeva mielipidetutkimus Kauniaisissa ja Särkisalossa tammikuussa 1969. Tilastollinen päätoimisto 14.7.1969.

Erkki Pentinmäki: Väestölaskentatietojen luotettavuus. Demografian jatkokoulutusseminaari 1977, Suomen väestötieteen yhdistyksen julkaisuja N:o 3 (1978).

PTS-johtoryhmä: Tilastokeskuksen pitkän tähtäyksen suunnitelma. Erillisselvitys: Valtion tilastotoimen asema 1980-luvulla. Tilastokeskus, Muistio 1980:60.

Carita Putkonen: VAL 80:n luotettavuustutkimus 9.5.1980. Tilastokeskus, Väestö- ja asuntolaskenta 1980. (Sisältää tutkimussuunnitelman lisäksi liitteen: Väestölaskentojen yhteydessä suoritettut luotettavuustutkimukset).

Carita Putkonen: Luotettavuustutkimus, Väestö- ja asuntolaskenta 1980, Osa I, Selvitys mittaus- ja käsittelyvirheistä. Tilastokeskus, Tutkimuksia nro 99 (1983).

Carita Putkonen: Confidence Study. Population and Housing Census 1980. Tilastokeskus, Tutkimuksia (Studies) 99 (1984). (Edellisen julkaisun engl. käännös).

Carita Putkonen: Luotettavuustutkimus, Väestö- ja asuntolaskenta 1980, Osa II, Peittävyys selvitys. Tilastokeskus, Tutkimuksia nro 100 (1984).

Carita Putkonen: Väestölaskennan laatututkimus; esimerkki laadun mittaamisesta, julkaisussa Tilastojen laadun tutkiminen, Tilastokeskus, Tutkimuksia nro 104 (1984).

Tuula Rissanen: Työvoimatiedustelun luotettavuus vuosina 1976 - 1982. Tilastokeskus, Tutkimuksia nro 106 (1984).

Tuula Rissanen: Työvoimatutkimuksen laadun tutkiminen, julkaisussa Tilastojen laadun tutkiminen, Tilastokeskus, tutkimuksia 104 (1984).

Christian Starck: Väestölaskenta 1985: Tiedotusraportti. Tilastokeskus, Muistio 1987:106.

Christian Starck: Väestölaskenta 1985: Lomakekeruun loppuraportti. Tilastokeskus, Muistio 1988:116.

Christian Starck: Väestölaskenta 1985: Käsittelyvirheselvitys. Tilastokeskus, Muistio 1988:117.

Göran Strengell ja Olavi Mattila: Katsaus vuoden 1960 yleisen väestölaskennan toimeenpanoon. Tilastollinen päätoimisto 8.8.1967, Moniste n:o 7.

Risto Suomela, Paula Koistinen-Jokiniemi, Pellervo Marja-aho ym.: Kansantalouden tilinpidon toimisto, Työllisyys- ja työpanostyöryhmä: raportti (julkaisematon, 1988).

Paula Tiihonen: Tilastot ja suunnittelu valtionhallinnossa. Tilastokeskuksen tilastot valtion keskushallinnon suunnitelmien laadinnassa. Tilastokeskus, Muistio 1981:68.

Tilastoneuvosto, kustannus - hyötyanalyysijaosto: Yhteiskuntatilaston hyödyn ja tarpeellisuuden selvittämisestä. Tilastokeskus, Muistio 1976:35.

Timo Toivonen: Rakennemuutos 1930-1985. Aineistoa toimiala-, luokka- ja kerrostumarakenteen tutkimukseen. Turun kauppa- korkeakoulun julkaisuja, sarja A, 1:1988.

Ari Tyrkkö: Recent Developments in Housing Sample Surveys in Finland. United Nations, Statistical Commission and Economic Commission for Europe. Conference of European Statisticians, Second Joint Meeting on Human Settlements Statistics, 20-23 March 1989.

VL 90 -projekti. Jatkokokeilu väestön työpaikkatietojen keräämisestä henkikirjoituksen yhteydessä Nokialla ja Luopioisissa 1.1.1986. Tilastokeskus, Raportti 1986:14.

VL 90 -projekti. Suunnitelma rekisteripohjaisesta väestölaskentajärjestelmästä. Tilastokeskus, Raportti 1987:4.

Lauri Yli-Pekka ja Risto Heinonen: Vuoden 1985 väestölaskennan loppuraportti. Tilastokeskus, Raportti 1988:7.

Yrittäjäkäsité tilastoissa. Tilastokeskus, Raportti 1986:16.

Vuoden 1985 väestölaskennasta on tehty viisi julkaisua Suomen virallinen tilasto -sarjassa:

- I Väestön taloudellinen toiminta
- II Asuntokunnat ja perheet
- III Asuinolot
- IV Rakennukset ja asunnot
- V Kunnittaiset tiedot

LIITE I

Var och en som försökt räkna antalet moln på himlen inser att räkneoperationer ställer vissa krav på det som är föremål för räkning. Å ena sidan skall det gå att hålla en viss uppsättning entiteter under kontroll som i en 'behållare', och å andra sidan skall de olika entiteterna verkligen vara distinkta och urskiljbara och ha en viss permanens, så att de inte 'flyter' in i varandra, inte genererar nya avkommor eller dör vid växelverkan och i övrigt förhåller sig relativt 'passiva' ---

Erik Wallin: Vardagslivets generativa grammatik (1980, 223)

VUODEN 1980 LASKENNAN LUOTETTAVUUS

Seuraavassa esitetään lyhyesti keskeiset tulokset vuoden 1980 väestölaskennan luotettavuustutkimuksesta. Näin saadaan lukuja, joihin vuoden 1985 väestölaskennan vastaavia tuloksia voidaan verrata. Arvioitaessa näiden laskentojen keskinäistä vertailtavuutta on tärkeätä ottaa huomioon myös vuoden 1980 laskennan luotettavuus.

Vuoden 1980 laskentatietojen laatua on tutkittu varsin perusteellisesti. Henkilötietojen lisäksi tutkittiin asuinhuoneistojen ja rakennusten koordinaattitietojen laatua. Luotettavuustutkimus jakaantui mittaus-, käsittely- ja peittävyysvirheselvityksiin.(1)

Mittausvirheselvitys:

Vuoden 1980 luotettavuustutkimuksen mukaan ammatissa toimivien 15-74-vuotiaiden määrä oli noin 113 000 liian pieni (- 5.1 %). Virhe on samaa suuruusluokkaa kuin vuoden 1985 laskennassa, jossa työvoimaan kuuluvien määrä oli noin 179 000 henkilöä liian pieni (vrt. tekstiosan taulukko 1).

(1) Carita Putkonen: Luotettavuustutkimus, Väestö- ja asuntolaskenta 1980, Osa I, Selvitys mittaus- ja käsittelyvirheistä. Tilastokeskus, Tutkimuksia nro 99 (1983).

Carita Putkonen: Luotettavuustutkimus, Väestö- ja asuntolaskenta 1980, Osa II, Peittävyys selvitys. Tilastokeskus, Tutkimuksia nro 100 (1984).

Taulukko 1: Pääasiallisen toiminnan nettovirheet vuonna 1980

Pääasiallinen toiminta 1980	Nettovirhe	% VAL 80:n määrästä
Ammatissa toimivat	-113000	-5.1 +-2.5
Opiskelijat	+4000	+1.0 +-8.9
Kotitaloustyötä tekevät	+9000	+4.7 +-12.4
Eläkeläiset	+2000	+0.3 +-7.0
Muut ammatissa toimimattomat	+34000	+48.3 +-16.6

Lähde: Putkonen (1983, 28)

Lähes puolet (42 %) ammatissa toimivien nettovirheestä muodostui tapauksista, joissa pääasiallinen toiminta oli tuntematon. Niistä henkilöistä, jotka oli luokiteltu johonkin ammatissa toimimattomien ryhmään virheellisesti, noin 30 000 oli maataloudessa työskenteleviä. Toisaalta noin 10 000 henkilöä oli virheellisesti luettu maatalouden yrittäjäperheenjäseniksi, vaikka he luotettavuustutkimuksen mukaan olivat lähinnä kotitaloustyötä tekeviä. Putkonen toteaaakin, että rajanveto maataloustöiden ja kotitaloustöiden välillä on ollut vaikea.

Vuonna 1980 ammatissa toimivien määrät olivat kaikissa ammattiaseman luokissa liian pienet. Suhteellinen nettovirhe oli suurin yrittäjäperheen jäsenillä.

Taulukko 2: Ammattiasema-tiedon nettovirheet vuonna 1980

Ammattiasema 1980	Nettovirhe	% VAL 80:n määrästä
Palkansaajat	-61000	-3.3 +-3.1
Yrittäjät	-23000	-10.9 +-13.5
Yrittäjäperheen jäsenet	-25000	-24.7 +-21.0

Lähde: Putkonen (1983, 56)

Ammatissa toimivien määrät olivat liian pieniä lähes kaikissa elinkeinoluokissa. Suhteellinen nettovirhe oli suurin luokassa sähkö-, kaasu- ja vesihuolto (luokka 4), kun taas määrällisesti nettovirhe oli suurin luokassa maatalous (luokka 1).

Taulukko 3: Elinkeino-tiedon nettovirheet vuonna 1980

Elinkeino 1980	Nettovirhe	% VAL 80:n määrästä
1 Maatalous	-27000	-9.6 +-11.2
2 Kaivostoiminta
3 Teollisuus	-14000	-2.6 +-7.9
4 Sähkö- yms. huolto	-4000	-16.1 +-41.1
5 Rakennustoiminta	-18000	-11.3 +-15.8
6 Kauppa	-25000	-8.3 +-10.9
7 Kuljetus	+1000	+0.4 +-14.4
8 Rahoitus	-9000	-7.2 +-18.6
9 Palvelut	-21000	-3.8 +-7.9

Lähde: Putkonen (1983, 42)

Noin viidesosassa virheellisesti luokitelluista tapauksista tiedonantaja oli ilmoittanut eri työpaikkatiedot laskennassa ja luotettavuustutkimuksessa.

**Taulukko 4: Ammatti-tiedon netto-
virheet vuonna 1980**

Ammatti 1980	Nettovirhe	% VAL 80:n määrästä
0 Tekninen työ	-23000	-6.1 +-9.8
1 Hallinnollinen työ	-17000	-5.6 +-11.1
2 Kaupallinen työ	+6000	+3.6 +-15.3
3 Maa- ja metsätaloustyö	-39000	-14.2 +-11.3
4 Kaivos- ym. työ
5 Kuljetustyö	-6000	-4.1 +-15.4
6/7 Teollinen työ	-17000	-2.7 +-7.2
8 Palvelutyö	-8000	-3.0 +-11.3
9 Muualla luokittelematon työ	-1000	-12.3 +-75.0

Lähde: Putkonen (1983, 49)

Suurin virhe on luokassa maa- ja metsätaloustyö. Tästä ammattiluokasta puuttui vuonna 1980 noin 39 000 henkilöä.

Vuoden 1980 käsittelyvirheselvitys koski yhteensä 14 tietoa, joiden joukossa oli myös rakennuksia koskevia muuttujia. Seuraavat tiedot olivat mukana sekä vuoden 1980 että vuoden 1985 selvityksessä:

- ammatti
- elinkeino (toimiala)
- liikkuvuustyyppi
- työpaikan sijaintikunta
- työnantajan juridinen muoto

Vuoden 1980 laskennan lomakekäsittely poikkesi monelta kohdin vuoden 1985 ratkaisusta. Monet tiedot esim. kooditettiin suoraan lomakkeelle kuntiin perustetuissa paikallistoimistoissa. Ns. henkilölomakkeelle kooditettiin ammatti, oppilaitostunnus sekä annettiin toimipaikkatunnus, jonka avulla toimipaikkatiedostosta siirrettiin työpaikkaa koskevat tiedot (sijaintikunta, toimiala, juridinen muoto ja liikkuvuustyyppi). Osalle yrittäjistä tai liikkuvaa työtä tekeivistä toimiala- yms. tiedot kooditettiin suoraan ilman toimipaikkatunnuksen käyttöä.

Vuoden 1980 käsittelyvirheselvityksessä oli mukana yhteensä 3 686 henkilölomaketta. Tallennuksen laatua tutkittiin vertailemalla kahteen kertaan tallennettuja tietoja keskenään. Saatujen tulosten mukaan tallennusvirheitä oli alle prosentissa tutkituista tapauksista. Tiedoittain tallennusvirheiden määrät vaihtelivat hyvin vähän. Virheellisesti tallennettuja ammattikoodeja oli koko otoksessa 0.5 % ja toimialakoodeja 0.6 %. Yleisin tallennusvirhe oli tiedon jättäminen kokonaan tallentamatta.

Näitä lukuja ei voida suoraan verrata vuoden 1985 ammatti- ja toimialatietoihin. Silloinhan tallennettiin selväkielinen ammatti- ja/tai toimialatieto. Sen sijaan tulosta voitaneen verrata 1985 laskentalomakkeen numeerisiin tallennustietoihin. Näissä virheellisten tallennustietojen osuus vaihteli 0.3:n ja 2.7 %:n välillä. Poikkeavia numerokoodeja oli 0.6 %. Tallennuksen laatu näyttää siis olleen suunnilleen yhtä hyvä vuonna 1980 ja vuonna 1985.

Mitä tulee lopullisten muuttujien 'bruttovirheisiin' (samalla tavalla luokiteltujen osuus vähennettynä sadasta), vertailun tulokset näkyvät taulukosta 27.

Taulukko 5: Muuttujien käsittelyvaiheessa syntyneet bruttovirheet vuonna 1980 ja 1985

Tieto	1980 %	1985 %
Pääasiallinen toiminta	..	0.8
Kokopäivätyökuukaudet	..	0.4
Osa-aikatyökuukaudet (väh. 20 h/v)	..	0.4
Työttömyyskuukaudet	..	0.3
Ammatissatoimivuus	..	0.3
Ammattiasema	..	1.7
Ammatti (4-numerotaso)	14.1	11.6
Elinkeino (5-numerotaso)	11.9	14.1
Työpaikan sijaintikunta	3.4	5.6
Liikkuvuustyyppi	7.1	8.4
Työpaikan juridinen muoto	6.5	5.5

Vuoden 1980 tiedot: Putkonen (1983, 115)

Bruttovirheiden osuus vuonna 1985 on joskus pienempi ja joskus taas suurempi kuin vuonna 1980. Vaikka tietojen käsittely vuonna 1985 monilta osin poikkesi vuoden 1980 ratkaisuisista, selviä eroja ei ole havaittavissa. Työpaikan

sijaintikunta -tieto näyttää olevan hieman luotettavampi vuonna 1980 - silloinhan jokaisessa kunnassa oli oma laskentatoimisto. Toisaalta taas näyttää siltä, että ammattien esitäyttö ja automaattinen kooditus sekä keskitetty manuaalinen kooditus on ollut omiaan parantamaan ammattitiedon laatua.

Vuoden 1980 käsittelyvirheselvityksessä uusintatutkimuksen tiedot korjattiin, mikäli ne havaittiin virheellisiksi. Vuoden 1985 aineistossa korjattiin vain tallennusvirheet. Vuoden 1985 lukuja voidaan siten pitää bruttovirheen maksimiarvoina - todellinen bruttovirhe on pienempi. Lisäksi luokiteltiin vuonna 1980 maa- ja metsätaloustyössä olleita (toimialaluokka 1) tarkemmin kuin vuonna 1985, jolloin tarkin luokitustaso oli 2-numeroinen. Myös juridinen muoto jaoteltiin tarkemmin vuonna 1980 (15 luokkaa) kuin vuonna 1985 (6 luokkaa).

Käsittelyvirheiden osuus vuoden 1985 laskennassa ei ylittänyt vuoden 1980 tasoa - ainakaan kun tarkastelun kohteena ovat koko maan tiedot.

Vuoden 1980 laskennan peittävyys selvitys keskittyy lähinnä asuntojen peittävyys. Henkilöiden lomaketietojen peittävyystä todetaan, että väestön keskusrekisteristä lisättiin VAL 80:n henkilöiden perusjoukkoon noin 82 000 henkilöä (1.2 % koko väestöstä), joista ei saatu tietoja VAL 80:n lomakkeilla ja jotka eivät olleet laitoksessa.

Vuoden 1980 työpaikkojen koordinaattitietojen peittävyyttä käsitellään luvussa 7 (sivut 79 - 80).

LIITE II

Sammanfattning på svenska

TILLFÖRLITLIGHETEN AV UPPGIFTERNA OM BEFOLKNINGENS
EKONOMISKA VERKSAMHET I FOLKRÄKNINGEN 1985

Folkräkningens uppgifter erhöles både från administrativa register och genom en direkt blankettförfrågnin. Blankettförfrågnin skedde under veckan 11.11 - 17.11.1985. En blankett med åtta frågor postades då till samtliga 15-74-åringar som tillhörde undersökningspopulationen och vilkas adresser var kända. Postenkäten gällde uppgifter om huvudsaklig verksamhet, yrkeställning, arbetsplats, yrke samt arbets- och arbetslöshetsmånader. Allmänna uppgifter på svenska om 1985 års folkräkning finns tillgängliga i publikationen "Befolkningens ekonomiska verksamhet", Statistikcentralen, FOS VI C:107.

I föreliggande undersökning granskas tillförlitligheten av de mest centrala blankettuppgifterna: huvudsaklig verksamhet, yrkeställning, näringsgren och yrke. Jämförbarheten med 1980 års motsvarande uppgifter granskas också. Vissa uppgifter om täckningsgraden av bostädernas och arbetsplatsernas koordinatuppgifter ingår i rapporten. I rapporten evalueras också blanketternas sk. förprintning - arbetsplats- och yrkesuppgifter var i vissa fall färdigt ifyllda på blanketten.

Tillförlitligheten har granskats genom att jämföra folkräkningsuppgifterna med uppgifter från Statistikcentralens arbetskraftsundersökning. I arbetskraftsundersökningen intervjuas varje månad omkring 11 000 personer. Tillförlitlighetsundersökningen bygger främst på en jämförelse med uppgifter om de 2 102 personer som i november 1985 intervjuades för första gången och som också svarade på de tilläggsfrågor som gjorts enkom för tillförlitlighetsundersökningen. Nedan ges en sammanfattning av de centrala resultaten.

1. Uppgifternas tillförlitlighet

Huvudsaklig verksamhet

Undersökningens kanske viktigaste resultat är att antalet sysselsatta i FoB 85 har underskattats rätt kraftigt (se tabell 1). Dethär torde åtminstone delvis bero på att personer vilkas arbete under folkräkningsveckan var av tillfällig karaktär uppgav sig tillhöra någon grupp utanför arbetskraften. Arbetskraftsundersökningen, som görs genom telefonintervjuer, har bättre förutsättningar att få fram personer som utför dylika arbeten.

Exakt hur många sysselsatta som saknas i FoB:en är svårt att säga. Siffran rör sig kring 192 000 personer med en felmarginal på +-64 000. Det är således fråga om ett underskott på omkring 8 %. Det är skäl att observera att också relativt obetydliga arbetsprestationer under folkräkningsveckan gör en person sysselsatt. I folkräkningen har man kanske i högre grad än i arbetskraftsundersökningen tagit reda på hur personerna klassificerar sig själva.

Tabell 1: 15-74-årig befolkning efter huvudsaklig verksamhet

Tillförlitlighetsundersökning	Folkräkningen 1985							Okänd	Inalles
	Arbetskraft Sysse- satta	Arb. lösa	Utanför Stud.	arbetskraften Hush. arb.	Pen- sion.	Bevä- ringar	Övr.		
Arbetskraft									
Sysse-satta %	2306000 93.4	23000 0.9	46000 1.9	13000 0.5	56000 2.3	2000 0.1	7000 0.3	15000 0.6	2469000 100.0
Arbetslösa %	5000 3.9	104000 82.5	5000 4.1	3000 2.6	3000 2.4	- -	- -	6000 4.4	126000 100.0
Utanför arbetskraften									
Studerande %	3000 1.0	3000 1.0	312000 96.5	- -	2000 0.5	- -	2000 0.5	2000 0.5	324000 100.0
Hushållsarbete i hemmet %	10000 7.7	8000 6.4	2000 1.3	83000 62.1	3000 2.4	- -	27000 20.1	- -	133000 100.0
Pensionärer %	15000 2.4	- -	- -	- -	619000 96.6	- -	- -	6000 1.0	641000 100.0
Beväringar %	- -	- -	- -	- -	- -	16000 100.0	- -	- -	16000 100.0
Övriga, okänd %	2000 50.0	- -	- -	- -	2000 50.0	- -	- -	- -	3000 100.0
A. FoB 85 inalles (sampel)									
	2342000	139000	365000	99000	685000	18000	35000	29000	3712000
B. VL 85 inalles (tot. population)									
	2277000	139000	370000	100000	690000	29000	39000	67000	3712000
C. Antal enligt tillförlitlighetsund.									
	2469000 +-64160	126000 27750	324000 +-37440	133000 27960	641000 42920	16000 10200	-	3000	3712000
D. Nettofel (B - C)									
	-192000 +-64160	+13000 27750	+46000 +-37440	-33000 27960	+49000 42920	+13000 10200	-	..	-
E. Relativt nettofel (B-C)/B %									
	-8.4 +- 2.8	+9.3 +-19.8	+12.4 +-10.0	-33.0 +-28.0	+7.1 +-6.2	+44.8 +-35.1	-	..	-
F. Antal rätt klassificerade									
	2306000	104000	312000	83000	619000	16000	-	-	3441000
G. Andel rätt klassificerade (F/A) %									
	98.5	74.8	85.6	83.4	90.4	90.5	-	..	92.7
H. Andelen lika klassificerade 2F/(A + C) %									
	95.9	78.5	90.7	71.2	93.4	95.0	-	-	92.7

Yrkesställning

Endast sysselsatta har klassificerats efter ställning i yrket. Det är därför naturligt att både antalet löntagare och antalet företagare (inklusive företagarnas medhjälpande familjemedlemmar) är för litet i FoB-materialet. Antalet löntagare har underskattats med 126 000, antalet företagare med 65 000.(1)

Näringsgren

Endast sysselsatta har klassificerats efter näringsgren (bransch). Alla näringsgrenar på 1-siffernivå visar ett nettofel med negativt förtecken. Det relativa nettofelet är störst inom el-, gas- och vattenförsörjningen samt inom byggnadsbranschen.(2)

Yrke

Endast sysselsatta har klassificerats efter yrke. De flesta yrkesgrupper i FoB-materialet innehåller därför för få personer. Det verkar också som om man i arbetskraftsundersökningen lyckats tilldela de sysselsatta mera exakta yrkesbeteckningar än i FoB:en. Exempel på dylika yrkeskoder är kontorist, ej specialiserad (151), försäljare och representanter (220), kontorsvaktmästare, kontorsombud m.fl. (582), klasslärare (052) och övriga yrken inom verkstads- och byggnadsarbete (659).

2. Jämförbarheten med data från folkräkningen 1980

De variabler och klassificeringar som användes vid folkräkningen 1985 var med några få undantag de samma som vid föregående folkräkning 1980. Jämförbarheten är därför i regel relativt god. En omständighet som i viss grad försvårar jämförbarheten är att FoB 85 i huvudsak beskriver befolkningens ekonomiska verksamhet under en vecka, folkräkningsveckan 11. - 17.11.1985. Vid folkräkningen 1980 var tidsperspektivet i regel 12 månader. Uppgifter om yrke och arbets-

(1) Se "Taulukko 5", sida 35. Palkansaaja = löntagare, Yrittäjät ja yrittäjäperheen jäsenet = företagare och medhjälpande familjemedlemmar, Ei työlliset = icke sysselsatta. A - H samma som i tabell 1.

(2) Se "Taulukko 8" och "Taulukko 9", sidorna 39 och 41. En svenskspråkig förteckning över näringsgrenarna ingår t.ex. i FoB-publikationen "Befolkningens ekonomiska verksamhet" FOS VI C:107.

plats gällde den huvudsakliga arbetsplatsen under det gångna året. Det förändrade tidsperspektivet försvårar jämförelser av vissa säsongbetonade yrkens styrkeförhållanden. Den tidigare nämnda folkräkningspublikationen innehåller ett antal tabeller som belyser de skillnader som det förändrade tidsperspektivet skapar. De allra flesta (92.5 %) av dem som år 1980 tillhörde den yrkesverksamma befolkningen (minst 6 arbets- och/eller arbetslöshetsmånader) tillhörde också den sysselsatta arbetskraften vid räkningstidpunkten (förvärvs-arbetade under räkningsveckan).

Nämnas kan att FoB 1980 enligt en evalueringsstudie underskattade den yrkesverksamma befolkningens storlek med omkring 113 000 personer (relativt nettofel -5.1 %). Det är möjligt att denna omständighet i viss mån ökar jämförbarheten mellan de båda räkningarna.

En jämförelse av uppgifterna om arbetsplatsens belägenhet från de båda folkräkningsåren försvåras i endel fall av att täckningsgraden för uppgifterna om fasta arbetsplatsers koordinater har stigit (i hela landet från 91.3 % till 98.2 %). År 1985 försökte man också i högre grad än vid folkräkningen 1980 undvika att ange bilchaufförer mm. såsom "rörliga" i flera kommuner. Antalet "arbetsplatser" i kommunerna och i kommunernas delområden har därför i medeltal stigit med några procentenheter också i de fall att det inte har förekommit någon faktisk ökning. Kommunvisa uppgifter om koordinatuppgifternas täckningsgrad (variationen är relativt stor) kan erhållas från Statistikcentralens FoB-enhet.

LIITE III

KYMMENTEN HYVÄÄ NEUVOA

Tutustu seuraaviin ohjeisiin ennen kuin käytät väestölaskenta-aineistoa.

1. *Selvitä, soveltuuko laskenta-aineisto tarkoittamaasi käyttöön ja onko lisää informaatiota saatavissa muista lähteistä.*

Väestölaskenta on yksi monista yhteiskuntaa koskevan tiedon lähteistä. Laskennan valttina on sen *kokonaistutkimuksen* luonne. Vain väestölaskennoista saadaan alueellisesti yksityiskohtaisia tietoja väestön taloudellisesta toiminnasta.

Vahvoin puoliin kuuluu myös *monipuolisuus*. Laskennassa voidaan tarkastella henkilöitä perheittäin ja asuntokunnittain jonkin tietyn ominaisuuden suhteen (esim. jokin ammattiryhmä). Asuntokunta- ja perhetiedot voidaan liittää huoneistoihin, joiden ominaisuuksia voidaan tutkia (esim. pinta-ala, varustetaso). Rakennuksia, joissa asunnot sijaitsevat, voidaan vuorostaan tilastoida rakennusvuoden, lämmitystavan, rakennusaineen jne. mukaan. On myös mahdollista selvittää, miten eri ryhmien ominaisuudet muuttuvat laskennasta toiseen.

Väestölaskentojen heikkouksiin voidaan lukea tietynlainen epävarmuus tietojen luotettavuudesta, joskus muuttujittain ilmenevä täydentävien tietojen niukkuus sekä ajallisiin vertailuihin liittyvät vaikeudet.

Lomakekyselyn kohdistuminen koko (työikäiseen) väestöön rajoittaa sekä kysymysten määrää että laajuutta. Postikyselyssä ovat myös mahdollisuudet tarkistuskysymysten tekemiseen vähäiset. Riippuvuus monista hallinnollisista rekistereistä rajoittaa niin ikään mahdollisuuksia saada sellaista tietoa, jota viranomaisilla ei ole (esim. palkkiot ja korvaukset, joita ei ole ilmoitettu veroviranomaisille, asuminen ilman muuttoilmoitusta, ulkomailla suoritettut tutkimukset). Väestölaskentojen luonne poikkileikkaustietoa tuottavina kertatutkimuksina voi joskus vaikeuttaa ajallisten muutosten tutkimista.

Toisinaan laskentatietoja on täydennettävä muilla soveliailla aineistoilla. Mikäli tarvitaan koko maan osalta mahdollisimman tuoreita tietoja työttömyydestä, työtunneista, elinkeinorakenteesta ym., voi olla hyödyllistä käyttää Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen aineistoa,

jonka tiedot ovat tuoreempia kuin laskennan vastaavat tiedot. Sen, joka on kiinnostunut vain jostakin yksittäisestä muuttujasta (esim. demografiset tiedot, tulot, koulutus) ja jolle riittää vähäisempi määrä taustamuuttujia, kannattaa väestölaskentatietojen lisäksi perehtyä myös muihin tietolähteisiin (esim. Tilastokeskuksen väestö-, palkka- ja koulutustilastot).

2. *Selvitä, mitä tietoja kuuluu väestölaskentojen tietosisältöön ja mitä taulukoita on julkaistu tai saatavissa Tilastokeskuksen arkistosta ja aluetietokannasta. Ota yhteys henkilötilastolinjan erityisselvitysryhmään, mikäli haluaaasi taulukkoa ei ole olemassa.*

Vain murto-osa laskenta-aineistosta tuotetuista tauluista sisältyy julkaisuihin. Kaikki julkaisutaulut ovat saatavissa Tilastokeskuksen arkistosta myös lääneittäin (ja pääkaupunkiseudusta). Julkaisujen tauluja voidaan lisäksi tilata kunnittain verraten edulliseen hintaan. Jokaisen vuoden 1985 väestölaskennan julkaisun liitteenä on luettelo laskennan tilastopakettien kunnittaisista tauluista (ns. K-tauluista). Aluetietokannassa (ALTIKA) on runsaasti tietoja väestölaskennoista. Tilastokeskus tekee myös asiakkaiden tilauksesta taulukkoja maksullisina erityisselvityksinä.

3. *Lue taulukon otsikko huolellisesti. Kiinnitä huomiota siihen, mikä on taulukon perusjoukko ja miten eri käsitteet on määritelty. Taulukko saattaa sisältää aivan muuta kuin aluksi kuvittelet. Käytetyt käsitteet on määritelty kussakin väestölaskentajulkaisussa.*

Huomaa esimerkiksi, että

- Kaksi taulukkoa voi näyttää samanlaisilta, mutta kuitenkin erota perusjoukoltaan toisistaan (esim. koko väestö, 15 - 74-vuotias väestö, työvoima, työlliset).
- Lapset ja kotona työskentelevät ovat saaneet asuntokuntansa viitehenkilön elinkeinon ja sosioekonomisen aseman.
- Sosioekonomisen aseman luokituksessa katsotaan myös yrittäjän avustavat perheenjäsenet yrittäjiksi.
- Työttömyyseläkettä saaneet on luettu eläkeläisiin.
- Kohtaan "Ei työssäolokuukausia" kuuluvat myös henkilöt, joiden työssäolokuukausien määrästä ei ole saatu tietoa.
- Ammatti- ja elinkeinoluokituksiin liittyvät nimikkeet eivät kerro yksiselitteisesti ja tyhjentävästi, miten eri ryhmät luokitellaan.
- Tutkintotiedot koskevat henkilön korkeinta ammatillista tutkintoa.
- Tiedot esim. ammatista ja työpaikasta ovat laskentaviihköitä, kun taas muut tiedot, kuten esim. tulotiedot, koskevat koko vuotta 1985.

4. *Varmistaudu siitä, ovatko eri vuosien tiedot keskenään vertailukelpoisia.*

Eri laskentojen tiedot eivät aina ole keskenään vertailukelpoisia. Täydellistä vertailtavuutta onkin useimmiten mahdotonta saavuttaa. Tämä johtuu paitsi luokitusten uudistamisesta myös yhteiskunnassa tapahtuneista muutoksista. Joskus vertailtavuutta voidaan parantaa tyytymällä karkeampaan luokitukseen. Tarkasteltaessa väestön taloudellista toimintaa vuosien 1980 ja 1985 laskennoissa päästään parhaaseen tulokseen käyttämällä myös vuonna 1980 perusjoukkona työllistä työvoimaa.(1) Usein voidaan vertailuissa kuitenkin käyttää rinnakkain ammatissa toimivan väestön (1980) ja työvoiman (1985) käsitteitä.

Väestölaskennoissa tutkitaan yleensä suhteellisen hitaasti muuttuvia rakenteita ja ilmiöitä. Suuret erot eri vuosien tiedoissa voivat olla merkinä tietojen huonosta vertailtavuudesta. Muutoksen suunnan arvioiminen saattaa myös edellyttää tietoja useammasta kuin kahdesta laskennasta.

5. *Älä kiinnitä liian suurta huomiota pieniin eroihin.*

Mitä tarkempaa luokitusta käytetään, sitä suurempi on yleensä tietoihin liittyvä epävarmuus. Tietojen laatutaso on korkea, kun kyseessä ovat tietyt rekistereistä saadut tiedot kuten demografiset tiedot (ikä, sukupuoli, siviilisääty, kieli ja kansalaisuus) tai tiedot tuloista ja koulutuksesta. Muiden tietojen luotettavuus sitä vastoin ei ole niin hyvä. Tämän luotettavuustutkimuksen tärkeimpiä tuloksia on tieto työllisen työvoiman liian alhaisesta määrästä.

6. *Syysuhteiden erittelyssä on oltava varovainen.*

Julkaistut väestölaskentataulukot ovat ensi sijassa kuvailevia eivätkä syysuhteita tarkastelevia. Jos tarkoituksena on selvittää esim. sukupuolen ja tulojen välistä yhteyttä, on otettava huomioon myös muiden muuttujien,

(1) Työlliseen työvoimaan luetaan kaikki 15 - 74-vuotiaat henkilöt, jotka laskentaviikolla olivat ansiotyössä. Ammatissa toimivaan väestöön taas on luettu kaikki 15 - 74-vuotiaat henkilöt, jotka 12 viimeisen kuukauden aikana olivat olleet yhteensä vähintään kuusi kuukautta työssä ja/tai työttöminä.

kuten esim. työssäolokuukausien ja iän, vaikutus. Väestölaskentataulukot antavat vain poikkeuksellisesti mahdollisuuden tehdä kausaalisuhteita koskevia suoraviivaisia johtopäätöksiä.

7. *Ole varovainen, kun mittaat laskentamuuttujien avulla asiota, joita ne täsmälleen katsoen eivät kuvaa.*

Esimerkiksi valtionveronalaiset tulot eivät ole sama asia kun käytettävissä olevat tulot eikä henkilöä kohden laskettu huoneistopinta-ala ehkä ole asumistason paras mitta. Osa ulkomaan kansalaisista taas on tosiasiassa syntynyt Suomessa.

8. *Huomaa, että muuttujien osittaiskato saattaa joissakin tapauksissa olla melko suuri.*

Joissakin kunnissa saattaa suhteellisen monesta rakennuksesta puuttua koordinaattitiedot. Tällaisissa rakennuksissa sijaitsevia asuinhuoneistoja ja työpaikkoja ei ole voitu tilastoida osa-alueittain ja taajamittain.

9. *Muista, että prosenttiluvut ovat riippuvaisia käyetyistä perusluvuista. Käsitteellinen ero prosentin ja prosenttiyksikön välillä on hyvä pitää mielessä. Ota myös huomioon, että on mahdollista laskea sekä rivi- että sarakeprosentteja.*

Koska vain työlliset on luokiteltu esim. ammatin ja toimialan mukaan, on yleensä luontevinta käyttää työllistä työvoimaa peruslukuna prosentteja laskettaessa (eikä esim. koko työvoimaa tai koko väestöä).

Jos maanviljelijöiden määrä A:n kunnassa aiempänä laskenta-ajankohtana oli 220 (30 % kunnan työllisistä) ja myöhempänä ajankohtana 160 (10 % kunnan työllisistä), suhteellinen muutosprosentti on $100 \times (160-220)/220 = -27.3 \%$. Maanviljelijöiden osuus on sitä vastoin laskenut 20 prosenttiyksikköä.

10. *Jos väestölaskennan taulukoissa on jotakin epäselvää tai jos Sinulla muuten on kysyttävää laskennoista, niin ota yhteys Tilastokeskuksen väestölaskentayksikköön.*

TIO GODA RÅD

Läs igenom följande sidor innan Du tar i tu med Ditt folkräkningsmaterial.

1. Tag reda på om folkräkningsdata är lämpliga för den aktuella frågeställningen och om tilläggsuppgifter kan erhållas från andra datakällor.

Folkräkning är en av många möjliga metoder genom vilka man kan få kunskap om samhället. Dess styrka ligger i det faktum att det är en *totalundersökning*. Det är endast genom folkräkningar som det är möjligt att få regionalt detaljerade uppgifter om befolkningens ekonomiska verksamhet.

Mångsidigheten utgör också en stark sida. I folkräkningarna kan personer med vissa egenskaper (t.ex. en yrkesgrupp) studeras med avseende å det hushåll eller den familj som de är medlemmar i (t.ex. hushållets storlek, typ av familj). Hushållen och familjerna kan kopplas till bostäder vilkas egenskaper kan kartläggas (t.ex. våningsyta, utrustning). De byggnader i vilka bostäderna är belägna kan i sin tur undersökas i avseende å byggnadsår, uppvärmningssätt, byggmaterial osv. Det är också möjligt att studera hur olika gruppers egenskaper förändrats mellan två eller flere räkningstidpunkter.

Till folkräkningarnas svaga sidor hör igen en viss osäkerhet visavi uppgifternas tillförlitlighet, ibland en brist på kompletterande uppgifter samt vissa svårigheter med att göra tillförlitliga jämförelser över tid.

En direkt förfrågning riktad till hela befolkningen (i arbetsför ålder) ställer gränser för både frågeantal och -omfång. I en postenkät är också möjligheterna till kontrollfrågor begränsade. Beroendeförhållandet till olika administrativa register begränsar igen möjligheten att få reda på sådant som inte myndigheterna känner till (t.ex. lön och arvoden som inte uppgivits för skattemyndigheterna, boende utan anmälning i lägenhet, utomlands utförda examina). Folkräkningarnas karaktär av engångsundersökningar med koncentration på tvärsnittsdata kan i vissa fall försvåra analyser av förändringar över tid.

Ibland måste folkräkningsuppgifterna kompletteras med lämpligt surveymaterial. Den som behöver möjligast färsk data uppgifter över hela landet om arbetslöshet, arbetstimmar, näringsstruktur mm. gör också klokt i att utnyttja material från Statistikcentralens arbetskraftsundersökning,

vars uppgifter är färskare än motsvarande folkräkningsdata. Den som är intresserad av frekvensfördelningen för en enskild variabel (t.ex. demografiska uppgifter, inkomst, utbildning), och som nöjer sig med ett färre antal bakgrundsvariabler gör också klokt i att förutom folkräkningarna konsultera andra datakällor (t.ex. Statistikcentralens befolknings-, löne- och utbildningssstatistik).

2. *Tag reda på vilka uppgifter som är med i folkräkningsmaterialet, vad som är färdigt publicerat och vad som kan erhållas från Statistikcentralens arkiv och regionaldatabas. Kontakta individstatistikens utredningsenhet om Du vill ha en skraddarsydd tabell.*

Endast en bråkdel av alla de tabeller som gjorts har publicerats. Samtliga uppgifter som ingår i 1985 års folkräkningspublikationer finns tillgängliga på länsnivå (och för huvudstadsregionen) i Statistikcentralens arkiv. Publikationernas tabeller kan också beställas på kommunnivå till ett överkomligt pris. Observera också att det som bilaga till samtliga FoB 85-publikationer finns en förteckning över kommunvisa tabeller (sk. K-tabeller). Regiondatabasen ALTIKA innehåller en mängd både nyare och äldre folkräkningsuppgifter. I Statistikcentralen finns en enhet som gör avgiftsbelagda specialutredningar enligt beställarens önskemål.

3. *Läs tabellrubriken noggrant. Tag reda på vilken tabellens grundpopulation är och hur olika begrepp har definierats. Det kan hända att tabellen innehåller annat än vad du tror. I folkräkningspublikationerna finns information om hur olika begrepp definierats.*

Två tabeller kan se alldeles lika ut, men ändå skilja sig från varandra visavi grundpopulationen (t.ex. hela befolkningen, 15-74-åringar, arbetskraften, sysselsatta). Observera att barn och hemmaarbetande i vissa tabeller har fått sin näringsgren och socioekonomiska position bestämd genom hushållet referensperson. I klassifikationen efter socioekonomisk ställning räknas även företagares medhjälpande familjemedlemmar till företagarkategorin. Personer som erhållit arbetslöshetspension räknas till pensionärerna. "Ej arbetsmånader" innefattar även personer, vars arbetsmånadsantal är okänt. Yrkes- och näringsgrensomenklaturen ger inte alltid en fullständig bild av vilka alla grupper som fått en viss kod. Examensuppgifterna gäller den högsta yrkesmässiga examen. Observera att uppgifterna om t.ex. yrke och arbetsplats gäller folkräkningsveckan, medan andra uppgifter, t.ex. inkomster gäller hela året 1985.

4. *Försäkra Dig om att uppgifter från olika år kan jämföras med varandra.*

Folkräkningsuppgifter från olika år är inte alltid jämförbara. Fullständig jämförbarhet är också i många fall omöjlig att nå. Dethär beror minst lika mycket på att samhället förändrats som på att vissa klassifikationer har reviderats. Ibland når man en högre jämförbarhet genom att använda sig av en grövre indelning. Då det gäller uppgifter om befolkningens ekonomiska verksamhet blir jämförbarheten mellan folkräkningarna 1980 och 1985 något bättre ifall data om den sysselsatta arbetskraften 1980 utnyttjas.(1) I många fall går det emellertid bra att göra direkta jämförelser mellan yrkesveksamma 1980 och sysselsatta 1985. Folkräkningarna koncentrerar sig i regel på att kartlägga strukturer och mönster som förändras relativt långsamt. Mycket stora skillnader mellan uppgifter från olika år kan speciellt vara ett tecken på att uppgifterna inte är helt jämförbara.

5. *Lägg inte alltför stor vikt vid små skillnader.*

Räkningsuppgifterna är sällan helt säkra. Ju noggrannare klassificeringarna är, desto osäkrare är i allmänhet också uppgifterna. Uppgifter med hög tillförlitlighet är dels demografiska uppgifter såsom ålder, kön, civilstånd, språk och medborgarskap, dels vissa registeruppgifter såsom inkomster och examina. Tillförlitligheten av övriga uppgifter är lägre eller okänd. Tillförlitlighetsundersökningens kanske viktigaste slutsats är att uppgiften över antalet sysselsatta är för lågt.

6. *Vid analys av orsakssamband krävs extra försiktighet*

De publicerade folkräkningstabellernas tyngdpunkt ligger i beskrivning, inte i kausalanalys. Den som t.ex. vill ta reda på om det finns ett (orsaks)samband mellan kön och inkomst bör på lämpligt sätt beakta inflytelser från andra variabler såsom t.ex. arbetsmånader och ålder. Det är endast undantagsvis som folkräkningstabellerna ger tillräckligt stöd för kausala slutledningar.

(1) De som förvärvsarbetade under folkräkningsveckan tillhör den sysselsatta arbetskraften. Till den yrkesverksamma befolkningen hör de som under de senaste 12 månaderna förvärvsarbetat och/eller varit arbetslösa minst 6 månader.

7. *Var försiktig då du använder folkräkningens variabler som mått på någonting annat än vad de egentligen mäter.*

Statsskattepliktiga inkomster är inte det samma som disponibla inkomster. Bostadsyta/person är kanske inte det bästa måttet på boendestandarden. En del av personer med utländskt medborgarskap är faktiskt födda i Finland.

8. *Ta i betraktande att det partiella bortfallet i enskilda fall kan vara relativt stort.*

I vissa kommuner saknar relativt många byggnader koordinater. Bostäder och arbetsplatser som är belägna i dylika byggnader har inte kunnat inkluderas i tabeller över delområden eller tätorter.

9. *Observera att valet av grundtal alltid påverkar procentsiffrorna. Skillnaden mellan procent och procentenheter är viktig. Observera att procenttal kan räknas både enligt rad och enligt kolumn.*

Eftersom endast sysselsatta har klassificerats efter t.ex yrke och näringsgren är det i regel förnuftigast att ha den sysselsatta arbetskraften som grundtal (och inte t.ex. hela arbetskraften eller hela befolkningen).

Om antalet jordbrukare i kommun A vid ett tidigare räkningstillfälle var 220 (30 % av kommun A:s sysselsatta) och vid ett senare tillfälle 160 (10 % av kommun A:s sysselsatta) är den procentuella nedgången $100 \times (160-220)/220 = -27.3 \%$. Jordbrukarnas andel har däremot sjunkit med 20 procentenheter.

10. *Om det i tabellerna finns någonting som du inte förstår eller om Du vill fråga någonting annat om folkräkningarna så tag kontakt med Statistikcentralens FOB-enhet.*

Tilastokeskus suorittaa marraskuun 17. päivänä lakiin perustuvan väestölaskennan.

Kaikkien 18.11.1910-17.11.1970 syntyneiden on täytettävä tämä lomake (laki ammatti- ja elinkeinotutkimuksesta 377/85, asetus 440/85).

Tilastokeskus on valtion virasto, jonka tehtävänä on laatia yhteiskuntaa kuvaavia tilastoja. Väestölaskennoilla kuvataan muun muassa väestön työssäkäyntiä sekä elinkeino- ja ammattirakennetta.

Lomakkeella kerättäviä tietoja käytetään yksinomaan tilastollisiin tarkoituksiin. Lain mukaan Tilastokeskus pitää yksityistä henkilöä koskevat tiedot salassa.

Palauttaa lomake oheisessa palautuskuoreessa ilman postimaksua viimeistään 22.11.1985.

Nimi

Osoite

1 **Henkilötunnus**
(sosiaaliturvatunnus)

Syntymäpäivä kuukausi vuosi-tunnusosa

2 **Toimintanne viikolla 11.11.-17.11. 1985**

Merkitkää rasti (x) Teihin sopivan vaihtoehdon kohdalle. Jos olitte ansiotyössä yhtenäkin päivänä tai tilapäisesti poissa työstä loman, sairauden tai muun sellaisen vuoksi, valitkaa jokin kohdista 1-4.

- 1 Palkansaaja
- 2 Yksinäisyrittäjä tai ammatinharjoittaja (ei palkattua työvoimaa)
- 3 Työnantajayrittäjä tai ammatinharjoittaja (palkattua työvoimaa)
- 4 Yrittäjän avustava perheenjäsen (katso ohjetta)
- 5 Työtön tai pakkolomalla
- 6 Eläkeläinen
- 7 Opiskelija tai koululainen
- 8 Varusmies tai siviilipalvelusmies
- 9 Omaa kotitaloutta hoitava
- 0 Muu, mikä? _____

OHJEET

Ansiotyöllä tarkoitetaan kaikkea tuloa tuottavaa työtä. Myös ilman varsinaista palkkaa tehty työ perheenjäsenen maatilalla tai yrityksessä katsotaan ansiotyöksi. Jos teitte päätyön ohessa sivutyötä, antakaa tiedot päätyöpaikan mukaan.

Palkansaaja ovat kaikki, jotka tekevät toisen palveluksessa työtä palkkaa tai palkkiota vastaan. Palkansaajiksi katsotaan myös apurahan saaja sekä henkilö, joka työskentelee päätoimisesti osakeyhtiössä, jonka osakas hän on.

Yrittäjä tai ammatinharjoittaja on henkilö, joka hoitaa omaa yritystään, vijelee omistamaansa tai vuokraamaansa maatilaa taikka harjoittaa itsestä (esim. ompelijan tai kirjailijan) ammattia.

Yrittäjän avustava perheenjäsen on henkilö, joka ilman varsinaista palkkaa työskentelee samassa taloudessa asuvan yrittäjän yrityksessä.

Työttömällä tarkoitetaan henkilöä, joka on työtä vailla, etsii työtä ja on työhön käytettävissä tai on lomautettu palkatta.

Eläkeläisiä ovat vanhuus-, työ-, työkyvyttömyys-, työttömyys-, luopumis-, sukupolvenvaihdos- tai rintamasotilaseläkkeellä olevat ja syyntingillä tai vanhuudentuella elävät. Sen sijaan perhe-eläkkeen varassa elävät rasti kohdan "Muu".

Opiskelulla tai koulunkäynnillä tarkoitetaan päätoimista opiskelua oppilaitoksessa sekä opiskeluun liittyvää palkatonta työharjoittelua.

Muukai toiminnaksi luetaan omaisuustuloilla, säästöillä tai perhe-eläkkeellä eläminen ja muu edellisiin ryhmiin kuulumaton toiminta, josta ei makseta palkkaa.

NE JOTKA MERKITSIVÄT EDELLISESSÄ KYSYMYKSESSÄ RASTIN KOHTAAN 1, 2, 3 TAI 4, VASTAAVAT JATKOKYSYMYKSIIN. MUUT SIIRTYVÄT SUORAAN KYSYMYKSEEN 8.

TYÖPAIKKAA KOSKEVAT KYSYMYKSET

3 Työpaikkanne nimi viikolla 11.11.-17.11.1985

Jos olette maanviljelijä tai harjoittatte itsenäistä ammattia, jättäkää rivi tyhjäksi ja ilmoittakaa elinkeinonne kysymyksessä 4.

Ilmoittakaa työpaikan nimi täsmällisesti, kuten esimerkiksi Virtasen autokorjaamo Ky, Valtionrautatiet, Kalevan seurakunta, Tmi Kalle Kulmala ja Oy Kvarrto Ab.

Jos työnantajanne on kunta, ilmoittakaa työpaikkanne nimi ilman kunnan nimeä seuraavassa muodossa: Rakennusvirasto, Sosiaalitoimisto jne.

4 Työpaikan toimiala (ammattinharjoittajan elinkeino)

1 Maa-, metsä- tai karjalous. Montako kuukautta teitte metsätöitä 12 viime kuukauden aikana? kuukautta

2 Muu, mikä?

(Esim. konepaja, elintarvikemyymälä, peruskoulu)

Toimialalla tarkoitetaan työpaikkanne toiminnan lajia tai tuotantosuuntaa. Kaikilla samassa työpaikassa työskentelevillä on sama toimiala ammatista riippumatta. Toimialoja (elinkeinoja) ovat esimerkiksi

- hammaslääkärin vastaanotto
- lasten perhepäivähoito
- viihdemusiikkitoiminta
- putkiasennustyöt
- naisten asustekauppa
- oikeusapu toimisto
- siivous
- puunsahaus
- kiinteistöjen hoito
- TV-huolto
- tiloimisto
- kankaiden valmistus

Jos työpaikassanne harjoitetaan toimintaa eri aloilla, ilmoittakaa niistä pääasiallinen.

5 Työpaikan sijaintikunta

1 Sama kuin asuinkunta

2 Muu kunta, mikä?

3 Vaihtelee (katso ohjetta)

Asuinkunnaksi katsotaan tässä se kunta, jossa henkilöllä on lainmukainen kotipaikka.

Työpaikan sijaintikunta on vaihteleva silloin, kun työtä jatkuvasti tehdään usean kunnan alueella eikä työhön päivittäin saavuta saman toimipaikan kautta (esim. kiitoinjan kuljettajan tai kauppaedustajan työ).

6 Työpaikan tarkka lähiosoite

1 Oman asunnon yhteydessä (esim. maanviljelijällä)

2 Muu osoite, mikä?

(Katuosoite tai sen puuttuessa muu tarkka sijainti)

3 Työ on liikkuvaa (katso ohjetta)

Ilmoittakaa sen paikan osoite, jossa teitte työtänne.

Jos katuosoite puuttuu, antakaa muu tarkka sijainti, kuten esimerkiksi Kaukopään tehtaasta, Varuskunta, Mikkolan teollisuusalue tai Kauppatori.

Työ on liikkuvaa, jos henkilö päivittäin työssään matkustaa tai liikkuu paikasta toiseen (esim. taksiautoilija tai merimies). Jos työhön kuitenkin säännöllisesti saavutaan saman kiinteän toimipaikan kautta, ilmoitetaan sen osoite (esim. postinkantaja ilmoittaa postitoimipaikan osoitteen).

AMMATTIA KOSKEVA KYSYMYS

7 Ammatti työpaikassa viikolla 11.11.-17.11.1985

Ilmoittakaa työtehtäviänne kuvaava ammatinimike, ei oppiarvoa tai arvonimeä.

(Esim. koneinsinööri, atk-suunnittelija, maatalon emäntä)

Ilmoittakaa ammattinne

esim. näin
äidinkielenopettaja
pankkitoimihenkilö
osastopäällikkö
kauppias, kampaaja
hitsaaja, rauditusapumies
sähköurakoitsija
putkiasentaja
vaiheopelija

ei näin
maisteri
merkonomi
diplomi-insinööri
liikkeenharjoittaja
työmies
urakoitsija
asentaja
vaatetustehtaan työntekijä

KAIKKI VASTAAVAT

8 Montako kuukautta olitte ansiotyössä tai työttömänä 12 viime kuukauden aikana (18.11.1984-17.11.1985)?

Kokopäivätyössä kuukautta

Osa-aikatyössä vähintään 20 tuntia viikossa kuukautta

Osa-aikatyössä alle 20 tuntia viikossa kuukautta

Työttömänä ja etsinyt työtä tai pakkolomalle kuukautta

Ei ansiotyössä eikä työttömänä

Työssäolojeksi lasketaan

- työ, josta saitte palkkaa tai palkkiota
- työ omassa yrityksessä, maatilalla tai itsenäisenä ammatinharjoittajana
- ilman varsinaista palkkaa tehty työ perheenjäsenen maatilalla tai yrityksessä
- tilapäinen poissaolo työstä sairauden, loman, äitiysloman tai muun sellaisen vuoksi
- myös lyhytaikainen ja tilapäinen ansiotyö

Osa-aikatyöksi katsotaan työ, jossa työaika on alle 30 tuntia viikossa tai enintään 120 tuntia kuukaudessa. Jos työaika vaihtelee viikoittain, antakaa tiedot keskimääräisen työajan mukaan (ilman ylityötä). Jos teitte kokopäivätyön ohessa sivutyötä, älkää ilmoittako sitä.

Statistikcentralen förrättar lagstadgad folkräkning den 17 november 1985.

Alla 18.11.1910-17.11.1970 födda bör fylla i blanketten (lagen om yrkes- och näringsutredning 377/85, förordning 440/85).

Statistikcentralen är ett statligt ämbetsverk med uppgift att göra upp statistik över samhället. I folkräkningarna utreds bl.a. befolkningens sysselsättning samt närings- och yrkesstruktur.

De uppgifter som insamlas på blanketten används endast för statistiska ändamål. Enligt lag hemlighåller Statistikcentralen alla uppgifter om enskilda personer.

Returnera blanketten senast 22.11.1985 i bifogade svarskuvert. Frimärke behövs inte.

Namn

Adress

① Personbeteckning
(socialskyddssignum)

Födelsedag månad år - signum

② Er verksamhet under veckan 11.11.-17.11. 1985

Kryssa för (x) det alternativ som passar in på Er. Om Ni förvärvsarbetade under minst en dag eller var tillfälligt borta från arbetet på grund av semester, sjukdom eller dylikt, väljer Ni någon av punkterna 1-4.

- 1 Löntagare
- 2 Ensamföretagare eller yrkesutövare utan avlönad arbetskraft
- 3 Arbetsgivarföretagare eller yrkesutövare med avlönad arbetskraft
- 4 Företagares medhjälpande familjemedlem (se anvisning)
- 5 Arbetslös eller permitterad
- 6 Pensionär
- 7 Studerande eller skolelev
- 8 Beväring eller civiltjänstgörare
- 9 Sköter eget hushåll
- 0 Annat, vad? _____

ANVISNINGAR

Med förvärvsarbete avses allt arbete som ger inkomster. Även det arbete som utförs utan egentlig lön på familjemedlems jordbruk eller företag räknas som förvärvsarbete. Om Ni hade två arbetsplatser, skall Ni lämna uppgifterna enligt den huvudsakliga.

Löntagare är alla personer i annans tjänst som får ersättning för sitt arbete i form av lön eller arvode. Som löntagare räknas även personer som lever på stipendium och personer som är anställda i aktieföretag där de är delägare.

Företagare eller yrkesutövare är den som sköter sitt eget företag, odlar sitt eget eller arrenderat jordbruk eller som självständigt utövar ett yrke (t.ex. sömmerska eller författare).

Företagares medhjälpande familjemedlem är den som utan egentlig lön arbetar i någon hushållsmedlems företag.

Arbetslös är den som inte har arbete och söker arbete och är beredd att ta ett arbete eller som är permitterad.

Pensionär är den som har ålderdoms-, arbets-, invaliditets-, arbetslöshets-, avträdelse-, generationsväxlings- eller frontmannapension samt den som lever på sytning eller ålderdomsstöd. Däremot väljer den som lever på familjepension alternativet "Annat".

Med studier eller skolgång avses studier på heltid vid läroanstalt samt oavlönad arbetspraktik i anslutning till studierna.

Som **annat** räknas att leva på kapitalinkomster, besparingar eller familjepension och sådan verksamhet som inte hör till ovan nämnda grupper och för vilken lön inte betalas.

DE SOM I FÖREGÅENDE FRÅGA KRYSSAT FÖR PUNKT 1, 2, 3 ELLER 4, SVARAR PÅ EFTERFÖLJANDE FRÅGOR. ÖVRIGA GÅR DIREKT TILL FRÅGA 8.

ARBETSPLATS

③ Namnet på Er arbetsplats under veckan 11.11.-17.11.1985

Om Ni är jordbrukare eller om Ni självständigt utövar ett yrke, lämna raden tom och uppgive Er näringsgren vid fråga 4.

Uppge namnet på arbetsplatsen exakt, t.ex. Anderssons Bilverkstad Kb, Statsjärnvägarna, Fma Kalle Karlsson eller Oy Kvaritto Ab.

Om Ni är anställd av kommunen, uppgive namnet på Er arbetsplats utan kommunens namn på följande sätt: Byggnadskontoret, Socialkansliet osv.

④ Arbetsplatsens bransch eller näringsgren

1 Jord- eller skogsbruk, boskapsskötsel. Hur många månader utförde Ni skogsarbete under de 12 senaste månaderna? månader

2 Annan, vilken?

(T.ex. mekanisk verkstad, livsmedelsaffär, grundskola)

Med bransch avses verksamhetens art eller produktionsinriktningen på arbetsplatsen. Alla som arbetar på samma arbetsplats har samma bransch oberoende av yrke. Branscher (näringsgrenar) är t.ex.

- tandläskarmottagning
- familjedagvård
- korvkiosk
- rörarbeten
- damekipering
- rättshjälpsbyrå
- städning
- sågverk
- fastighetsskötsel
- TV-service
- revisionsbyrå
- skjorttillverkning

Om det på Er arbetsplats bedrivs verksamhet inom flera branscher, uppgive den huvudsakliga.

⑤ I vilken kommun ligger arbetsplatsen?

1 Bostadskommunen

2 Annan kommun, vilken?

3 Varierar (se anvisning)

Med bostadskommun avses här den kommun där Ni har lagenlig hemort.

Sätt kryss för varierar endast om arbetet fortsättningsvis utförs i flera kommuner (t.ex. sjöman eller handelsresande) och Ni inte dagligen kommer till arbetet via samma arbetsställe.

⑥ Arbetsplatsens näradress

1 I anslutning till Er bostad (t.ex. jordbrukare)

2 Annan adress, vilken?

(Gatuadress eller motsvarande)

3 Arbetet är rörligt (se anvisning)

Uppge den adress där Ni utförde Er arbete.

Om gatuadress saknas, uppgive annat exakt läge, t.ex. Kaukopää fabriker, Nyby industriområde eller Salutorget.

Arbetet är rörligt, om Ni dagligen färdas från en plats till en annan i Er arbete (t.ex. taxichaufför). Om Ni ändå regelbundet börjar Er arbete på ett och samma arbetsställe, uppgive denna adress (t.ex. brevåbarna uppgiver postanstaltens adress).

Endast ett alternativ

YRKE

⑦ Ert yrke på arbetsplatsen under veckan 11.11.-17.11.1985

Uppge en yrkesbenämning som beskriver Era arbetsuppgifter, inte titel eller lärdomsgrad.

(T.ex. maskiningenjör, adb-planerare, husmor på lantbruk)

Uppge Ert yrke

t.ex. så här
modersmåslärare
banktjänsteman
avdelningschef
handelsman, frisör
industrisömmerska, sulfattvättare
elentreprenör
rörmontör

inte så här
magister
merkonom
diplomingenjör
affärsledare
industriarbetare
entreprenör
montör

BESVARAS AV ALLA

⑧ Hur många månader förvärvsarbetade Ni eller var arbetslös under de 12 senaste månaderna (18.11.1984-17.11.1985)?

I heldagsarbete månader

I deltidarbete minst 20 timmar i veckan månader

I deltidarbete mindre än 20 timmar i veckan månader

Arbetslös och sökt arbete eller permitterad månader

Har inte förvärvsarbetat eller varit arbetslös

Som tid i arbete räknas

- arbete för vilket Ni fick lön eller arvode
- arbete i eget företag, på jordbruk eller som självständig yrkesutövare
- arbete som utförs utan egentlig lön på familjemedlems jordbruk eller företag
- tillfällig frånvaro från arbetet på grund av sjukdom, semester, moderskapsledighet eller dylikt
- även kortvarigt och tillfälligt förvärvsarbete

Som deltidarbete räknas arbete, där arbetstiden är kortare än 30 timmar i veckan eller högst 120 timmar i månaden. Om Er arbetstid varierar från vecka till vecka, lämna uppgifterna enligt genomsnittlig arbetstid (frånsett övertidsarbete). Uppge inte bisyssla som Ni skött vid sidan av heldagsarbete.

Datum

Underskrift

TACK

A	☐ Kooditettava ☐ Tarkistettava	65-74 v	Kerta	Tutkimusviikko	Muu tutkimus				
B	TY 81 kk Kno	Puh. koti		Puh. työ	Kieli	Kunta	E	Seur. tutk.	
C	Haast. no	LO	TA	TIE	PV	KK	KO	LO 1 = saatu haastattelu TIE 1 = kohde itse 2 = kohteen puoliso 3 = kohteen isä/äiti/lapsi/velh/sisar 4 = muu PV = Haast.päivä KK = Haast.kuukausi KO = Kontaktikoodi K25	
D	Kunnan no ja nimi			Kylä/kaupunginosa	Postino	Kiinteistötunnus	Rak.no	Os.no	Ään.alue
E	Nimi								
Lähiosoite									
Postino ja postitoimipaikka									
F	Henkilön sukunimi ja etunimet						Kansalaisuus	Jä	
Henkilötunnus	Kieli	Suku-puoli	Siv. sääty	Synt. kunta	Ed. kunta	Kunta vsta	Ammatti	Väestörekisteri	
Edellinen vastaus: HAAST. NO LO E TA TIE TUT.KK. TYÖSSÄ POISSA MUU KO TYÖAI									
G	KAIKKI: Tämän tutkimuksen kysymykset koskevat pääosin viime/toissa viikkoa, joka ajoittui (Ks. tutkimusviikko lokerosta) _____ väliselle ajalle maanantaista sunnuntaihin. 1 Ollitteko viime/toissa viikolla työssä yhtenä tai useampana päivänä, (joko toisen palveluksessa, perheen maatilalla tai yrityksessä tai ammatinharjoittajana)? Kyllä 1 → K8 Ei 2								
TYÖTÖN: 4 Ollitteko viime/toissa viikolla: työtön ja etsitte työtä 1 odotitte sovitun työn alkamista 2 lomautettu palkatta 3 työttömyyseläkkeellä? 4 5 Oletteko etsinyt työtä viimeisen kuukauden aikana: työvoimatoimiston kautta? 1 2 9 ottamalla suoraan yhteyttä työnantajiin? 1 2 9 seuraamalla lehti-ilmoituksia tai ilmoittamalla itse? 1 2 9 tuttavien tai sukulaisten kautta? 1 2 9 muulla tavoin, miten? 1 2 9 JOS HENKILÖ EI OLE ETSINYT TYÖTÄ, VAIKKA KYS. 4=1, HÄN EI OLE TYÖTÖN. PALAA K3: EEN. JOS KYS. 4=2-4 → K7 TYÖTÖN JA ETSII TYÖTÄ (Kysytään vain, jos kys. 4=1): 6 Jos sopivaa työtä olisi ollut tarjolla, olisitteko viime/toissa viikolla volnut ottaa työtä vastaan? Kyllä a → K7 Ei, miksi? b VAIHTOEHTOON b VASTANNUT EI OLE TYÖTÖN, JOS TYÖHÖN MENNEN ESTE ON PYSYVÄ → K3									
2 Ollitteko tilapäisesti poissa työstä koko viikon työsuhteen jatkuessa esim. sairaana, lomalla, päivärahan oikeuttavalla älttyslomalla tms.? LOMAUTETUT OVAT TYÖTÖMIÄ, MERKITÄÄN EI Kyllä 1 → K8 Ei 2									
3 Entä mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten tilannettanne viime/toissa viikolla? Ollitteko työtön, työttömyyseläkkeellä tai lomautettu palkatta 1 varusmies 2 → K23 opiskelija/koululainen 3 työkyvyttömyyseläkkeellä tai pitkäaikaisesti sairas 4 eläkkeellä iän tai työvuosien perusteella 5 } K21 hoiditte omaa kotitaloutta 6 teitte muuta, mitä? 7 TARKISTA TARVITTAESSA, ETTEI OLLUT TYÖSSÄ (Muutamankin tunnin työ lasketaan työkse)									

TYÖTÖN: 7 Seuraavaksi kysytään tilannettanne ennen työttömyyttä: olitteko työssä 1 hakeudutteko nyt ensimmäistä kertaa pysyvästi työelämään 2 vai oletteko muuten siirtymässä työelämään? 3 } K23		TYÖLLINEN: 14 Kuinka monta tuntia on säännöllinen (normaali) työaikanne viikossa ilman ylityötä? KOSKEE PÄÄTYÖPAIKKAA Tuntia viikossa JOS EI SÄÄNNÖLLISTÄ TYÖAIKAA, PYYDÄ ARVIOimaan KESKIMÄÄRÄINEN VIKKOTYÖAIKA (ESIM. YRITTÄJÄT, OPETTAJAT, PERIODITYÖNTEKIJÄT) HUOM. PUOLET TUNNIT KOROTETAAN, JOS EDELLÄ ON PARITON NUMERO.
TYÖLLINEN/TYÖTÖN TYÖSSÄ ENNEN TYÖTTÖMYYTTÄ: Työpaikkaa ei esitetytty ☐ →K9 8 TYÖLLINEN: Onko työpaikkanne edelleen: TYÖTÖN: Oliko työpaikka, josta jälitte työttömäksi: Työpaikka muuttunut ☐ →K9 Sama ☐ →K10		15 Kuinka monta päivää olitte viime/toissa viikolla: KOSKEE PÄÄTYÖPAIKKAA työssä päätyöpaikassanne? työstä vapaana viikonlopun, vapaapäivän tai loman takia? poissa työstä oman sairauden takia? äitiyslomalla? muusta syystä poissa työstä, esim. lapsen sairaus, lakko? työttömänä esim. lyhennetyin työviikon takia? ... TARKISTA MAHDOLLISET TUNTEMATON POISSAOLOPÄIVÄT YHTEENSÄ EI TYÖSSÄOLOPÄIVÄ ☐ →K18
9 TYÖLLINEN: Mikä on työnantajanne tai oman yrityksenne nimi? (Koskee päätyötä, jos useita työpaikkoja) TYÖTÖN: Mikä oli sen työpaikan nimi, josta jälitte työttömäksi? KOODITUS → (A) Työpaikan nimi Mikä on työpaikan toimi- tai tuotantoala? Missä kunnassa tämä työpaikka sijaitsee?		16 Kuinka monta tuntia työskentelitte päätyöpaikassanne viime/toissa viikolla, kun mahdolliset ylityöt lasketaan mukaan? (Kotitaloustyötä ei lueta työaikaan. Tilapäiset tunninkin poissaolot vähennetään) Tehdyt työtunnit ml. ylityö Tehdyt ylityötunnit? HUOM. PUOLET TUNNIT KOROTETAAN, JOS EDELLÄ ON PARITON NUMERO.
10 TYÖLLINEN: Onko ammattinne edelleen: TYÖTÖN: Oliko ammattinne tässä työpaikassa: Ammatti muuttunut ☐ →K11 Sama ☐ →K12		17 Työskentelittekö tässä työpaikassa viime/toissa viikolla: Lauantaina? sunnuntaina? KYL- EI EOS 1 2 9 1 2 9
11 Mikä on/oli ammattinne tässä työpaikassa? KOODITUS → (A) Status		18 Teittekö viime/toissa viikolla päätyönne ohella muuta työtä? Kyllä 1 Ei 2 →K23
12 Oletteko/Ollitteko: palkansaaja 1 yrittäjä maatilalla, liike- tai muussa yrityksessä, ammatinharjoittaja 2 työskentelette perheenjäsenen yrityksessä ilman varsinaista palkkaa? 3 TYÖLLINEN: EI MAATILA ☐ →K14 TYÖTÖN: EI MAATILA ☐ →K23		19 Mikä on sivutyöpaikan (pääsivutyöpaikan) nimi? KOODITUS → (A) Mikä on sivutyöpaikan toimiala?
TYÖSSÄ MAATILALLA: 13 Teittekö maatilalla (viime/toissa viikolla) pääosin: maataloustyötä (maanviljely, karjanhoito, puutarha, turkistarha, kalastus) 1 metsätaloustyötä (metsänhoito, puunkorjuu, tms.) 2 muuta työtä, mitä? 3 HUOM. KYS. 13 MÄÄRITTÄÄ MAATILAN TOIMIALAN KYSYMYKSISSÄ 8 JA 9 TYÖTÖN ☐ →K23		20 Kuinka monta tuntia teitte sivutöitä viime/toissa viikolla? (Tunnit yhteensä, jos useita sivutyöpaikkoja) Sivutyössä tehdyt työtunnit viikossa TYÖVOIMAAN KUULUMATON: 21 Oletteko viimeisen kuukauden aikana etsinyt työtä työnvälityksen tai lehti-ilmoitusten kautta tai muulla tavoin? Kyllä 1 Ei 2 →K23

22 Jos sopivaa työtä olisi ollut tarjolla, olisitteko viime/toisessa viikolla voineet ottaa työtä vastaan?

Kyllä a → K3
 Ei, miksi? b

VAIHTOEHTOON a VASTANNUT ON TYÖTÖN, SAMOIN HENKILO, JOLLA ON TILAPÄINEN ESTE → K3

23 A 65—74-VUOTIAAT, JOTKA OVAT ELÄKKEELLÄ:

4.—5. KERTAA MUKANA: Tutkimuksemme päättyy Teidän osaltanne tähän haastatteluun. KIITOS.
 1.—3. KERTAA MUKANA: Teemme samanlaisen haastattelun noin 1/2 vuoden kuluttua. Voiko Teidät silloin tavoittaa puhelimitse?

Ei Sama numero Numero muuttuu tai on uusi

EOS

MUUTOKSET/UUDET NUMEROT ETUSIVULLE.

B MUUT, 5. KERTAA MUKANA:

Tutkimuksemme päättyy Teidän osaltanne tähän haastatteluun. KIITOS.

C MUUT, 1.—4. KERTAA MUKANA:

Haastattelemme Teitä seuraavan kerrankk kuluttuakuussa

KERTA RIVILLÄ A 1, 2, 4 → 3 kk kuluttua
 3 → 6 kk kuluttua

a) Oletteko silloin tavattavissa puhelimitse kotona?

Ei Sama numero Numero muuttuu tai on uusi

EOS

MUUTOKSET/UUDET NUMEROT ETUSIVULLE.

TYÖLLINEN/TYÖPUHELIN

b) Entä voiko Teitä haastatella silloin puhelimitse työpaikalta?

Ei Sama numero Numero muuttuu tai on uusi

EOS

MUUTOKSET/UUDET NUMEROT ETUSIVULLE.

24 Pysyykö osoitteenne samana? (LUE TARVITTAESSA)

Kyllä Ei KORJAA ETUSIVULLE, JOS UUSI OSOITE TIEDOSSA

25 JOS SEURAAVAN KERRAN TAVOITAMISEEN LIITTYY JOTAIN POIKKEAVAA, MERKITSE TIEDOT ALLA OLEVIIN KOHTIIN. KÄYTÄ TARVITTAESSA HUOMAUTUKSIIN VARATTUA TILAA. VOIT MYÖS KYSYÄ TILANNETTA HAASTATTELTAVALTA. (EI VIIMEISTÄ KERTAA MUKANA OLEVILLE.)

TÄYTETÄÄN TARVITTAESSA

0 Tutkimuksen jatkumisen sopimatonta pysyvän vaikean työkyvyttömyyden tai sairauden takia, kuvaile

KOODITUS → (A)

- 1 Ulkomailla tilapäisesti, mihin asti
- 2 Menee armeijaan ennen seuraavaa haastattelua
- 3 Mökillä, matkoilla, lomalla
- 4 Tilapäinen osoite kontaktivihkoon
- 5 Sopivin ajankohta tavoittamiseen, esim. kellon-aika, päivä
- 6 Kohde tavoitettavissa vain postitse
- 7 Osoite muuttuu, muttei tiedossa
- 8 Puhelinnumero muuttuu, muttei tiedossa
- 9 Muuta huomioitavaa

KOHDAT 0—9: MERKITSE KONTAKTIKOODIN NUMERO ETUSIVUN C-RIVIN KO-LOKEROON. JOS USEITA, MERKITSE TÄRKEIN. SIIRÄ VHKOON TARVITTAVAT TIEDOT.

H TARKISTETTAVAA → (A) (Mainitse aina kysymysnumero)

I TÄYTÄ ETUSIVULLA OLEVA C-RIVI SAADUISSA HAASTATELUISSA.

J MERKITSE RASTI (X) ETUSIVUN KOODITETTAVAA -LOKEROON (A-RIVI) AINA, KUN

1. Työpaikka on uusi tai muuttunut (K9)
2. Ammatti on uusi tai muuttunut (K11)
3. Henkilöllä on sivutyöpaikka (K19)
4. Kysymys 25:een tulee merkintä kohtaan 0

K MERKITSE RASTI (X) ETUSIVUN TARKISTETTAVAA -LOKEROON (A-RIVI) AINA, KUN

1. Lomakkeella on epäselviä asioita (TARKISTETTAVAA)

A	☐ Kodas ☐ Granskas	65-74 -åring	Omg. nr	Undersökningsvecka	Tilläggsundersökning																										
B	TY 81 kk Kno	Tel. hem			Tel. tjänst			Språk	Kommun	E	Följ. un- dersökning																				
C	Intervj. nr	LO	TA	TIE	PV	KK	KO	LO 1 = intervjun gjord TA 1 = besöksintervju 2 = telefonintervju (hemma) 3 = telefonintervju (arbetsplats)	TIE 1 = urvalspersonen själv 2 = urvalspersonens make/maka 3 = urvalspersonens far/mor/ barn/syskon 4 = annan person	PV = Intervjudagen KK = Intervjumånaden KO = Kontaktkoden F 25																					
D	Kommun nr och namn		By/stadsdel			Postnr	Fastighetsbeteckning		Byggn. nr	Adr. nr	Rostn. område																				
E	Namn																														
Bostadsadress																															
Postnr och postanstalt																															
F	Personens släktnamn och förnamn								Medborgarskap		Jä																				
Personbeteckning		Språk	Kön	Civil- stånd	Födel- söhem- kommun	Föreg. kommun	Kom- mun från år	Yrke	Befolkningsregister																						
G	Föregående svar: INTERVJ. NR LO E TA TIE KK I ARBETE BORTA ANNAT KO ARB. TID																														
ALLA:				ARBETSLÖS:																											
<p>Frågorna i denna undersökning gäller i huvudsak senaste vecka/veckan för två veckor sedan, som inlöj (mellan) _____ från måndag till söndag (Se efter frågeveckan i facket)</p> <p>1 Arbetade Ni den veckan en eller flera dagar (antingen i annans tjänst, på familjens jordbrukslägenhet eller företag eller som yrkesutövare)?</p> <p>Ja 1 → F8 Nej 2</p>				<p>4 Var ni under den veckan:</p> <p>arbetslös och sökte arbete 1 väntade Ni på att börja överenskommet arbete .. 2 var Ni permitterad utan lön 3 eller hade Ni arbetslöshetspension? 4</p>				<p>5 Har Ni under den senaste månaden sökt arbete:</p> <table border="1" style="width:100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td>genom arbetskraftsbyrån?</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>genom att direkt kontakta arbetsgivare? ..</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>genom att följa med tidningsannonser eller genom att själv annonsera?</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>genom bekanta eller släktingar?</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>på annat sätt, hur? _____</td> <td>1</td> <td>2</td> <td>9</td> </tr> </table> <p>OM PERSONEN INTE SOKT ARBETE TROTS ATT F4=1, ÄR HON/HAN INTE ARBETSLÖS. ÅTERGÅ TILL F3. OM F4=2-4 → F7</p>				genom arbetskraftsbyrån?	1	2	9	genom att direkt kontakta arbetsgivare? ..	1	2	9	genom att följa med tidningsannonser eller genom att själv annonsera?	1	2	9	genom bekanta eller släktingar?	1	2	9	på annat sätt, hur? _____	1	2	9
genom arbetskraftsbyrån?	1	2	9																												
genom att direkt kontakta arbetsgivare? ..	1	2	9																												
genom att följa med tidningsannonser eller genom att själv annonsera?	1	2	9																												
genom bekanta eller släktingar?	1	2	9																												
på annat sätt, hur? _____	1	2	9																												
<p>2 Var Ni tillfälligt borta från arbetet hela veckan utan att arbetsförhållandet avbröts t.ex. sjuk, på semester, på betald moderskapsledighet el.dyl?</p> <p>DE PERMITTERADE ÄR Ja 1 → F8 ARBETSLÖSA, ANTECKNA NEJ Nej 2</p>				<p>6 Om lämpligt arbete hade funnits tillgängligt, skulle Ni senaste vecka/för två veckor sedan kunnat ta arbete?</p> <p>Ja a → F7 Nej, varför inte? _____ b</p>				<p>3 Vilket av följande alternativ beskriver bäst situationen den veckan?</p> <p>Var Ni:</p> <p>arbetslös, hade arbetslöshetspension eller var permitterad utan lön 1</p> <p>beväring 2 → F23</p> <p>studerande/skolelev 3</p> <p>pensionerad på grund av invaliditet, långvarigt sjuk 4</p> <p>pensionerad på grund av ålder eller arbetsår 5 } F21</p> <p>skötte Ni eget hushåll 6</p> <p>gjorde Ni något annat, vad? _____ 7</p>																							
<p>GRANSKA VID BEHOV, ATT PERSONEN INTE VARIT I ARBETE (Även några timmars arbete räknas som arbete)</p>																															

22 Om lämpligt arbete hade funnits tillgängligt skulle Ni senaste vecka/lör två veckor sedan ha kunnat ta arbete?

Ja a → F3

Nej, varför inte? b

DEN SOM SVARAT PÅ ALTERNATIV a ÄR ARBETSLÖS, SÄ ÄVEN PERSON SOM HAR TILLFALLIGT FÖRHINDER → F3

25 OM DET ÄR NÅGOT AVVIKANDE NÄR DET GÄLLER ATT NÅ INTERVJUPERSONEN FÖLJANDE GÅNG ANTECKNA UPPGIFTERNA VID NEDANSTÄENDE PUNKTER. ANVÄND VID BEHOV DET UTRYMME SOM RESERVERATS FÖR ANMÄRKNINGAR. DU KAN ÄVEN FRÅGA OM SITUATIONEN AV INTERVJUPERSONEN. (INTE AV DEM SOM ÄR MED SISTA GÅNGEN)

IFYLLS VID BEHOV

0 Försättandet av undersökningen olämpligt på grund av kontinuerlig svår invaliditet eller sjukdom. Beskriv

KODNING → (A)

1 Tillfälligt utomlands, till och med

2 Skall in i militären före följande intervju

3 På sommarstugan, på resa, på semester

4 Tillfällig adress i kontakthäftet

5 Lämpligaste tidpunkt att anträffa, t.ex. klockslag, dag

6 Urvalspersonen anträffbar endast per brev.

7 Adressen ändras, men ip vet den inte

8 Telefonnummer ändras, men ip vet det inte

9 Annat att beakta

PUNKTERNA 0-9: ANTECKNA NUMRET PÅ KONTAKTKODEN I KO-FACKET PÅ C-RADEN PÅ FRAMSIDAN. OM DET FINNS FLERA ANTECKNA DET VIKTIGASTE. ÖVERFÖR DE ERFORDERLIGA UPPGIFTERNA I HÄFTET.

23

A 65-74-ARINGAR, SOM ÄR PENSIONERADE

4:e-5:e GÅNGEN MED: Undersökningen är slut för Er del I och med denna intervju. TACK.

1:a-3:e GÅNGEN MED: Vi kommer att göra en likadan intervju om ca 1/2 år.
Kan man då nå Er per telefon?

Nej Samma nummer Numret ändras eller är nytt
 KIS

ÄNDRINGAR/NYA NUMMER ANTECKNAS PÅ FRAMSIDAN.

B ÖVRIGA, 5:e GÅNGEN MED

Denna intervju är för Er del den sista i denna undersökning. TACK.

C ÖVRIGA, 1:a-4:e GÅNGEN MED.

Vi kommer att intervjua Er nästa gång om månader i

Omgången (rad A) 1, 2, 4 → om 3 månader
3 → om 6 månader

a) Är Ni då anträffbar hemma per telefon?

Nej Samma nummer Numret ändras eller är nytt
 KIS

ÄNDRINGAR/NYA NUMMER ANTECKNAS PÅ FRAMSIDAN.

SYSSELSATT/TJÄNSTETELEFON

b) Kan man då intervjua Er på arbetsplatsen per telefon?

Nej Samma nummer Numret ändras eller är nytt
 KIS

ÄNDRINGAR/NYA NUMMER ANTECKNAS PÅ FRAMSIDAN.

24 Kommer Ni då att ha samma adress? (LÄS UPP VID BEHOV)

Ja Nej
KORRIGERA PÅ FRAMSIDAN, OM IP REDAN VET DEN NYA ADRESSEN

H GRANSKAS — (A) (Ange alltid frågans nummer)

I FYLL I C-RADEN PÅ FRAMSIDAN, OM INTERVJUN FÅS.

J ANTECKNA ETT KRYSS (X) I FACK "KODAS" PÅ FRAMSIDAN (RAD A) ALLTID DÅ

- 1. Arbetsplatsen är ny eller förändrad (F9)
- 2. Yrket är nytt eller förändrat (F11)
- 3. Personen har bisyssla (F19)
- 4. Fråga 25 har en anteckning vid punkt 0

K ANTECKNA ETT KRYSS (X) I FACK "GRANSKAS" PÅ FRAMSIDAN (RAD A) ALLTID DÅ

- 1. Det finns uppgifter på blanketten (ATT GRANSKAS)

TILASTOKESKUS

TUTKIMUKSIA

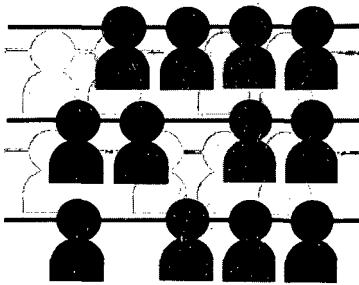
Tilastokeskus on julkaissut Tutkimuksia v. 1966 alkaen, v. 1986 lähtien ovat ilmestyneet seuraavat:

123. **Pellervo Marja-aho**, Kansantalouden tilinpito, Yksityinen palvelutoiminta kansantalouden tilinpidossa. Tammikuu 1986. 60 s.
124. **Palkansaajien ansiotasoindeksi 1908=100**. Helmikuu 1986. 68 s.
125. **Matti Kortteinen – Anna-Maija Lehto – Pekka Ylöstalo**, Tietotekniikka ja suomalainen työ. Huhtikuu 1986. 164 s.
125. **Matti Kortteinen – Anna-Maija Lehto – Pekka Ylöstalo**, Information Technology and Work in Finland. January 1987. 131 p.
126. **Väinö Kannisto**, Geographic differentials in infant mortality in Finland 1871-1983. April 1986. 82 p.
127. **Kaj-Erik Isaksson – Simo Vahvelainen**, Muoviteollisuuden jätteet. Kesäkuu 1986. 93 s.
128. **Time Use Studies: Dimensions and Applications**. October 1986. 192 p.
129. **Ritva Marin**, Ammattiuolaisuus 1977 - 80. Joulukuu 1986. 265 s.
130. **Maija Sandström**, Tukku- ja vähittäiskaupan aikasarjat 1968 - 85. Tammikuu 1987.
131. **Eeva-Sisko Veikkola – Riitta Tolonen**, Elinkeinoelämän tuki taiteille 1984. Tammikuu 1987. 34 s.
132. **Eero Tanskanen**, Asuintaloyhtiöiden energiankulutus ja kuluttajakäyttäytyminen. Maaliskuu 1987. 106 s.
133. **Heidi Melasniemi-Uutela – Eero Tanskanen**, Asuintaloyhtiöiden kaukolämpöenergian ja veden kulutus 1984. Maaliskuu 1987. 82 s.
134. **Perusparannuksen panoshintaindeksi 1985=100**. Huhtikuu 1987. 52 s.
135. **Reijo Kurkela**, Tupakka tupakkalain jälkeen. Toukokuu 1987. 81 s.
136. **Tie- ja maarakennuskustannusindeksit 1985=100**. Joulukuu 1987. 25 s.
137. **1988: Aila Repo**, Väestön tutkinto- ja koulutusrakennenne-ennuste 1985 - 2000. Tammikuu 1988. 62 s.
138. **Anna-Maija Lehto**, Naisten ja miesten työolot. Maaliskuu 1988. 222 s.
139. **Johanna Korhonen**, Teollisuustilaston ennakkotietojen estimointimenetelmä. Maaliskuu 1988. 46 s.
140. **Markku Tahvanainen**, Asuntolainojen korot ja verot. Huhtikuu 1988. 90 s.
141. **Leo Koltola – Marja Tammilehto-Luode – Erkki Niemi**, Luonnonvaratilinpito, Esitutkimusraportti. Toukokuu 1988, 93 s.
142. **István Harcsa, Iris Niemi & Agnes Babarczy**, Use of Time in Hungary and in Finland II, The effects of life cycle and education. May 1988. 55 p.
143. **Heidi Melasniemi-Uutela**, Kiinteistöhoitotavat ja energian kulutus taloyhtiöissä. Kesäkuu 1988. 112 s.
144. **Ilkka Lehtinen – Tuula Koskenkylä**, Kuluttajahintaindeksi 1985=100. Kesäkuu 1988. 50 s.
145. **Elli Paakkolanvaara**, Informaatioyhteiskunta ja informaatioammatit. Heinäkuu 1988. 160 s.
146. **Ilkka Lehtinen – Jarmo Ranki**, Tuottajahintaindeksi 1985=100. Lokakuu 1988. 80 s.
147. **Seppo Laaksonen**, Katovirheen korjaus kotitalousaineistossa. Lokakuu 1988. 110 s.
148. **Hannu Uusitalo**, Muuttuva tulonjako. Lokakuu 1988. 137 s.
148. **Hannu Uusitalo**, Income Distribution in Finland. July 1989. 123 p.
149. **Pekka Rytönen**, Palvelusten ulkomaankauppa 1987. Marraskuu 1988. 66 s.
150. **Seppo Varjonen**, Kansainvälinen BKT- ja hintaver-tailu. Joulukuu 1988. 92 s.
151. **Erkki Niemi – Päivi Väisänen**, Energiatilinpito 1985, Tutkimusraportti. Maaliskuu 1989. 136 s.
152. **Helena Korpi**, Pääasiallinen toiminta ja ammat-tiasema vuoden 1985 väestölaskennassa : rekister-pohjaiset rinnakkaistiedot. Huhtikuu 1989. 154 s.
153. **Iiris Niemi – Hannu Pääkkönen**, Ajankäytön muu-tokset 1980-luvulla. Toukokuu 1989. 120 s.
154. **Kari Lindström – Anna-Maija Lehto – Irja Kandolin**, Ikä ja työ, Toukokuu 1989, 92 s.
155. **Sirkka-Liisa Kärkkäinen – Timo Matala – Virpi Tiitinen – Ari Tyrkkö**, Asunto-olot ja asumisen tu-ki. Heinäkuu 1989. 295 s.
156. **Jorma Huttunen**, Asuntovarauma 1985. Heinäkuu 1989. 168 s.
157. **Christian Starck**, Vuoden 1985 väestölaskennan luotettavuus. Elokuu 1989. 136 s.

Vuoden 1985 väestölaskennan luotettavuus

Väestön taloudellista toimintaa kuvaavat tiedot

Christian Starck

Luotettavuusselvitys väestölaskennan seuraavista tiedoista: väestön taloudellinen toiminta, pääasiallinen toiminta, ammattiasema, ammatti ja toimiala. Tutkimus tarkastelee myös tilastojen laatua ja käyttökelpoisuutta.

Julkaisujen myynti:

Tilastokeskus
PL 504
00101 Helsinki
Puh. (90) 173 41

Försäljning:

Statistikcentralen
PB 504
00101 Helsingfors
Tel. (90) 173 41

Hinta-Pris:

80 mk

ISSN 0355-2071
ISBN 951-47-2829-7